Titulus ſeptimus de Spe. De tripli-
ci ſpe ⁊ eius quidditate ⁊ fructib᷒. Capi. j.

Sequitur de ſpe que
eſt ſecūda v̄tus the-
ologica ad quā hortatur ſcri
ptura: dicēs. p̄s. Sperā in deo
⁊c̄. Triplex aūt eſt ſpes. vide-
licet. Naturalis. v̄tualis. et criminalis. Spes
naturalis ē quedam paſſio. Vn̄ et ph̄s dicit q̄
iuuenes ſūt magne ſpei. Hec ē cōmune nob̄ et
brutis. Per expientiā em̄ videm᷒. q̄ canis mo
uet̄ ad inſequēdū leporē. et ancipiter auē. Et
hoc quidē nō faceret. niſi q: ſperat aſſequi. Eſt
at̄ hec paſſio in vi iraſcibili. que ē etiā in bru-
tis. ſm Tho. in. iij. ſen. diſ. xxvj. Cū em̄ om̄is
paſſio ſit ī cōcupiſcibili vel iraſcibili. om̄is illa
paſſio de cuius intellectu ē appetitus in bonū
vel cōueniens: ſimpl'r eſt in cōcupiſcibili. ſicut
amor. delectatō. et h᷒. et oppoſita hoꝝ. Omnis
aūt illa paſſio de cuius intellectu ē mot᷒ in bo
nū. cū circūſtantia difficultatis: ē in iraſcibi-
li. Et h᷒ ſunt om̄ia illa q̄ importāt bonum vel
malū. cū duratōne alic᷒ quātitatis. ſicut ira q̄
exurgit ex magna leſione. quā q̄s p̄t vindica-
re: ſ3 nō in p̄mptu. Timor nō eſt de q̄libet ma-
lo: ſ3 de magno cui n̄ p̄t reſiſti. vel difficulter.
Spes importat modū appetitus ī aliq̄d bonū
cōmēſuratū appetēti. Non em̄ ē de bono ⁊ tanta
ad q̄d nullo mō p̄t p̄ueniri. Nec tn̄ de tā paruo
q̄d pro nullo habeat̄: ſ3 de eo q̄d ē difficile h̄ri
et tn̄ p̄t haberi. p̄pter quod dr̄ arduum. Et ſic
arduū addit quādā ſp̄alem rōnem bonitatis.
ſ. p̄cioſitatem quandā ex hoc ip̄o q̄ nō de facili
p̄t haberi ſicut dr̄. Omne rarū carꝝ. Differt at̄
in hoc ab audatia. q: audatia importat extē-
ſionē appetitus in aliq̄d arduum malū vt re-
pellat̄. ſpes aūt extēſionē appetitus in arduū
bonū vt acq̄ratur. S3 q: de ſpe p̄ut eſt paſſio.
dictū eſt ſup̄ in prima p̄te. ideo hic nō aliud de
ea. Naturalia tm̄ non ſunt vitia nec virtutes

Spes virtualis eſt virtus theologica. de q̄
p̄s. Tu es dn̄e ſpes mea. et eſt ibi p̄dicatio per
cauſam. i. tu es cauſa ſpei mee. Vbi etiam ſciē
dum ſm Tho. in. iij. ſenten. di. ij. q̄ ſpes vltra
acceptōnem predictā. ſ. pro paſſione. ſm q̄ ſu
mitur in bonū. accipit̄ q̄druplicit̄. Vno mo-
do p̄ut noīat habitū inclinātem. ad actum vo
lūtatis. ſ. ītem actui ſpei que ē paſſio p̄tis ſenſi
tiue. vt ibi. j. corin. xiij. Nūc manēt fides. ſpes.
caritas. Secundo mō p̄ut nominat actū p̄ce-
dentem a tali habitu. et ſic eſt actus virtutis.
vt ibi in p̄s. Moab olla ſpei mee. Moab ſignat
malos qui ſunt olla. facientes ſua p̄ſecutione
ferueſcere et coq̄re. i. p̄ficere ſpem nr̄am. Ter
tio mō p̄ut nominat rem ſperatā. et ſic ē obie-
ctum v̄tutis. vt ad thitū. ij. Expectātes beatā
ſpem. i. viſionē beataꝫ ſperatā. Quarto modo
p̄ut nominat certitudinē que ſequitur ſpem.
vt ibi ad Ro. v. p̄batio v̄o ſpei. i. ſpei certitu-
dinē. et ſic nominat ſtatū p̄fectionis in v̄tute
q̄ntum ad certitudinis intētionē. Eſt etiā ſciē.
q̄ ſpes q̄ ē v̄tus n̄ opponit̄ timori q̄ ē donū. q̄uis
illa ſit d̄ bono futuro. iſte d̄ malo futo. Et rō ē
q: ſpes ſe extēdit ī deū ex cōſideratōe diuīe lar
gitatis. timor v̄o dicit reſilitōꝫ ex cōſideratōne
p̄prie p̄uitatis. Et ita n̄ ē ſm idē. reſilitō timo
ris et extēſio ſpei. Vn̄ n̄ ſunt 3ria cū 3ria ſint
ſm idē. Spes criminalis ſolo noīe et impro
prie dr̄ ſpes. p̄pter aliquā apparentē ſilitudinē
quā h3 cum ip̄a. de qua dr̄ in p̄s. Nolite ſpare
in iniq̄tate. Et in euange. lu. vj. Mutuū date
nihil inde ſp̄antes. Nam talis ſpes q̄ tn̄ impro
prie et large dr̄ ſpes. in mutuo inducit vſurā
ex̄t. d̄ vſu. cōſuluit. Q̄d intelligit̄ q̄n talis ſpes
ē cauſa p̄ncipalis mutui. De iſta tn̄ materia
plene ſup̄. in. ij. p̄te. ti. j. Et dr̄ ſpes ſm ethimo
logiā. quia ē pes p̄grediendi ad ardua. q̄ſi pes
dicta. vt dicitur in catholicon.

Nota ſm iſtam largaꝫ ac-. §. j.
ceptōem ſpei. ſ. in malū ſm Willh̄. in ſum. v̄tu.
q̄ ip̄a eſt triplex. Prima ē cōfidētia de ſeip̄o. ſe
cūda ē cōfidētia de alio. tertia ē cōfidētia de aliq̄
vano. De p̄ma dr̄ puer. xxviij. Qui confidit in
corde ſuo: ſtultus ē. Vere aūt ſtultus ē cōfidēs
de ſe. que p̄prius loquēdo p̄ſumptō eſt. Nā hō n̄
ē ſuffitiēs ex ſe. nec ad ſuſtinēdū. nec ad defen
dendū ſe. nec ad merenduꝫ. Q: homo nec aliq̄
creatura ſit ſuffitiēs ad ſuſtinēdū ex ſe. oñdit
Greg. dicēs. Eſſe oīm que de nihilo ſūt in nihi
lū tenderent. niſi ea oīm actor manu regimīs
retinēt. Secūdo n̄ eſt ſuffitiēs defendere ſe ab
hoſtib᷒. imo a demonib᷒ cito p̄imeretur. niſi a
deo p̄tegeret̄ Tren. iij. Miſcdīe eius q̄ non ſu-
mus cōſumpti. Tertio ē inſuffitiēs ad merēdū
q: nec ex ſe ſufficit bonū vnū incohoare ſeu bo
nam vitā accip̄e. ij. corin. iij. Nō q̄ ſuffitiētes
ſimus aliquid cogitare a nob̄ q̄i ex nobis ⁊c̄.
Cogitatio aūt primū opus eſſe videt̄. Pōt ho
mo ſe p̄imere: ſ3 non ſe reſuſcitare Oſee. xiij.
Perditio tua ex te iſrahel. tm̄ in me auxiliuꝫ
tuū. Secūdo eſt inſuffitiens in bono inchoato
p̄ſeuerare Greg. Cito bonū amittit̄. niſi a lar
giēte cuſtodiat̄. Tertō in bono inſuffitiēs eſt
p̄ficere. p̄s. Beatus vir cuius ē auxiliū ab s te
⁊c̄. Confidētia ſeu ſpes in alio hoīe ē fallax
et cōfundens hominē Iſa. xx. Confundētur ab
ethiopia ſpe ſua. Et cōfidūt homines in altero
aliq̄n ratōne p̄tatis. Sed dr̄ his Iſa. xxxj. Ve
qui deſcendūt in egiptū ad auxilium ſperādū
et nō ſunt cōfiſi ſup̄ ſanctū iſrl' ⁊c̄. Aliquando
ratōne cōſāguinitatis. S3 dr̄ Hiere. xvij. Ma-
ledictus vir qui cōfidit in hoīe. ⁊ ponit carnem
i. p̄ntelam brachiū ſuū. i. robur ſuum. Aliq̄n
ratōne malitie et iniquitatis. p̄s. Nolite ſpera
re in iniquitate ꝑ aſtutias hominū putantes
obtinere que volunt. Cōfidentia in re vana
ē cōfidentia vel in vita t̄pali que breuis ⁊ mo-
mētanea eſt Sap̄. v. Spes impij q̄i lanugo q̄

a vetō tollit̄. Vel cōfidere in diuitijs. j. ad thi.
vj. Diuitibꝰ huius ſecli precipe nō ſperare in
incerto diuitiaꝝ: ſꝫ in deo viuo. Vel ꝯfidere in
fama et opinione hoim̄ Job. viij. Spes ẏpo-
crite ꝑibit. Quid em̄ ẏpocrita in cunctis ſuis
opibꝰ ſperat niſi honorē. reuerentiā. glām lau
dis. a melioribꝰ metui. ſactus ab om̄ibꝰ voca-
ri: ſꝫ ꝑibit iſta ſpes. qꝛ eternitatē nō querens
fugit quod tenet. qꝛ eius intentō in illa glā. n̄
figit̄ que ſine fine poſſidetur Job. Sicut tele
arenarū fiducia eius. ſ. ẏpocrite. Om̄is ḡ iſta
mala ſpes īproprie dicta ſpes abijcienda eſt.

¶ Spes que ē virtus theo‖. §. ij.

logica ſic diffinit̄ a mgr̄o ſen. in. iij. Spes eſt
certa expectatō future bt̄itudinis. ex meritis
et grā ꝓueniēs. Ubi tāgunt̄ tria de ip̄a. Prio
eius actū. ibi. certa expectatō. ſecūdo eiꝰ obie-
ctū. cū ſubdit̄. future bt̄itudinis. tertiō meritū
cū dr̄ ex meritis et grā ꝓueniens. ¶ Q̄tum ad
primū. ſ. cū dr̄ certa expectatio. ē ſciēdum. ꝙ
ſicut om̄es alie v̄tutes ꝑticipāt aliq̄n a cari-
tate. ſ. ꝯſideriū ſūmi boni ꝓpter qd̄ opant̄. Ita
iſte actus qui ē expectare principaliꝰ cōuenit
ſpei. Et ille v̄tutes quibꝰ ꝯuenit ille actus ex-
pectatōnis. vt paciētia. lōganimitas. ⁊ mag-
nimitas. ꝑticipāt ip̄m actū a ſpe. Nā expecta
tio paciētie ē expectatō diuini auxilij in peri-
culis. ꝑ longanimitatē expectat q̄s diuinum
auxiliū in laboribꝰ. tendēs diu in aliqd̄ bonū
arduū obtinendū. Per magnanimitatē expe-
ctat quis diuinū auxiliū vt tendēs in aliquod
bonū arduū tp̄ale. Sꝫ expectatō ſpei ē expe-
ctatō boni ardui eternalis poſſibilis adipiſci
quale ē eterna beatitudo obiectum ſpei Tho.
Eſt aūt actus ꝓprius ſpei expectare. nō ſꝑare
futurā. ſ. beatitudinē. Hꝰ rō eſt. qꝛ cū ſpes ten
dat in bonū poſſibile nobis adipiſci. ſi ſpes tē
dat in bonū obtinēdū ſ̄m ꝓpriā virtutē. ſic dr̄
ſpes ſꝑare tm̄. Sꝫ ſi tēdat in aliqd̄ bonū obti-
nendū ꝑ virtutē alienā. ſic ꝓprie ſpes dr̄ expe-
ctare. Et hec duo tangit aplꝰs ad Ro. viij. Si
quod videmus ſꝑamus: ꝑ pacientiaꝫ expecta-
mus. tho. p̄ma ſcd̄e. Iſta aūt expectatō dr̄ cer
ta vt patet in diffinitōne ad oſ̄tendūꝫ ꝙ ſpes
ſupponit facultatē. et facit certitudinē ꝓueniē
di in beatitudinē futurā. Uñ aplꝰs qui habe-
bat certitudinē illius bt̄itudinis. ⁊ hoc nō niſi
ꝑ ſpem dicebat. ij. ad Thi. j. Scio cui credidi.
et certus ſū. qꝛ potēs eſt depoſitū meū ſuare.
⁊c̄. Si aūt arguat̄ ſic in cōtrariūꝫ. Certitudo
eſſe nō p̄t de eo qd̄ p̄t deficere. Sꝫ multi viato
res hn̄tes ſpem deficiūt a ꝯſecutōe bt̄itudinis
ḡ ſpes viatoꝝ nō hꝫ certitudinē. R̄ñdeo ꝙ ali-
qui hn̄tes ſpem future bt̄itudinis: hn̄t certitu
dinē ꝯſequendi eā ex quinqꝫ. Primo ex auxi-
lio diuine oīpotētie. Secūdo ex auxilio diuīe
miſcd̄ie īmenſe. Tertio ex infinita dei liberali-
tate. Quarto ex eterna dei ordinatōe. Quinto
ex liberi arbitij ad pc̄m inflexibilitate. qꝛ. ſ.
non ponūt obſtaculū ſupdictis alicuius pc̄i

Et hanc certitudinem hn̄t vel habuerūt om̄s
in grā ꝯfirmati. Aliqui ꝟo hn̄tes ſpem future
beatitudinis deficiūt a ꝯſecutōne eius. n̄ quidē
ex defectu diuini auxilij. qd̄ in p̄dictis q̄tuor
ꝯſiſtit: ſꝫ ex d̄fectu liberi arbitrij ponētis ob-
ſtaculū pc̄i. Ita ꝙ certitudo ſpei quaꝫ. ſ. ſpes
hꝫ de obtinēdo vitā eternā cauſat̄ ex q̄tuor ſu
pradictis. ſ. ex dei om̄ipotētia. miſcd̄ia. libera-
litate. et eterna ordinatōne. certitudinaliter ⁊
infallibilit̄. quātuꝫ eſt de ſe ordinātibꝰ nos in
vitā eternā ⁊ dirigētibꝰ. Sꝫ qꝛ q̄diu ſumus in
hac vita. p̄t eſſe accidentale īpedimentuꝫ pc̄i
mortalis. ne ſpes q̄ de ſe certitudinē hꝫ. finem
ſuū ꝯſequat̄. iō in hac vita cū ſpe hn̄di vitam
eternā adiūgitur timor ſeꝑatōis a deo. b. tho.
in. iij. ſen. di. xxvj. ¶ Additur tertiō in diffini
tione future beatitudinis. Nā ꝓpriū et primū
obiectuꝫ ſpei ē beatitudo futura. q̄ in dei viſio-
ne ꝯſiſtit. Uñ aplꝰs ad Heb. vj. Habemꝰ ſpem
ſicut anchorā tutā et firmā incedentē vſqꝫ ad
iteriora velaminis. Expoſitō habemus. i. hr̄e
debemus. ſ. anchorā tutā. ſ. ab om̄i malo tuen
tem. ⁊ firmā. i. in omni bono nos ꝯfirmantē.
incedentē. i. incedere facientē. vſqꝫ ad interio
ra velaminis. i. celeſtē beatitudineꝫ nobis ve-
latā in via. In cuius figurā Exod. xxvj. dr̄. ꝙ
velū ponebat̄ inter ſcēa ⁊ ſcēaſanctoꝝ. que ſi-
gnat beatitudinē nobis velatā hic. j. ad corin.
ij. Oculus nō vidit ⁊c̄. Nō ad hoc ē. qꝛ ſpes in
nitit̄ virtuti infinite dei. Sꝫ ꝓpriū eſt infinite
v̄tutis ad bonū infinituꝫ ꝑducere qd̄ eſt vita
eterna. que in dei ꝑfecta fruitōe ꝯſiſtit. Ergo
ſpes ē expectatō future bt̄itudinis. tho. ſcd̄a
ſcd̄e. Et nota ꝙ ſicut fides r̄ſpicit p̄ncipaliter
deum. ſecūdario reſpicit etiā alia q̄ ordinant̄
in deū. vt miſteria incarnatōis. ſacrā et q̄ ꝯti-
nētur in ſac̄ ſcriptura. ita ſpes p̄ncipl'r reſpi-
cit bt̄itudinē ſupnā. ſecūdario aliq̄ alia inq̄tū
ordināt nos ad ꝯſecutōem bt̄itudinis. Nō em̄
licet ſꝑare aliqd̄ bonū p̄ter bt̄itudinē ſic vlti-
mū finē: ſꝫ ſicut id qd̄ ē ordinatū ad ꝯſequēdū
bt̄itudinē. ſic remiſſio pc̄oꝝ. augmentū gr̄e
ſubleuatōem in ꝑiculis ne deficiat et hꝰ. Et ſi-
gnāter dr̄ in diffinitōe future. qꝛ ſpes ē de in-
viſibilibꝰ nō habitis: ſꝫ hn̄dis. Et nota ꝙ p̄de-
ſtinatus ꝑ ſpem expectat vitā eternā vt futu
ram quā eſt habiturus. et q̄tum ad ſuaꝫ exti-
matōnem ⁊ ſ̄m rei veritatem. Preſcitur aūt
q̄uis nō ſit habiturus vitā eternā. et ita non
ſit ei futura in rei veritate. tamē eſt ei futura
ſ̄m ſuā extimatōem al'em̄ n̄ expectaret. tho.
in. iij. ſen. ¶ Demū ponit mediū ſeu modū at
tingendi p̄miū et ꝯſequēdi ip̄m. cū dicit in dif
finitōne mgr̄. ex meritis et grā ꝓueniens. Nō
aūt dr̄ ſpes ex meritis ⁊ grā. eo ꝙ ip̄e habitus
ſpei ꝑ quam aliquis expectat futurā beatitu-
dinem cauſetur ex meritis: ſꝫ pure ex grā. vñ
eſt habitus infuſus. vt fides et caritas. Sꝫ dr̄
ſpes ꝓuenire ex gracia et meritis precedenti-
bus. q̄tum ad duo. Primo q̄tum ad actū ſpei

formate inq̃tum dei grã ⁊ merita precedentia
ꝓducũt actũ ſpei. Ubi nota ꝙ ſpes nõ p̃ſuppo
nit merita in actu: ſꝫ in ꝓpoſito. Nõ eñ aliq̃s
ſperat ꝓpter merita. q̃i merita exiſtentia ꝓdu-
cũt actum ſpei: ſꝫ qꝛ per merita que ꝓponit ad
beatitudinẽ ſe ꝑuenire ſperat. Secũdo modo
ſpes dr̃ ex meritis ꝑuenire q̃tum ad obiectuꝫ
ſ. q̃tum ad ipſam rẽ expectatã. put. ſ. aliq̃s ſpe
rat ſe beatitudinẽ adeptuꝝ ex dei grã ⁊ meri-
tis p̃cedentibꝰ. Et ꝓpter hoc dicit mgr̃ ſentẽ. in
iij. di. xxvj. ſic ſine meritis aliquid ſperare. nõ
ſpes ſed p̃ſumptio dici p̃t. Tho. in. iij. di. xxvj.
et Ray̾. in ſumma.

Pro maiori declaratio-. §. iij.

ne vltime ptis diffinitõis ſpei. Sciẽdũ ꝙ mo-
di cauſe efficiẽtis ſũt q̃tuoꝛ vt dicit auicẽna in
metha. ſua. Prima cã effitiẽs eſt q̃ inducendo
formã ſubãlem vel accidentalẽ vltimã ꝑfectõꝫ
cauſat. Secũda cã effitiens eſt diſponẽs. q̃ ad
receptõem forme materiã prepat vel diſpõit
Tertia cã effitiens ẽ coadiuuãs. que ad p̃me
cauſe effectũ opam p̃ſtat. Quarta cã effitiẽs
eſt ꝯſilians. que alteri finẽ et formam agendi
oñdit. Iſtis q̃tuoꝛ modis p̃t aliquis eſſe cauſa
alterius ad beatitudinẽ ꝯſequendã. Prima ẽ
cauſa effitiens vt ꝑfitiẽs. ſ. diuina grã vel mi-
ſericoꝛdia. p̃s. Grãm et gl'iam dabit dñs. Se-
cunda cã effitiens vt diſponẽs ſunt opa meri
toꝛia. Unde apl's. j. ad Coꝛin. Unuſquiſq; ꝓpriã
mercedem accipiat ſm ſuũ laboꝛẽ. Ubi etiam
notandũ. ꝙ opa nr̃a ſi ꝯſiderantur ſm ꝙ ꝓce-
dunt a ꝓpꝛia volũtate. ſeu ſm ꝓpꝛiã eoꝝ virtu
tem. ſic nõ p̃nt mereri vitã eternã de ꝯdigno
ꝓpter maximã diſtantiã nr̃i meriti ad vi'am
eternaꝫ. ꝓpter quod apl's ad Ro. viij. ait. Non
ſunt ꝯdigne paſſiones ⁊c̃. Merẽtur tamẽ ipſa
opera noſtra de ꝯgruo. Nam ꝯgruũ eſt vt ho-
mini opanti bene ſm ſuaꝫ virtutem. deus ſm
ſue virtutis intelligentiã recõpenſet. Si aũt
ꝯſiderãtur opera nrã put procedunt ex gratia
ſpiritusſancti inhabitãtis animã. Sic de con
digno merẽtur vitam eternã. eo ꝙ opus nr̃m
habet efficatiam ex parte dei mouentis Tho.
p̃ma ſcd̃e. q. cxiiij. Et Bernh̃. dicit ſup canti.
Hoc totum hominis meritũ ſi totam ſpem ſuã
ponat in eo ꝙ totum ſaluũ fecit. Tertia cauſa
effitiens vt coadiuuãs ad beatitudinẽ. eſt al-
terius oratio deuota. Nulli eñ licet ſperare ꝺ
aliquo homĩe vel de aliqua creatura. ſicut de
agente principali: ſed ſicut de agente ſecunda
rio ⁊ inſtrumẽtali. per quod aliquis adiuuat̃
ad quecũq; bona ꝯſequẽda in beatitudinẽ oꝛ-
dinata. Et hoc mõ ad ſanctos nos ꝯuertimus
et aliqua ab hoĩbꝰ petimus Tho. ſcd̃a ſcd̃e.
q. xvij. Et ſic virgo maria dicit̃ ſpes nrã. ſ. ſuf-
fragij a qua debemus p̃cipue ſperare adiuua-
ri vt tñ ſecũdario agente. Et de hac cauſa co-
adiuuãte ait apl's. j. ad Coꝛin. ix. Coopatores
ſumus dei. Adiuuamus eñ deũ ad oꝛdinandũ
alios in futuram beatitudinẽ. non ꝓpt̃ defectũ
virtutis eius. cũ ſit v̾tutis infinite. ſed inq̃tuꝫ
deus ſuã per nos exequitur actõem. ſicut dñs
per ſeruũ. et agens principale per inſtrumẽ-
tale. Eſt aũt drã inter agens creatũ et increa
tũ. qꝛ agens creatũ ſine medio agere nõ p̃t. qꝛ
eſt finite v̾tutis. ſed agens increatũ. ſ. deus cũ
ſit infinite virtutis. p̃t agere ſine aliquo modo
per ſeip̃m. Agit tñ multa per medias cauſas.
Et hoc ſp̃aliter ꝓpter tres rõnes. Prima ꝓpter
mũdi decoꝛem. Nã mundi decoꝛ et pulcritudo
in hoc ꝯſiſtit. ꝙ quidã ſunt alioꝝ cauſe et qui-
dam eoꝝ effectus. Secũda eſt ꝓpter dei ꝑfectõ
nem. Nam cũ deus ſit bonitatis infinite. ſuaꝫ
bonitatẽ voluit rebꝰ creatis ꝯmunicare. nõſo
lum q̃tum ad hoc ꝙ ſint: ſꝫ etiã ꝙ ſint alioꝛuꝫ
cauſe. Tertia eſt ꝓpter nr̃i inſtructõnem. ſicut
eñ apparet in naturalibꝰ ꝙ ſol nõſolũ in ſe eſt
lucidus: ſꝫ etiã alijs cauſa luminis. ſic nos de
bemus eſſe cauſa beatitudinis. nõſolum nob̃
ſed etiã alijs Iaco. v. Qui ꝯuerti fecerit pc̃to
rem ⁊c̃. Quarta cauſa vt ꝯſiliãs eſt exhorta-
tio vel inſtructio vel erudicõ fr̃na ad beatitu
dinẽ ꝯſequẽdã. Ad Ro. xij. Qui docꝫ in docẽ-
do. qui exhoꝛtat̃ in exhoꝛtãdo ⁊c̃. Ray̾. in ſũ.

Deinde videndũ eſt de . §. iiij.

ſpe q̃tum ad eius fructũ quẽ ꝓducit. Secũdo
q̃tum ad eius ſubiectũ in q̃ agit. Tertiõ q̃tum
ad eius actũ quẽ ꝓducit. Quarto q̃tũ ad eius
obiectũ qđ reſpicit. ¶ Et q̃tum ad pꝛimũ ſciẽ
dũ. ꝙ ſpes opatuꝛ q̃tuoꝛ magna bona. Eſt eñ
p̃mo dilectõnis effectiua. ſecũdo delectatõnis
ꝓductiua. tertiõ opatõis ꝑfectiua. q̃rto p̃mia-
tionis collatiua. ¶ Q̃ aũt ſpes ſit dilectionis
effectiua ꝓbatur rõne ⁊ auct̃e. Rõne quidem
qꝛ ille qui ſperat bonum aliqđ obtinere. ſi ſua
v̾tute vel a ſeip̃o nõ poſſit illud bonũ obtinere
illud diligit cuius virtute ⁊ auxilio ſibi poſſit
illud ꝑuenire. Cum ergo ſpes ſit expectatõ fu-
ture beatitudinis. quã non poſſumus ꝯſequi
niſi dei virtute. ex hoc incipimus deum dilige
re. Auctoritate quidem idem oſtenditur. dicit
eñ apl's ad col'. j. Dilectõnem quã habetis in
ſãctos ꝓpter ſpem que repoſita eſt vob in celis
Ex qua ſequit̃. ꝙ ſi ſpes celeſtis p̃mij eſt cau-
ſa qua diligimus ſc̃tos. multomagis ip̃a ſpes
facit nos diligere deũ. tanq̃ p̃ncipale obiectũ
beatitudinis future ⁊ cauſa. Sup illo etiã ver
bo Mat. j. Abraham genuit y̾ſaac. y̾ſaac aũt
genuit iacob. dicit glo. ſic. fides genuit ſpem.
ſpes v̾o dilectõnem. Et ſic dilectio ex ſpe cau-
ſatur ¶ Secundo ſpes ẽ dilectõnis ꝓductiua.
Ratio eſt. Bonũ apprehenſũ ꝯueniẽs delectat
Si eñ bonũ vt ꝯueniens apprehẽdat̃ vt p̃ns.
ſic ſenſus qui eſt boni p̃ntis ꝯuenientis. ẽ cau
ſa delectatõis. delectatur eñ ſenſualitas in vi
dendo pulcra. in audiendo armoniã ſonoꝛum
in guſtando dulcia et hꝰ. Si aũt bonũ vt ꝯue
niens apprehẽdatur vt p̃teritum. ſic memoria
cauſat delectatõem. Cũ eñ quis actualiter re
coꝛdat̃ aliquoꝝ geſtoꝛum in quibus afficitur

ſiue bona opa q̄tum ad bonos. ſiue mala q̄tū
ad prauos. ſic delectat̄. Si do apprehēdat̄ bo
nū ꝯueniēs vt futuꝝ. ſic ſpes cauſat delectatō
nem. Cuꝫ em̄ quis ſpat adipiſci magnā digni-
tatē. vtilitatem. p̄mium. et hꝰ. inde delectat̄ p̲-
maxime. cū ſperat p̄miuꝫ eternū. inde hꝫ cām
delectatōnis et gaudij. Apl'us ad Ro. xij. Spe
gaudentes. glo. amb. Non niſi eterna ſperetis
ꝛ inde gaudebitis. Gaudium aūt importat de-
lectatōnem creature ratōnalis. Item ad Ro.
xv. Deus aūt ſpei repleat nos omni gaudio.
Et in p̄s. Ego aūt in dn̄o ſpaui. exultabo ꝛ le-
tabor in miſcdia tua. Nec ē ꝯtra quod dicitur
puer. xiij. Spes que differt̄ affligit animam.
vbi Beda. Spes eterni p̄mij affligit animaꝫ.
quia nimiꝝ. q̄r differtur ſpes eternoꝝ. affligū
tur anime fidelium. Nam ſpes alia ratōne eſt
cauſa afflictōnis. alia ratōne cauſa eſt delecta
tionis. Cauſa em̄ afflictōnis eſt ratōne dilatō
nis premij eterni de quo ē ſpes. Cum em̄ ſpes
ſit de eterna beatitudine. quia tale bonum nō
eſt pn̄s: ſed differtur ad ꝯſequenduꝫ vſqꝫ in fi-
nem. ratōne ſue dilatōnis contriſtat. Sicut et
mater de ſuo filio abſente et gaudet et triſtat̄.
gaudet inq̄tum ſperat ip̄m quem amat reuer
ſurū cum magno honore et ſui vtilitate. Tri-
ſtatur ex dilatōne. ꝯſiderans precipue p̲icula
que ei pn̄t accidere ne reuertat̄. Vn̄ p̄s. Fue-
runt mihi lacrime mee panes die ac nocte. dū
dicitur mihi p̲ ſingulos dies vbi ē deus tuus.

¶ Tertia ſpes eſt opationis p̲fectiua et auxi-
liatiua. Vnde in p̄s. Spera in dn̄o. Et ſtatim
ſubdit̄. Et fac bonitatē. Spes em̄ adiuuat et
fortificat ad op̲andū tripl'r. Primo rōne eius
qđ aſpicit. Secūdo rōne eius qđ efficit. Tertō
rōne eius qđ p̲ficit. Et q̄tum ad primuꝫ rōne
eius qđ reſpicit. Reſpicit quidē ſpes ad btitu-
dinē futuram que cū ſit difficilis ad habendū:
conatū et op̲atōnem intēdit. Vn̄ Apl'us. j. ad
Corin. ix. Qui arat debet arare in ſpe fructus
p̲cipiendi. Vn̄ Aug. Qui arat. i. p̄dicator qui
corda hoīm ad fidē apperit. vel quicunqꝫ alius
miniſter xp̄i et coop̲ator. debet arare. i. p̄dica
re. vel alia bona facere in ſpe ſtipendioꝝ ſpūa
lium. nō p̲pter ſpem tp̲alium. hoc eſt vt neceſ-
ſaria vite. q̄r tn̄ non p̲pter illa p̄ncipalit̄ p̄dicet
Hiero. et Seneca. Om̄e opus leue fieri ſolet.
cū p̄tium eius cogitat̄. Et ſpes p̄mij ſolatium
fit laboris. Secūdo ſpes adiuuat ad op̲andū
rōne eius qđ efficit. Nā ſpes delectatōem cau
ſat vt dictū eſt in. §. p̄cedenti. Delectatō aūt p̲
ficit opꝰ ſm ph'm. Tertō ſpes adiuuat ad ope-
randū rōne eius qđ p̲ficit. Naꝫ ſpes p̲ficit vo-
luntatē inq̄tum facit diligē vt dictū eſt ſup̄. in
p̄mo. §. huius ca. Sꝫ diligēs facilius et fortiꝰ
op̲atur. Ita dicit Aug. li. ꝯfeſ. Qui amat non
laborat. Om̄is labor amātibꝰ n̄ eſt g̃uis. So-
lū amor eſt qđ nomen difficultatis erubeſcit.

¶ Quarto ſpes ē premij collatiua. Vn̄ in p̄s.
Btus vir cuius ē nomē dn̄i ſpes eius. Qđ ex-
ponens Aug. ait. Btus vir qui tp̲alia a deo n̄
ſperat: ſꝫ illud qđ indicat nomē eiꝰ. ſ. ſalutē. i.
btus qui ip̄m deū. nō aliud a deo ſpat. Ideꝫ. q̄
gaudet in ſpe tenebit ꝛ rē. Hec q̄tuor q̄ p̄dicta
ſunt ponit Ray̆. piſanus in ſūma ſua.

¶ **Et p̄t huic addi quod ha-. §. v.**
betur in ſūma virtutū. ſ. ſeptem p̄mia ſeu vti-
litates ꝯſequētes ex ſpe ¶ Prima eſt. q: ē pe-
nitētie directiua et incitatiua. Nullus em̄ pe-
niteret niſi ſparet veniaꝫ Amb. Nemo digne
agere p̄t pn̄iam. niſi qui ſpauerit veniā. đ pe.
di. j. In huiꝰ figurā fuit p̄ceptū Deut̄. xxiiij.
Nō accipies loco pignoris molā ſup̲iorē nec
inferiorē. Mola ſup̲ior que dep̄mit opa homi
nis que facit ne eis eleuetur: eſt timor. Mola
inferior que retinet materiā ne in terrā deſcē
dat: ē ſpes. que retinet hominē a motu deſpe-
ratōnis. ne abſorbeat̄ triſticia. Int̄ iſta debet
eſſe motus corp̲is in pn̄ia. ꝛ nō ſemp̲ dꝫ habe
re apud ſe in mente ¶ Secūda q: eſt in angu
ſtijs et periculis magnis fortificatiua Iſa. xl.
Qui ſperāt in dn̄o mutabunt fortitudinē. di.
xlvij. om̄es. Huius exemplū hēmus de illa ſan
ctiſſima muliere. de q̄ dr̄. ij Mach. vij. q̄r p̲eun-
tes ſeptē filios ſub vnius diei tp̲e ꝯſpitiēs bo-
no animo ferebat. p̲pter ſpem quā in deū ha-
bebat ¶ Tertia. q: ē intelligētie ap̲itiua Sap̄.
iij. Qui ꝯfidunt intelligēt veritatē. Exemplū
in abrahā. q̄ ex magna ſpe quā habuit in deū
fuit illūiatus ad ꝯgnoſcēdū quō deberet ſe ha
bere in illa p̲plexitate cū deſcendit in egiptum
circa vxorē ſuā. Vn̄ Aug. Fecit quod potuit
quod n̄ potuit deo ꝯmiſit in quē ſperauit. nec
eū fides aut ſpes fefellit. xxij. q. ij. q̄ vt. ¶ Quar-
ta. quia eſt in malis liberatiua. p̄s. In te ſpe-
rauerūt patres noſtri. ſperauerūt et liberaſti
eos. Exemplū de ſuſanna liberata a calūpnia
ſenū ꝛ morte. Erat em̄ cor eius fiduciā hn̄s in
dn̄o. vt dr̄ Dan̄. xiij. ¶ Quinta. q: ē temptatō
num diaboli triūphatiua. p̄s. In deo ſpaui n̄
timebo quid faciat mihi homo. i. diabolꝰ. In
figurā dauid nō armatus armis p̲prie ꝯfiden-
tie: ſꝫ ꝯfidentia dn̄i. p̲ſtrauit Goliath. j Reg.
xvj. ¶ Sexta ē capitis. i. intentōnis hoīs pre-
ſeruatiua. Vn̄ dr̄ ab apl'o. galea que caput cu
ſtodit. j. ad Thi. v. Galeaꝫ ſalutis aſſumite. i.
ſpem ſalutis. Ex intentōne aūt iudicat̄ opus
hoīs. Qui aūt ſperat in deū in op̲ibꝰ ſuis n̄ p̄t
niſi vti bona intentōne. ¶ Septima. q: ē bo-
noꝝ multiplicatiua. p̄s. Ego autē ſicut oliua
fructifera in domo dei ſperaui in miſcdia dei
mei ꝛc̄. p̄s. A cuſtodia matutina vſqꝫ ad no-
ctem ſperet iſr'l in dn̄o. A cuſtodia matutina
vel vigilia ſm aliā lrām que ē q̄ſi initium diei
ſignat principiuꝫ quo alicui incipit apparere
ſol vſus rōnis. Nox ſignat finē vite. q. d. a p̄n-
cipio vſqꝫ in fineꝫ ſemp̲ ſtet anima. Vel cuſto-
dia matutina ſignat tempus quo xp̄c reſurre
xit. q: illa hora reſurrexit. Nox eſt finis mun-
do. iſrahel p̲pl'us fidelis. q. d. ex tempore reſur-

rectionis xpi qui inchoauit beatitudinē debe-
mus ſperare uſq̧ ī finē. ¶ Et nota qḋ dr̄ Oſee
xij. Spera in deo tuo ſemꝑ. ad oſtendendū q̄
om̄i tp̄e debemus ī dño ſperare. Precipue de-
bemus ſperare in dño tp̄e temptatōnis. affli-
ctionis. defectōnis. et offēſionis. Primo debe-
mus ſperare in deo tp̄e temptatōnis. vt. ſ. reſi
ſtamus. vt nō cadam⁹. vt vincamus. Nā ſpes
quā hēmus in deo liberat nos ab oī tēptatōe.
puer. iij. Clipeus ē ſꝑantib⁹ in ſe. Nō aūt ſꝑat
qui inijcit ſibi laqueos. nō vitādo occaſiones
pctōꝝ: ſꝫ p̄ſumit talis. Nō ſꝑat qui in tēptatō
ne ad deū n̄ recurrit: orādo. p̄s. In dño ſ ꝑauit
cor meū ⁊ adiutus ſū. ¶ Secūdo debem⁹ ſꝑare
in deo tp̄e afflictōis. et hoc triplici rōne. Pri
ma q: deus tribulatos n̄ deſerit Judith. Qui
nō deſeruit ſꝑantes in ſe. Secūda q: de⁹ tales
eripit. ij. ad Corin. j. Qui de tātis ꝑiculis nos
eripuit ⁊ eruet in quē ſꝑamus. Tertia q: deus
in ſe ſꝑantes ſecuros reddit. In p̄s. In deo ſpe
raui nō timebo qḋ faciat mihi hō Amb. de di-
uina miſc̄dia tūc ſꝑandū ē amplius. cū p̄ſidia
hūana defecerint. Et Greg. in. x. moral. Tan
to ſpes in deo ſolidior ſurgit. quāto quiſq̧ gra
uiora pro illo ꝑtulerit. Vn̄ Hiere. xvij. Spes
mea in die afflictōis. Et Ecc̄i. xiiij. Felix qui
nō habuit animi ſui triſticiā. nec excidit a ſpe
ſua. Quod exponit̄ ſic. Felix. ſ. btītudine vie.
et poſtea p̄rie. q: licet nō habuerit triſticiam
carnis vel mūdi. nō tn̄ habuit triſticiā animi
ꝑ quaꝫ exciderit a ſpe dei. Felix qui nō habuit
triſticiā. i. cām triſticie que ē pctm̄. et qui nō
excidit. ſ. ꝑ pctm̄ a bonis op̄ib⁹. quib⁹ ꝑatur ⁊
ſperat̄ beatitudo. Vel felix qui nō habuit tri-
ſticiā. i. accidiā ꝑ quā q̄s excidit a ſpe venie.
¶ Tertō debemus in deo ſꝑare tp̄e defectōnis
Sicut em̄ ſeruus in dño diuite ⁊ largo ſperat
Sic tp̄e pauꝑtatis in dño ē ſperandū. Et hoc
triplici rōne. ꝓpter quā pauꝑ in diuite ſperat
Prima rō eſt ꝓpter cibum vel nutrimentū. p̄s.
Paraſti in dulcedine tua pauperi deus. Secū
da eſt ꝓpter auxiliū Yſa. xxv. Factus es forti-
tudo pauperi. Spes a turbine. vmbraculū ab
eſtu Job. v. Saluū faciet egenū a gladio oris
eoꝝ. et de manu violēti pauꝑem et erit egeno
ſpes. Vbi ſciendū q̄ trib⁹ modis inducit̄ aliq̄s
ad peccanduꝫ. ſ. vel ꝯtumelia et adulatoria ꝑ-
ſuaſione. Et ꝯtra hoc dr̄. Saluū faciet egenū
id ē illum qui ſe putat egere auxilio dei a gla-
dijs eoꝝ. i. iniqua ꝑſuaſione. laude. ꝯtumelia
vel adulatōne que eſt gladius. puer. pnlt. Ge
neratio que pro dentib⁹ habet gladios. Secū-
do inducit̄ aliq̄s ad peccandū iniurie illatōe.
Et ꝓpter hoc dr̄ de manu violēti. i. ꝑtāte tyrā-
ni q̄ alios opp̄rimit. In p̄s. Liberauit pauꝑeꝫ
a potēte. Tertō inducit̄ aliq̄s ad peccādū tꝑa
lis boni defectōne. ⁊ ꝯtra hoc dicit. Erit egeno
ſpes. i. illi qui eſt tꝑalis boni auxilio deſtitut⁹
erit ſpes adeptōnis boni ſp̄ūalis. et merito. q:
ſpes eſt certa expectatio future beatitudinis.
Vnde mens cuius ſpes eſt in eternis ſolidata.

nec adulatōne nec detractōne deijcit̄. nec per-
ſuaſione emollit̄. nec aduerſitate frāgitur. q:
īnitit̄ ſoli deo. ¶ Quarto debem⁹ ſꝑare in deo
tp̄e offēſionis. Rō h⁹ eſt. Quia ſi eſſet medic⁹
aliq̄s corꝑalis q̄ vellet. ſciret ⁊ poſſet. om̄s in-
firmitates curare. tūc q̄libet infirm⁹ debēt in
tali medico ꝯfidere et ſꝑare. Talis medicus ē
deus. q̄ vult. ſcit. et p̄t om̄es pctores curare et
ſaluare. q̄ ⁊c̄. j. ad thi. j. vult oēs hoīes ſaluos
fieri. Augu. ſuper Joh. Quātum ē in medico
ſanare venit egrotū ⁊c̄. Vn̄ Ecc̄i. ij. Reſpicite
filij natōnes hoīm. et ſcitote q: nullus ſꝑauit
in dño et ꝯfuſus ē. ꝑmāſit in mādatis ei⁹ ⁊ de-
relictus ē. Aut quis iuocauit eū ⁊ deſpexit eū
glo. coll. hic tria dicit. Primo q̄ null⁹ ſꝑans
in dño ē ꝯfuſus. i. in ſpe ſua ē fruſtratus. Ad
Ro. v. Spes nō ꝯfundit. i. nō facit erubeſcere
ſperantē. Cuius rō eſt. q: aliq̄s ꝯfūdit̄. qn̄ qḋ
ſꝑabat nō inuenit vel nō īpleuit. ſicut ꝯtingit
illi qui ſꝑat in hoīe. ꝓpter qḋ dr̄ Hiere. Maledi
ctus q̄ ꝯfidit in hoīe. Spes aūt nō ꝯfūdit. q: ē
in deo qui nō fallit. nec fallere p̄t. Secūdo di-
cit q̄ nullus oꝑans ex caritate nō ex timore
vel cupiditate: ē derelictus Ecc̄s. viij. Qui cu
ſtodit p̄ceptū n̄ expiet̄ quicq̄ mali. p̄s. Junior
fui ⁊c̄. ⁊ nō vidi iuſtū derelictū ſimplicit̄. vide
licet. etſi ad tempus exponat eū tribulatōnib⁹
Tertio dicit q̄ nullus inuocās ex fide ē deſpe-
ctus. Vn̄ ſubdit̄. Aut q̄s iuocauit ⁊c̄. i. intus
ex corde vocauit fideliter. hūilit̄. et ꝑſeuerāter
dep̄cādo. ⁊ deſpexit eū nō exaudiēdo. q. d. null⁹
p̄s. Prope ē dñs om̄ib⁹ inuocātib⁹ eū ⁊c̄. Licꝫ
em̄ credē priuſq̄ ſꝑare. ⁊ diligere ſit. tn̄ nil pe-
tit̄ ex fide niſi ſit ſpes hn̄di et diligat̄. Et ideo
in dictis verbis vltimo ponit̄ fides. p̄mo ſpes
ſecūdo caritas. hec hugo cardīalis in poſtilla.
¶ De ſubiecto ſpei. i. in q̄b⁹ ſꝑandū ſit. Ca. ij.

De ſubiecto ſpei id eſt in
quib⁹ ſpes reꝑitur. Vbi ſciendū q̄
ſpes ꝓut ē v̄tus theologica nō fuit
in xp̄o nec ē in celo. i. in beatis an
gelis et aīab⁹. nec in inferno. i. dāpnatis et de-
monib⁹. Sed ē in mūdo. ſ. in fidelib⁹. in purga
torio. videlꝫ aīab⁹ ibi exiſtentib⁹. ⁊ fuit in lim
bo in p̄rib⁹ antiquis dum ſteterunt in limbo.
¶ Primū ſic ꝓbatur. ſ. q̄ ſpes nō fuerit in xp̄o.
xp̄c ſimul fuit ꝯp̄henſor et viator ⁊ neutro mō
habuit ſpem ꝓprie. Ratō ē. q: inq̄tum fuit ipe
ꝯp̄hēſor ſemꝑ actu fruebat̄ viſione diuīa cla-
riuſq̄ ſancti in patria: ſꝫ ſpes ē d nō viſis ſm̄
ap̄lm ad Ro. viij. Ergo in eo nō erat hoc mō
ſpes. Sed nec etiaꝫ inq̄tum viator ſeu mortal̄
eam habuit. Nā q̄uis vt mortalis expectaret
aliquid qḋ non habebat. ſ. gl̄am impaſſibilita
tis. quā videtur poſtulaſſe cuꝫ dixit Joh. xvij.
Pater venit hora clarifica filiū tuū ſm̄ expo
ſitōꝫ Aug. Nō tn̄ ex hoc p̄t dici ꝓprie habuiſſe
v̄tutem ſpei. Rō eſt. q: p̄ncipale obiectū ſpei ē
beatitudo eterna. q̄ ꝯſiſtit in viſione ⁊ fruitōe
diuīa quā habꝫ aīa etiā abſq̧ corꝑe. Et hanc

viſionē ⁊ fruitōnem xp̄c dū etiā erat mortalis
hēbat. q: in inſtāti ꝯceptōnis ſue aīa fuit glo-
rificata. Nec obſtat qḋ p̄s dicit in eius ꝑſona
ad p̄rem. In te dn̄e ſꝑaui nō ꝯfūdar ⁊c̄. q: ibi
large ſumiẗ ſpes. ꝓ expectatōne illi⁹ p̄mij acci
dētalis. ſ. glr̄e ſeu reſurrectōnis corꝑis gl'oſi. q̄
expectatō nō ē ꝓꝑie ſpes ꝟtutis Tho. in. iij. di.
xxvj. ¶ In angelis bonis et aīabus btīs ſil'r
nō eſt ſpes. Rō eſt. q: ſpes (vt dictū ē) ē de nō
viſis. Qḋ enī videt quis nō ſperat: ait apl's ad
Ro. viij. Sz angeli ſemꝑ vident faciez p̄ris. vt
dr̄ Math. xviij. Et de ſanctis dr̄. j Jo. Videbi-
mus eū ſicuti ē. et. j. ad Corin. xiij. Tūc aūt fa-
cie ad faciē. ſ. eū videbim⁹. Ergo ī eis ñ ē ſpes
ſed res ſꝑata hic. ſ. btītudo ꝑfecta. Probatur
idē alia rōne. Nā ſi haberēt ſpem. aut eā habe
rēt de bono qḋ expectāt alijs. aut de bonis qḋ
expectāt ſibi. Primo mō nō p̄t dici q̄ habeāt
ſpem. q: ſꝑare alijs btītudinē ñ ꝑtinet ꝓꝑie ad
ſpem ꝟtutis: ſed magis ad caritatē. Sicut ille
qui hz caritatē dei. eadē caritate diligit ⁊ pxi-
mū. et ꝯſequēter appetit et ſperat illi beatitu-
dinē. Si de bono qḋ ſibi expectāt dicātur hr̄e
ſpem. hoc etiā non p̄t dici. q: ſpes nō eſt de ha
bitis: ſed de hn̄dis rebꝫ. que quis nōdum habz
Sed angeli iam hn̄t deum et ſancti. ḡ ⁊c̄. Etſi
dicatur q̄ licet nō expectent bonū qḋ habent
ſcz viſionē dei. expectant tn̄ ꝯtinuatōem boni
ipſius qḋ hn̄t. vt ſicut nos ſꝑamus adeptōnem
boni qḋ nō habemus. ita ipſi ſperāt ꝯtinuatōz
boni qḋ hn̄t. Nā certitudo de ꝯtinuatione ē de
eſſentia btītudinis. Rn̄deo q̄ angeli et ſancti
fruūtur deo. effitiūtur quodāmō ꝑticipes di-
uine eẗnitatis. que cū oīe tp̄s excedat. nō di
uerſificaẗ ꝑ p̄teritū p̄ñs et futuꝝ ſicut tp̄s fa
cit. et iō fruētes diuīa viſione eēntialiẗ. ñ hn̄t
ſpem de ꝯtinuatōne ipſius btītudinis. q: nō ē
ibi ꝯtinuatō futuri Tho. in. iij. di. xxvj. ¶ Itē
ſancti q̄uis expectant gl'am corꝑis ſui q̄ erit
in vltima reſurrectōne. nō tn̄ iſta expectatio
ꝑtinet ad virtutē ſpei. Tn̄ q: (vt dictū ē) obie
ctuz ſpei eſt p̄ncipl'r gl'ia aīe. tū q: gl'a corꝑis
eſt quid minimū reſpectu ad gl'iam aīe. tū q:
hn̄s iam gl'iam aīe. habet ſufficientē cauſam.
gloria enī anime redūdans ad corpus facit eū
glorioſū Tho. vbi ſupra. ¶ In dānatis et de-
monibꝫ nō eſt ſpes qḋ ꝓbatur. Primo quidem
ſic. ſpes cauſat gaudiuz. Sicut dr̄ ad Ro. xij.
Spe gaudentes. Sz dānati et demones ñ ſūt
in gaudio: ſz in dolore et luctu. ſm̄ illud Iſa.
lxvj. Serui mei laudabūt p̄ exultatōne cordis
et vos clamabitis pre dolore ⁊ p̄ ꝯtritōe ſp̄us
⁊c̄. Secūdo oñdiẗ idem ſic. Spes nō ē de ipoſ
ſibili. Sz demones ⁊ damnati cū ſint in mali-
tia ꝯfirmati. ſūt certi q̄ nūq̄ p̄nt euadere eter
nā dānatōem et ꝑuenire ad btītudinem. ḡ nō
hn̄t ſpem. Sic enī requiriẗ ad verā btītudinē
q̄ aliq̄s ſit certus de ꝑpetuitate btītudīs ſue.
alioq̄n ñ quietareẗ volūtas ei⁹. Ita ad penā
dānatoꝝ requiriẗ certitudo de ꝑpetuitate dā
natōnis. Vn̄ ſic btī nō hn̄t ſpem. ita ⁊ dānati

Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. xviij. Et notādum q̄ licet dā
nati et demones hr̄e poſſint et habeant fidem
informē de deo et alijs. Vn̄ Jacobi. ij. dr̄. De-
mones credūt et ꝯtremiſcūt. non tn̄ hn̄t ſpem
Cuius Aug. rōnem aſſignat ī Encheri: dicēs
q̄ fides ē bonaꝝ rerū et malaꝝ p̄ntium p̄teri-
taꝝ et futurarū et ſuaꝝ et alienarū. Spes aūt
nō ē niſi bonaꝝ rerū et ad ſe ꝑtinentiū. Vn̄ q:
bona diuina nō ſunt futura poſſibilia: ſz ſunt
eis ſemꝑ abſentia. nō in eis ſpes eſſe p̄t ſicut fi
des informis ¶ Pōt aūt eſſe ſpes in viatoribꝫ
videlz vel his q̄ erāt ī limbo dū ibi erāt. vl' his
q̄ ſūt in purgatorio. vl' his q̄ verſanẗ in mūdo
Qḋ oñditur triplici rōne. Prima ē tl'is. Qui-
cūq3 cupit aliq̄d qḋ nōdum hz: expectat illud
Sz oīes viatores p̄dicti cupiebāt btītudinē.
quā nō hn̄t vel nō hēbant qui erāt in limbo.
vel qui ſūt in purgatorio et q̄ viuūt in mūdo.
Ergo expectabāt vel expectāt btītudinē quā
nō habebāt. vel nōdum hn̄t. et ꝑ ꝯn̄s habebāt
ſpem qui erāt in limbo et hn̄t eam qui ſunt in
purgatorio et fideles in mūdo. Secūda rō eſt
talis ⁊ eſt ꝯfirmatio p̄cedentis. Sicut fides ñ
euacuaẗ vel tollitur niſi ꝑ id quod videt vel qḋ
credit. ita ſpes nō euacuaẗ niſi ſm̄ hoc q̄ ali-
quis actu habet id qḋ ſperauit. Sz illi q̄ erāt
in limbo ñ habebāt actu beatitudinē. nec illi
qui ſunt in purgatorio vel etiā in mūdo habēt
actu beatitudinez. de qua eſt ſpes. et ideo ſpes
eoꝝ quā in hac vita habuerūt ñ eſt euacuata
Tertia ratō eſt talis. Illi qui apprehendūt ali
quid vel apprehendebāt ſub rōne boni ardui
futuri et poſſibilis. ſpem hēbant et hn̄t. ſz oēs
p̄dicti ſūt h⁹. ḡ ⁊c̄. Et ſi obijciaẗ in cōtrariuz
quia ſpes ꝓcedit ex meritis. Sz illi qui erāt in
limbo nō erant in ſtatu merendi. Et ſimiliter
qui nūc ſunt in purgatorio nō ſūt in ſtatu me
rendi. ḡ nō videẗ in eis eſſe ſpes. Rn̄deo. q̄ q̄-
uis nūc non ſint in ſtatu merēdi tales. ſ. illi q̄
ſunt in purgatorio vel illi qui fuerūt in limbo
in ſtatu merēdi. tn̄ p̄us in mūdo iſto merue-
rūt. Et ex illis meritis p̄cedentibꝫ ꝓcedit ſpes
eoruz Tho. ſcd̄a. ſcd̄e. q. xvij. Et in. iij. ſenten.
¶ Eſt aūt ſpes vt eſt virtus in volūtate ſicut
in ſubiecto. Qḋ ſic ꝓbatur. Anima ñ ē capax
dei niſi ſm̄ mentē. in q̄ ē memoria. intelligētia
et volūtas. Vt pz ꝑ Aug. in li. de tri. Spes aūt
ē ꝟtus theologica hn̄s deū ꝓ obiecto. Et cū nō
ſit neq3 in memoria. neq3 in intelligentia quo
ad vim ꝯgnitiuaz. ſequitur q̄ ſit in voluntate
ſicut in ſubiecto. Pro huius maiori declaratō
ne ſciēdū. q̄ ꝑ actus hītus ꝯgnoſcunẗ. Actus
aūt ſpei eſt quidā motus appetitiue ꝑtis cum
obiectū eius ſit bonū. Cū aūt ſit duplex appe-
titus in hoīe. ſ. appetitus ſenſitiuus. qui diuidi
tur in ꝯcupiſcibilē et iraſcibilē. Et appetit⁹ in-
tellectiuus qui dr̄ volūtas. Sīles aūt motus
qui ſunt in appetitu inferiori cū paſſione. ſunt
in appetitu ſuꝑiori ſine paſſione. Actus autē
virtutis ſpei nō p̄t ꝑtinere ad appetituz ſenſi-
tiuū. q: bonū quod eſt obiectuz p̄ncipale hui⁹

virtutis nō eſt aliquod bonū ſenſibile: ſʒ diui
nū. Et ideo ſpes virtus nō eſt in appetitu infe
riori ſenſitiuo: ſʒ ſupiori appetitu que dr̄ volū
tas ſicut in ſubiecto. Sicut eñ obiectū iraſci-
bilis eſt arduū ſenſibile. qđ reſpicit ſpes put ē
paſſio. ita obiectū v̄tutis ſpei ē arduū intelli-
gibile. vel potius ſup̄ intellectū exiſtens. Non
obſtat his. q̄ ſpes habet certitudinē. vt pʒ ex
diffinitōne eius. et certitudo ptinet ad intelle
ctū nō voluntatē. Nā certitudo inuenit̄ in ali
quo dupl'r. ſ. eſſentialit̄ et pticipatiue. Eſſen-
tialit̄ quidē reperitur i vi ↄgnitiua. Participa-
tiue aūt in omī eo qđ mouet̄ a vi ↄgnitiua ad
finē ſuū infallibilē ſm̄ quē modū dr̄. q̄ natu-
ra opatur certitudinalit̄. tanq̄ mota ab intel
lectu diuino. certitudinalit̄ mouētē vnūqđq;
ad finē ſuū. Per hūc etiā modū v̄tutes mora
les certius arte dicūtur opari. inq̄tum p mo
dū nature mouētur a rōne ad ſuos actus. Et
ſic etiā ſpes certitudinalit̄ tendit in finē ſuum
q̄ſi pticipans certitudinem a fide. que eſt in vi
ↄgnitiua Tho. ſcđa ſcđe. q. xvij.

De ipſa ſpe quomō ē vir- . §. j.

tus theologica diſticta ab alijs. Et de his que
hñt excitare ⁊ viuare actū ei⁹. Q: ſpes ſit vir-
tus ſic declaratur. Uirtus ſm̄ phm̄ in. ij. ethi.
diffinitur. q̄ eſt que bonū facit hñtem ⁊ opus
eius bonū reddit. Spes aūt facit actū homis
bonū et hoīem bonū. Actus eñ hoīs dr̄ bon⁹
p hoc q̄ attingit regulā vel menſurā ppriam.
Propria aūt regula ſeu mēſura actuū hūano
rum ē duplex. Una ē prima. ſ. rō qua mēſurā
tur actus morales. Alia ē ſupma et excellen-
tiſſima. ſ. deus. qua mēſurātur actus v̄tutum
theologicarꝫ. Per actū aūt ſpei attingit̄ ipſa
regula et menſura ſupma que potior ē alia. ſ.
rōne. inq̄tum. ſ. ſpamus aliqđ vt poſſibile no
bis p diuinū auxiliū. Uñ exq̄ actus eius ē bo-
nus: ipa ē virtus. ¶ Q: ſit theologica pʒ. quia
aplus. j. ad Corin. xiij. ↄnumerat eam cū alijs
theologicis: dicēs. Nūc manēt fides. ſpes. ⁊ ca
ritas. Huius rō eſt. q: v̄tus theologica dr̄ que
deū habet p obiecto. et p fine. h⁹ autē eſt ſpes.
Obiectuʒ eñ eius ⁊ finis ē deus. Reſpicit eñ
deū vt cauſam effitientē inq̄tum eius auxilio
innitit̄. Et ſicut vltimā finalē cām inq̄tuʒ in
eius fruitōne b̄titudinē expectat. Et ſic pʒ q̄
ē theologica. Q: ſit diſtincta a ceteris theolo-
gicis pʒ p Greg. in ꝑmo moral. dicēs has tres
eſſe v̄tutes. Fidem. ſ. ſpem ⁊ caritatē. quod ſic
oñditur. Uirtus aliqua dr̄ theologica ex hoc.
q̄ habet deū p obiecto cui inheret. Pōt autez
aliquis inherere alicui dupl'r. Uno mō ppter
ſeipm̄. Alio mō inq̄tū ex eo ad aliud deuenit̄
Caritas aūt facit hoīem inherē deo ppt̄ ſeipm̄
voluntatē hoīs vniens deo p amoris affectū.
Spes aūt et fides faciūt hoīem deo inherē ſic
alicui pncipio. ex quo aliq̄ nobis pueniūt. De
deo aūt puenit nob. ⁊ ↄgnitio veritatis. ⁊ ade-
ptio bonitatis pfecte. Fides igr̄ facit nos deo
inherere. inq̄tum ē nobis principiū ↄgnoſcē-
di veritatez. Credimus eñ ea vera eſſe q̄ nob
dicunt̄ a deo. Spes aūt facit nos deo adherē.
inq̄tum eſt nob principiuz bonitatis pfecte.
inq̄tuz. ſ. p ſpem diuino auxilio innitimur ad
beatitudinē obtinēdam. et ſic diuerſa rō obie-
cti qđ ē de⁹. facit v̄tutes ipas eē diuerſas. Fa-
cit ḡ ſpes p actū ſuū tendē in deū. ſic in qđdā
bonū finale adipiſcēdū. et ſic i qđdā adiutoriū
efficax ſubueniendū Tho. ſcđa ſcđe. q. xvij.

Si aūt queratur vtrum . §. ij.

liceat ſpare in hoīe vel in aliq̄ creatō. Rñdet
b. tho. ſcđa ſcđe. q̄ ſpes duo reſpicit. ſ. bonum
qđ obtinē intēdit. et auxiliū p qđ illđ obtinet̄
Bonū qđ quis ſpat obtinendū hʒ rōneʒ cauſe
finalis. Auxiliū vo p quod q̄s ſperat illud bo-
nū obtinē. hʒ rōnē cauſe efficientis. In vtraq;
aūt cā inuenit̄ pncipale ⁊ ſecūdariū. Princi-
palis eñ finis ē finis vltim⁹. ſecūdarius aūt fi-
nis ē bonū qđ ē ad finē. Silr̄ pncipalis cauſa
agēs ē primuz agēs. ſecūdaria vo cā effitiēs ē
agēs ſecūdariū ſiue inſtrumētale. Spes autē
reſpicit b̄titudinē ſic finē vltimū. Diuinū vo
auxiliū ſicut pmā cām īducentē in b̄titudinē.
Sicut ḡ nō licet ſpare aliqđ bonū ppter b̄titu
dinē ſicut vltimū finē: ſʒ ſolū ſicut id qđ eſt ad
finē beatitudinis ordinatū. ita etiā n̄ licʒ ſpe
rare de hoīe aliq̄ vel de aliq̄ creatura. ſicut de
prima cā mouētē in b̄titudinē. Licet aūt ſpa-
re de aliq̄ hoīe vel creatura ſicut đ agētē ſecū
dario ⁊ inſtrumtali. p qđ aliquis adiuuat̄. Et
hoc mō ad ſctōs ↄuertimur et ab homibꝫ aliq̄
petimus. Et vituꝑant̄ illi de quibꝫ q̄s ↄfidere
nō pt ad auxiliū ferendū. Iuxta illud Hiere.
ix. Unuſquiſq; a primo ſuo ſe cuſtodiat. et in
omī fratre ſuo nō habeat fiduciam ⁊c.

De actu ſpei data ſunt . §. iij.

p̄cepta in veteri teſtō. Iuxta illud p̄s. Spate
in eo oīs ↄgregatō ppli. Et in pluribꝫ alijs lo-
cis. Nō aūt expſſe data ſūt in đcalogo. Rō h⁹
ē. q: ſm̄ tho. ſcđa ſcđe. q. xxij. Preceptoꝝ q̄ in
ſacra ſcriptura inueniunt̄. quedā ſūt p̄ambu-
la legis. et quedā ſūt de ſubſtantia legis. Pre-
ambula quidē ad legē ſūt illa. q̄bꝫ n̄ exiſtētibꝫ
lex locū hr̄e n̄ poſſet. h⁹ aūt ſūt p̄cepta de actu
fidei et de actu ſpei. q: p actuʒ fidei mēs homis
inclinat̄ vt recognoſcat auctorē legis talē cui
ſe ſubdere debʒ. Per ſpem vo p̄mij hō inducit̄
ad obſuantiā p̄ceptoꝝ. De ſubſtātia legis ſūt
que hoī iā ſubiecto ad obediendū pato impo-
nunt̄. ptinētia ad rectitudinē vite. Et iđ ipſa
p̄cepta ſtatim in ipa latione legis pponūtur p
modū p̄ceptorū. Sʒ p̄cepta fidei et ſpei n̄ erāt
pponēda p modū p̄ceptoꝝ. q: niſi hō iā credēt
et ſparet: fruſtra ei lex preponeret̄. Sʒ ſicut
p̄ceptū fidei fuit pponēdū p modū denūtiatōis
vel ↄmemoratōis vt dictū ē. ita p̄ceptum ſpei
fuit pponēdū p modū pmiſſionis. Qui igr̄ obe
dientibꝫ premia promittit. ex hoc ipo incitat

eos ad ſpem. Vñ om̄ia ꝓmiſſa que in lege cõti-
nētur ſunt ſpei excitamina. Sȝ lege iã poſita
ꝑtinȝ ad ſapiētes viros. vt nõſolũ inducãt ho
mines ad obſeruantiã p̄ceptorũ: ſȝ multomã-
gis ad fundamentũ legis. Et iõ poſt primã le-
gis latõnem in ſacra ſcriptura multiplr̄ indu
cũtur hoĩes ad ſꝑandũ. ⁊ ꝑ modũ admonitõis
vel p̄cepti. et ñſolũ ꝑ modũ ꝓmiſſiõis. Quis
enĩ natura ſufficiēter inclinet ad ſꝑandũ bo-
nũ nature ꝓportõnatũ hũane. Ad ſperandũ tñ
bonũ ſupnaturale oportuit induci auctorita-
te diuine legis. ꝑtim ꝓmiſſis. ꝑtim admonitõ-
nibꝫ vel p̄ceptis. Per ꝓmiſſiones aũt poſitas
in primo ⁊ quarto p̄cepto decalogi: inducebã
tur ad ſpem. licȝ alr̄ in ip̃o decalogo nõ fieret
de hoc p̄ceptum rõne iam dicta. Contra ſpem
ſunt vitia iſta duo. p̄ſumptio. et deſperatõ. De
quibꝫ in ſecunda pte habetur.

Ad actũ ſpei ſeu ad ſpe-. §. iiij.

randum adiuuant tres ſpẽs meditatõnum ſeu
ↄſideratõnum. Prima ẽ ↄſideratõ diuine boni
tatis ⁊ largitatis circa nos. Secũda eſt ↄſide
ratõ nr̄e operoſitatis. ſ. eoꝝ que ꝑ deo agimus
et ſuſtinemus nos. Tertia ẽ ↄſideratõ beatorũ
ſuffragioꝝ caritatis ſc̄toꝝ erga nos. Quãtũ
ad primũ dicit Bern. in quodã ſmõe de ſeptẽ
panibꝫ. Tria ↄſidero ĩ quibꝫ tota ſpes mea cõ-
ſiſtit. caritatem adoptõnis. veritatȝ ꝓmiſſio-
nis. p̄tatem redditionis. Scio cui credidi. et
certus ſũ. qꝛ in caritate nimia adoptauit me.
qꝛ verax eſt in ꝓmiſſione. qꝛ potens eſt in exhi
bitione. Hic eſt funiculus triplex qui difficile
rũpit̃. quẽ nobis a patria noſtra in hunc car
cerẽ dimiſſum firmiter obſecro teneamus. vt
ip̃e nos ſubleuet. trahat. et ꝑtrahat vſqȝ ad cõ
ſpectũ glorie. Hec Bern. Et de primo. ſ. carita
te adoptõnis. dr̄. j. ioh̄. iij. Videte qualẽ cari-
tatem dedit nobis deus. vt filij dei noĩemur et
ſimus. Multũ habet monere hoĩem ad ſperã-
dum hoc ↄſiderando ꝙ deus eſt pr̄ noſter. Vñ
glo. ſuꝑ illud Math. vj. Pater nr̄. in hoc dat̃
fiducia. Quid enĩ negabit filijs qui iam dedit
qḋ pater eſt Luc. xj. Si vos cũ ſitis mali no-
ſtis bona data dare filijs vr̄is. ꝙtomagis pa-
ter veſter ⁊c̄. Ad hanc cõſideratõnem. ſ. de ſpe
venie et recõciliatõnis. multum facit ꝑabola
de filio ꝓdigo reuerſo. ⁊ recepto a pr̄e ita feſti
ue Lu. xv. De ſecũdo. ſ. veritate ꝓmiſſionis
patet in ſcriptura de multis ꝓmiſſionibꝫ dei. q̇
mentiri nõ p̄t: ſed fidelis ẽ in oĩbꝫ verbis ſuis.
Ad Ro. xv. Per pacientiã et ↄſolatõem ſcri
pturaꝝ ſpem habemus Jacob. j. Beatus qui
ſuffert tēptatõnem. qm̄ cũ ꝓbatus fuerit acci
piet coronã vite. p̄s. Memor eſto v̄bi tui ſeruo
tuo ĩ quo mihi ſpem dediſti. Quo ad tertiũ
poteſtas dei ↄſiderata multũ p̄t iuuare ad ſpe
randũ. Cũ ei eque facile ſit liberare a magnis
ꝑiculis vt a paruis. et ſaluare in multis et in
paucis. Et ſolo verbo p̄t ſuas implere ꝓmiſſi-
ones Eccl̄s. viij. Sermo eius poteſtate plenꝰ
eſt. Jtem ↄſideratõ ꝙ ip̃e ẽ creator noſter dñs.
gubernator. bonus et miſerator. multũ habet
inducere ad ſperandũ. Artifex enĩ naturalit̃
amat opus ſuum. adeo vt vix poſſit audire ꝙ
ei detrahat̃. Et ſic veriſimile eſt ꝙ artifex oĩm
deus amat opa ſua. precipue hominẽ quē ad
ſui ymaginem et ſimilitudinẽ creauit Geñ. j.
Vnde ſꝑandũ eſt ab eo qui dedit vt ſit. ꝙ para-
tus ſit ei dare vt bene ſit. Jtem cuȝ ſit dñs no-
ſter. et naturaliter amãt homines que ſua ſũt
ↄſeruãt ea. etſi ꝑdiderint: gaudent cũ recupa-
uerint. Veriſimile ẽ eſt. ꝙ deus velit ↄſeruare
omnes qui ſunt boni. et pc̄tores quos ꝑdidit
recupare. Ad quod facit ꝑabola euãgelica de
centũ ouibꝫ et decem dragmis Lu. xv. Et cum
inter homines debeat ſeruus dño fidem. vt. ſ.
ei in omnibus obediat. ⁊ dñs debet ſeruo vt ei
ſubueniat et ꝓtegat. Vnde certiſſime debȝ ho-
mo ſperare. qui ab hoſte inuiſibili impugnat̃
ꝙ ſi tēptatõ ſit ſupra vires. deus ei in ſuccur-
ſum veniet. nec deſeret eum. niſi in culpa eius
ſteterit. quia negligens in mittēdo ei nuntium
oratõnis fuerit. vel infideliter vltro ſe reddide
rit. j. ad Corin. x. Fidelis deus qui nõ patitur
vos tēptari ſupra id quod poteſtis ⁊c̄. Exem-
plum de beato martino. qñ in alpibꝫ incidit in
latrones. Jtem cũ ſit deus ſũme bonꝰ. ⁊ diſpli
ceat ei malitia. veriſimile ẽ. ꝙ ꝑatus ſit iuua-
re eũ qui vult deſerere malitiã et hr̄e bonita-
tem. Et cũ ſũme ſit miſericors. nõ minus vult
miſeros a miſeria liberare. ꝙ ip̃i velint libera
ri. Vnde Leo papa multiplex miſericordia dei
ita lapſibꝫ hũanis ſubuenit. vt nõſolũ ꝑ miſe-
ricordiã baptiſmi: ſȝ et ꝑ penitentie medicinã
ſpes vite repatur eterne. de pe. di. j.

Secũda cõſideratio que. §. v.

excitat nos et iuuat ad ſperandũ ẽ alioꝝ ſuf-
fragiũ. qḋ eſt triplex. ſ. xp̄i inq̄tum homo. vir
ginis marie. ⁊ beatoꝝ alioꝝ angeloꝝ ⁊ hoĩm
Quãtum ad primũ dic apl̄s de xp̄o ad Ro. viij
Qui etiaȝ interpellat ꝑ nobis. Et. j. ioh̄. ij. Si
quis peccauerit aduocatũ habemus apud pa
trem ih̄m xp̄m Greg. in moral̃. Prebet apud
deũ hoĩ fiduciã deus homo Aug. de ciui. dei.
Gratia dei nõ potuit gratius ↄmendari. ꝙ vt
ip̃e vnicus dei filius in ſe incõmutabiliter ma
nens. indueret hominẽ. et ſpem dilectõnis ſue
daret hominibꝫ hoĩe medio quo ad illũ ab ho-
minibꝫ veniret̃ Bern. Securꝰ acceſſũ ad deũ
ſ. per fiduciaȝ habes o homo. Vbi mater ſtat
ante filiũ. Filius ante pr̄em. Mater oſtēdit fi-
lio pectus et vbera. Filius oſtēdit patri latus
et vulnera. Nulla ergo ibi poterit eſſe repulſa
vbi ſunt tot amoris inſignia. Jtem Hiero. Do
minus noſter ih̄s xp̄c voluit nõſolum de alie-
nigenis: ſed etiam adulterinis ↄmixtionibus
naſci. nobis ex hoc magnã fiduciam preſtãs.
vt qualicũqȝ modo naſcamur. dum tamẽ eius
veſtigia imitemur. ab ip̃ius corpore nõ ſepa-
bimur. di. lvj. dñs. Jtem ſuffragium quod pro

nobis faciũt ſancti ⁊ angeli. multũ habet in-
citare nos ad ſperandum diuina beneficia. Uñ
ps. Leuaui oculos meos ad mõtes. i. ad ſctõs
qui dicunẽ montes ꝓpter cõtemplatõez et per
fectõez ſperãdo inde auxiliũ. Nõ ꝙ debeamus
ab ipis ſanctis ſperare obtinẽ gratiam vel do-
na. ſed a dño meritis et precibꝰ ſctõꝝ. Pro-
pterea ſubdit ps. Auxilium meum a dño ⁊c.
Si enim ſancti cum in mũdo erant iuuabant
miſeros. ꝑcipue cũ ſe eis cõmendabant: mlto
magis nũc ſperandũ eſt ꝙ iuuant perfectio-
res in caritate. Unde de beato dominico cani-
mus. O ſpem miram quam dediſti ⁊c. ¶ Qtũ
ad ſecundũ notandũ. ꝙ virgo maria dicit̃ ma
ter ſancte ſpei. Eccĩ xxiiij. quia ſcilꝫ ipſa eam
nobis procurat. et eius benignitatẽ et miſeri-
cordiam conſiderando erga nos: inducit nos
ad ſpẽ diuini adiutorij. Et in ſequẽtia. Spes
reorũ es maria pctõꝝ mater pia. Unde ad
Hebr. iiij. Adeamꝰ cũ fiducia ad tronũ gratie
eius. vt miſericordiã conſequamur. Dicit̃ aũt
ĩ quadã ſequẽtia. Tronꝰ veri ſalomonis. i. xpi
ingſtũ. ſ. in ventre eiꝰ ſtetit. et in gremio eius
paruulꝰ ſedit. Sicut aũt ad thronũ ſalomõis
aſcendebatur ſex gradibꝰ: ita ad virginem ſex
clauſulis. que continentur in angelica ſaluta
tione. De throno ſalomõis ꝙ erat eburneum
et ſignat caſtitatẽ cooptũ auro. quod ſignat
caritatẽ habere. iij. Reg. x. ¶ Sex ſũt que poſ
ſumꝰ et debemꝰ ſperare. et iſta ipſa procurat
efficaciſſime nobis. vt merito dicat̃ in antifo-
na. Salue ſpes noſtra. Et primũ ẽ ꝙ debemus
ſperare veniã et purgationẽ pctõꝝ. Job. Si
occiderit me. ſ. ꝑ cõtritõẽ: ſperabo in eum. ſ. ꝙ
parcat et veniam preſtet. Et ꝓpter ea dicitur
beata virgo maria mundatrix vitiorum. Aq̃
enim mundat ſordes. Geñ. j. Congregationeſq;
aquarum appellauit maria. Maria q̃ſi ma-
re Eccs. j. Omnia flumina. ſ. gratiarũ intrant
mare. id eſt in maria intrant. Unde in prima
clauſula ſalutationis dicitur Aue maria aue
id eſt ſine ve actualis peccati. vixit ipa ſola in
ter puras creaturas in mundo. Maria. i. ma-
re mundans a peccatis. meritis et pcibꝰ ſuis.
Uñ in ſequentia. Mediatrix hoim. ablutrixq;
criminũ. pctõꝝ venia. ¶ Secũdũ qd debemꝰ
ſperare ẽ donoꝝ et virtutũ copia Eccĩ. xxiiij.
Spes vite et virtutis. ſ. eſt in eo qui habet ve-
ram ſapientiã ſecũ. ſ. deum. Et ꝓpter hoc dicit̃
archa theſaurorũ. Ad Heb. ix. ſecundũ taber-
naculũ qd dr̃ ſanctaſanctoꝝ hñs archam ⁊c.
Archa iſta ſignat virginẽ glorioſã. in taber-
naculo ecclie triũphantis. in qua fuerũt ⁊ ſũt
manna dulcedinis grẽ ⁊ pietatis. virga pote-
ſtatis. et tabule ſapientie claritatis. Uñ dr̃ in
ſecũda clauſula. grã plena Eccĩ. xxiiij. In me
omnis grã Hiero. Ceteris ſãctis per ptes da-
ta eſt grã. marie do plenitudo grẽ ſe infundit.
Et Bern. De plenitudine eius oĩes accipiũt
ipa. ſ. non dante: ſed pcurante. ¶ Tertium qd

debemus ſperare gloriam ſeu pmium celorũ.
puer. x. Expectatõ iuſtoꝝ leticia. ſ. ſupne glẽ
Diffinit̃ em̃ ſpes ꝙ eſt expectatõ certa future
btĩtudinis. Et ꝓpt̃ hoc dr̃ regina celoꝝ. repa-
trix angeloꝝ. vt itroducat illuc quẽ vult. Uñ
dr̃ a deo. Te em̃ aſſumã et regnabis mecũ. In
figurã hꝰ Heſter (q̃ interptat̃ hũilis) fuit aſſũ
pta in ſponſã et reginã. ad regnandũ cũ aſſue
ro rege monarcha mũdi. qui interptat̃ btĩtu
do Heſter. j. Et iõ in tertia clauſula dicit̃. dñs
tecũ ad regnandũ. Et omnis honor q̃ fit mrĩ.
reputat filiꝰ ſibi fieri. Ita em̃ dicit Anſ. Deꝰ
pater virginẽ vt filiũ vnigenitũ ꝯmunẽ fecit
ſibi et virgini. vt ſicut ipe ſm diuinitatẽ ẽ na
turalis eius filius. ita ſm hũanitatẽ ſit natu-
ralis ỽginis filius. Dñs ğ tecũ. ¶ Quartũ qd
debemus ſperare ẽ iuuamẽ et ſubleuatõ a mi-
ſerijs et tribulatõnibꝰ. puer. xxix. Qui ſpat in
dño: ſubleuabit̃. Et ꝓpter hoc dr̃ iuuatrix mi
ſeroꝝ ſeu mr̃ miſcdie Bern. Sileat miſericor
diam tuã o beata ỽgo. quicũq; in neceſſitatibꝰ
ſuis te inuocantẽ. ſibi ſenſerit te defuiſſe. dicit̃
etiã oliua ſpecioſa in campis Eccĩ. xxiiij. Uñ
in quarta clauſula dr̃. Bñdicta tu in mulieri
bus. i. ſup oẽs mulieres. Cõiter mulieres ſũt
pie et miſericordes ad ꝯpaciendũ. Et ideo dr̃
Eccĩ. Ubi nõ eſt mulier: ĩgemiſcit eger. q2. ſ. ñ
ſic alij ꝯpaciũtur ⁊ iuuãt. Sꝫ btã maria ſup
oĩes miſericors et ſubleuatrix ẽ. In figurã
Judith. liberauit ꝑplm a miſeria obſidionis
illius holofernis. Cui in laude dictũ fuit. Bñ-
dicta tu ſup oĩs mulieres. Tu glĩa hirlm ⁊c.
¶ Quintũ ẽ illuminatõ ĩ ambiguis et agẽdis
ps. Spera in eo et ipe faciet. ⁊ educet q̃ſi lumẽ
iuditiũ tuũ. Et ꝓpter hoc dr̃ beata maria illu-
minatrix ſtella. Aue maris ſtella in ſequẽtia
Angelus ꝯſilij natus ẽ de virgine. ſol de ſtella
ſol occaſũ neſciens ⁊c. Illũinauit aũt pmaxie
mediãte filio ſuo. qui ẽ lux vera. q̃ illuminat
oẽm hoiem venientẽ in hunc mundũ. Ubi dr̃
in q̃nta clauſula. Bñdictus fructꝰ vẽtris tui.
Per ipm fuerũt pr̃es qui erãt ĩ limbo. a tene-
bris educti in lumẽ glẽ Bern. Reſpice ſtellam
inuoca mariã. nõ recedat a corde. nõ recedat
ab ore. Ipam ſequẽs nõ deuias. Ipam rogãs
nõ deſperas. Ipam cogitãs ñ erras. Nõ autẽ
aliũde lumẽ nob porrigit niſi ꝑ bñdictũ filium
ſuũ. ¶ Sextũ eſt auxiliũ ⁊ victoria in tempta
tionibꝰ ꝯ demones. mundũ et carnẽ. Cõfidite
q2 ego vici mũdũ Jo. xiiij. ps. Spantẽ ĩ dño
miſcdia circũdabit. Et ꝓpter hoc dr̃ aduocata
pctõꝝ in antipho. Eya ğ aduocata nr̃a. Ipſa
aduocat in curia celeſti ꝯ demones. q̃ nõ ceſ-
ſãt accuſare nos. ⁊ ꝑcipue in hora mortis. Uñ
dr̃ virga Iſa. xj. Egredit̃ ỽga ⁊c. q2 ab ipſa
ꝑcutit̃ diabolus vt ptꝫ in mltis exẽplis. Et iõ
ĩ vltima clauſula dr̃. Sãcta maria mater dei
ora ꝑ nobis nũc et in hora mortis Amen.

¶ Tertia conſideratio que. §. vj.

excitat in nobis actum ſpei eſt noſtre opero-

ſitatis. Et iſta eſt triplex. Pria ē operatio bo-
norum q̄ facimus. ps. Sacrificate ſacrifitium
iuſticie et ſperate in dño. Sacrifitium iuſticie
ſunt opa virtuoſa. que tunc ſacrificātur cum
deo debite offerūtur. Et inde bō ſumit ſibi au-
datiā opandi. Pertinz etiā ad iuſticiā ɔtritō
et ɔfeſſio. Et vt dicit Amb. Confeſſio ſpem ſal
uandi tribuit. de pe. di. j. ecce nūc. Secūda eſt
toleratō laboꝝ et tribulatōnum ipius amore.
ad Ro. v. Tribulatō pacientiā opatur. paciē-
tia pbatōem. pbatio vō ſpem. Greg. Bonorū
mens q̄ntoduriora p veritate tolerat eo eter-
nitas p̄mia certius ſperat. Exemplū vnius ex
ſeptē frībꝫ. qui cū p obſeruatione diuine legis
torqueret̄ ⁊ mēbris trūcaret̄: dixit. E celo iſta
poſſideo et ꝓpter dei leges nūc decipa deſpitio
qꝛ me ea recepturū ſpero. ij Mach. vij. Tertia
eſt perpetratō pccōꝝ. q̄ deus tamdiu expectat
magnos pccōres. et tandē ɔuerſis magna do-
na largitur vltra veniā pccōꝝ. Multū hoc hꝫ
inducere ad ſpem. vt ɔuerſio Magdalene. la-
tronis. mathei. pauli. aug. manaſſe. thaidis.
pelagie. marie egiptiace et alioꝝ. Vn̄ Oſee. ij.
dr̄. dabis vallem achor ad apiendū ſpem. Val
lis vbi ɔcurrūt imūditie ⁊ lutum ſūt pccōres
pfundi in luto vitioꝝ et terrenoꝝ. Achor in-
terp̄tat̄ turbatio. vallis ḡ achor ē magn⁹ pec-
cator. turbatus p pniam et ɔpūctōem. Et iſti
ſūt dati nob̄ ad apiendū. i. ad dilatandā ⁊ am
pliandā ſpem in nob̄ de venia ⁊ grā et glā. Et
valde notandū ē. q̄ cū quis flagellat̄ vel tēpta
tur. ſi nō ita cito liberat̄ vt petit. n̄ debet diffi-
dere a ſpe diuini auxilij. Vn̄ Greg. in. xxv. mo
ral̄. exponēs illud Job. Etiā cū dixeris n̄ ɔſi-
derat iudicare corā deo et expectat eū: ſic ait.
Fortaſſe dū clamor nr̄ ſi negligit̄. ſpes q̄ cor-
di inhereat infirmat̄ ſupna adiutoria de futu
ra credim⁹. qꝛ tardius impet̄mus. ac pene in-
ɔſiderata deo eſſe ingemiſcim⁹ q̄ multa tolera-
mus. Sꝫ cū iſta nos deſpatōis pcella ɔturbat
ɔcuſſa mens citius in portū ſpei collocat ſe. ſi
cauſas ſuas cū dño ſubtilit̄ pēſat. ſi bona ei⁹
ad memoriā reuocat. ſi mala q̄ bonis ei⁹ reddi
dit apud ſemetipam callide n̄ excuſat. Si ppē
dit quid ab eo iuſte meruit. et q̄d clemēter ac
cepit. Si vitā ſuā viuacitꝛ diſcutit. Si an̄ dei
oculos om̄e q̄d agit: examinat. Si ſemetipam
ſibimet nō abſcōdat. Si factā ſe q̄d non erat:
meminit. Si illuminataꝫ ſe atqꝫ ſubleuatā q̄
in tenebris iacebat: agnoſcit. Hec ḡ cuncta in
ſemetipa recolligēs. dū bona accepta ɔſiderat
aduerſa q̄ tolerat nō accuſat. nec deſperatōne
frangit̄ q̄ tantoꝝ muneꝝ ɔſolatōne roborat̄.
qꝛ ſpem de futuris recipit. dū trāſacta bn̄fitia
recognoſcit. dicat itaqꝫ. etiā cū dixeris nō ɔſi
derat. ſ. deus iudicare corā eo. expecta eū. ac ſi
diceret. Cū id certo deus ɔſiderare nō creditur
qꝛ tarde miſeret̄. intima ɔgnitōnis ingredere
atqꝫ illuc corā eius oculis cauſe tue iuditium
ſuſcipe. et que ipe viuēdo ɔtuliſti. vel que mi-

ſericorditer pcepiſti: diſcerne. ⁊ tūc ad ſpei fi-
dutiā redis. dū bona tante benignitatis eru-
beſcis. q̄tenus inter aduerſa fident̄ expectas.
quē et poſt delicta ꝓpitiū recolis. Hec Grego.
De obiecto ſpei. ſ. btitudine hūane vite. ca. iij

De vltimo fine humane

vite qui et beatitudo dr̄. q̄ eſt obie
ctū ſpei. Et primo ſciendū q̄ opor-
tet nccīo ponere vltimū finē hūa
ne vite. Nam ſm̄. b. tho. p̄ma ſcđe. q. j. Impoſſi
bile eſt in finibꝫ pcedere in infinitū p ſe loquē
do ex quacūqꝫ pte. In om̄ibꝫ em̄ que p ſe hn̄t
ordinē adinuicē. oportꝫ q̄ remoto p̄mo. remo-
ueātur et ea q̄ ſunt ad primū. Vn̄ phs pbat in
viij. phicoꝝ. q̄ nō eſt poſſibile in cauſis mouē
tibꝫ pcedere in infinitū. qꝛ non eſſet primū mo
uens. quo ſubtracto alia moueri nō poſſunt.
cū non moueātur niſi per hoc q̄ mouētur a
primo mouēte. In finibꝫ aūt inuenit̄ ordo du
plex. ſ. ordo intentōnis. ⁊ ordo executōis. Et in
vtroqꝫ ordine oꝫ eſſe aliq̄d primū. Jd em̄ q̄d ē
primū in ordine intentōis: ē finis q̄ ꝓncipiū
mouens appetitū. Vn̄ ſubtracto principio ap-
petitus a nullo moueret̄. Jd aūt q̄d ē princi-
piū in executione ē opatio. Vnde iſto p̄ncipio
ſubtracto nullus incipiet opari aliq̄d. Princi
piū aūt intentōis ē vltimus finis. Principiū
vō executōnis ē primū coꝝ q̄ ſūt ad finē. Sic
ḡ ex neutra pte poſſibile ē in infinitū pcedere.
qꝛ ſi nō eſſꝫ vltimus finis. nihil appeteret̄. nec
aliq̄ actio terminaret̄. nec intētio agētis quie-
ſceret. Si aūt nō eſſet primū in his q̄ ſunt ad
finē. nullus incipet opari. nec determinaret̄
ɔſiliū: ſꝫ in infinitum pcedēt. Ea vō que n̄ hn̄t
ordinē p ſe: ſꝫ p accidens ſibinuicē ɔiungunt̄.
nihil phibꝫ infinitatē hr̄e. Cauſe em̄ p accidēs
indeterminate ſūt. Et hoc etiā mō ɔuenit eſſe
infinitatē p accidēs. in finibꝫ et in alijs q̄ ſunt
ad fines. Et iō ſi obijciat̄ q̄ bonū ⁊ finis ē obie
ctū volūtatis: ſꝫ volūtas p̄t reflecti ſup ſeipaꝫ
infinities. qꝛ poſſum aliquid velle. ⁊ exinde me
velle illō velle. et ſic vlterius in infinitū ḡ ⁊c̄.
Rn̄deo q̄ illa multiplicatō actuum volūtatis
reflexe ſup ſeipam. p accidens ſe habet ad or-
dinē finiū. quod patet ex hoc. q̄ circa vnum ⁊
eundē finem indifferēter ſemel vel pluries ſu-
pra ſeipam volūtas reflectit̄. Sicut etiam in
numerādo ratio p̄t pcedere in infinitū. qꝛ p ac
cidens vnitas addit̄ numero preexiſtenti.

Q̄ eſt impoſſibile q̄ volū- §. j.

tas hominis vnius ſimul ſe habeat ad diuer-
ſa. ſeu tendat in plura vt vltimos fines. Hui⁹
ratō eſt ſcđm Tho. prima ſcđe. q. j. Quia cum
vnūquodqꝫ appetat ſuā pfectōeꝫ. illud appetit
aliquis vt vltimū finē quod appetit vt bonum
pfectū ⁊ ɔpletū ſuipius. Vn̄ dicit Au. in. xix.
de ciui. dei. Finē boīm nūc dicimus nō q̄ ɔſu-
matur vt non ſit: ſꝫ quo pficiatur vt plenum
ſit. Oportet ergo q̄ vltimus finis ita impleat

totū hominis appetitū. q nihil extra ipm ap-
petendū relinquatur. qd eſſe non pt. ſi aliqd ex-
traneū ad ipſius pfectōem requirat. Vñ nō pt
eſſe q in duo ſic tendat appetitus. ac ſi vtrūqʒ
ſit bonū pfectū ipſius. Item ad idem. Illud in
q qeſcit aliqs ſicut in vltīo fine hoīs affectui
dñatur. qꝛ ex eo totius vite ſue regulas acci-
pit. Vñ de guloſis ad Phil. iij. Quoꝝ deus vē
ter eſt. quia. ſ. ꝯſtituūt finem in delitijs vētris
Sed ſicut dr Math. vj. Nemo pōt duobꝫ dñis
ſeruire adinuicē. ſ. nō ordinatis. g impoſſibi-
le eſt eſſe duos vltimos fines vnius hoīs adin
uicē non ordinatos. Nec obſtat qd Aug. dicit
in. xix. de ciui. dei. quoſdā videlicet poſuiſſe vl
timū finem in qtuor. ſ. in voluptate. pulcritu
dine. quiete. et hꝰ principijs nature. et virtute
que vtiqʒ ſūt plura. Nā oīa iſta plura accipie-
bāt illi rōne vniꝰ boni pfecti ex his ꝯſtituti.

Quod omnia que vult ho- .§. ij.

mo. vult ppter vltimuʒ finē. qd pbat. b. tho. in
pma ſcdē. q. j. duplici rōne. Et prima ē. qꝛ qc-
quid homo appetit vt bonū pfectū. qd ē vltimꝰ
finis. neceſſe ē q appetat vt tendēs in bonum
pfectū. qꝛ ſemp inchoatō alicuius ordinat ad
ꝯſumatōem eius. Sicut pʒ tā in his q fiunt a
natura. q in his que fiūt ab arte. Et iō omnis
inchoatō pfectōnis ordinat in ꝯſumataʒ pfe-
ctōnem. q eſt p vltimū finē. Secūdo qꝛ vltimꝰ
finis hoc mō ſe hʒ in mouēdo appetitū. ſicut ſe
habet in alijs motōnibꝫ pmus mouēs. Mani
feſtū eſt aūt q ſecūde cauſe mouētes. ñ mouēt
niſi ſm q mouētur a primo mouēte. Vñ ſecū-
da appetibilia nō mouēt appetitū niſi in ordīe
ad primū appetibile qd ē vltimꝰ finis. Pro ter
tio pt induci auctas Aug. dicentis. xix. de ci.
dei. q illud eſt finis boni nr̄i. ppter qd amant
cetera. illud aūt ppter ſeipm. Quis aūt ſciētie
ſpeculatiue ppter ſeipas querātur. qrunt tñ ⁊
appetūtur vt bonū ſpeculātis. qd ꝯprehēditur
ſub bono ꝯpleto qd eſt vltimus finis. Itē ſciē-
dum q nō oportet q aliqs ſemp cogitet ſde vl-
timo fine qñcunqʒ aliqd appetit vel opat: ſed
ūtus pme intentōnis q ē reſpectu vltimi finis
manet in qlibet appetitu cuiuſlibet rei. etiā ſi
de vltimo fine actu nō cogitet. Sic q vadit p
viā. nō oʒ q in qlibet paſſu cogitet d fine vie
Si aūt qrat vtꝝ alia ꝯueniāt in vltīo fine
cū creatura rōnali. Rñ. ſm Tho. q cū finis di-
catur dupl'r. ſm phm. ſ. cuius ⁊ q. i. res in q rō
boni inuenit ⁊ adeptō eius. Sicut finis auari
ē pecunia et adeptō eius. Primo g mō in fine
oīa ꝯueniūt q talis finis eſt deus. qui ē vlti
mus finis hoīs et oīm aliaꝝ reꝝ. Secūdo mō
ſumēdo finē. ſ. p adeptōne ſeu ꝯſecutōne finis
Sic in fine vltimo hoīs nō ꝯmunicāt creatu
re irrōnales. Naʒ hō et alie creature rōnales
ꝯſecūtur vltimū finē. ꝯgnoſcēdo ⁊ amādo deū
qd nō ꝯpetit alijs creaturis. q adipiſcūtur vl
timū finē inqtum pticipāt aliquā ſilitudinē
dei. ſ. ſm q ſunt vel viuūt vel agnoſcūt. Bea-
titudo aūt nominat adeptōnem vltimi finis.

Vtrū omniū hominum .§. iij.

ſit vnus ⁊ idē finis vltimꝰ. Rñdet. b. tho. pma
ſcdē. q. j. Quod de vltimo fine poſſumꝰ loq dupl'r.
Vno mō ſm rōneʒ ꝯmunē vltimi finis. Et ſic
oēs hoīes ꝯueniūt in appetitu vltimi finis. qꝛ
oēs appetūt ſuā pfectōem adipleri. que ē rō
vltimi finis. Alio mō ſm id in q ꝯſiſtit rō vlti
mi finis. Et ſic nō oēs ꝯueniūt in appetitu vl
timi finis. Nam quidā appetūt diuitias tanq
ꝯſumatū bonū. quidā voluptatē. quidā aliqd
aliud. Sicut guſtui delectabile ē dulce: ſʒ qui-
buſdaʒ maxime eſt delectabilis dulcedo vini.
quibuſdā dulcedo mellis. quibuſdā alid. Illd
tñ oportet eſſe delectabile melius ſimpliciter.
in quo maxime delectat qui hʒ optimū guſtū
Silr illud bonū oʒ eſſe cōpletiſſimū qd tanq
vltimū finē appetit. habens affectū bene diſpo
ſituʒ. Quod homini ꝯuenit agere quecūqʒ agit
ppter fineʒ. Ratio eſt ſm Tho. pma ſcdē. quia
ille ſole actōnes que fiunt ab hoīe pprie dicun
tur hūane. que ſunt homīs inqtum eſt homo.
Differt aūt homo ab alijs creaturis irrōnali
bus in hoc. q eſt dñs actuū ſuorū. Vñ ille ſole
actōnes vocātur hūane. quaꝝ hō eſt dñs. Eſt
aūt homo dñs actuū ſuoꝝ p rōnem et volūta
tem. Vñ liberꝝ arbitriū dr facultas volūtatis
et rōnis. Ille g pprie dicunt actōnes hūane q
ex deliberata volūtate pcedunt. Si q alie actō
nes ꝯueniāt homini. pñt dici hominis: ſed nō
humane pprie. Oēs aūt actōnes que pcedūt
ab aliqua potentia. cauſant ab ea ſm rōnem
ſui obiecti. Obiectū aūt volūtatis eſt bonum
et finis. Vnde oportet q oēs actōnes huma
ne ſint ppter finem.

Quod agere propter finem. §. iiij.

nō ſolum ꝯuenit homi: ſʒ etiā alijs creaturis.
Vñ phs. in. ij. phicoꝝ dicit. q nonſolū intelle-
ctus: ſʒ etiā natura agit ppt finē. Sʒ ſm tho.
vbi ſup. Aliquid ſua actōne vel motu tēdit ad
finē dupl'r. Vno mō ſicut ſeipm mouēs vt hō.
Alio mō ſicut ab alio mouēte ad finē. ſicut ſa
gitta tēdit ad finē determiatū. ex eo q mouet
a ſagittāte q ſuā itentōʒ i finē dirigit. Illa at
que rōnem hñt. mouēt ſe in finē. qꝛ hñt domi
niū ſuoꝝ actuū p liberꝝ arbitriuʒ. Illa q rōne
carent tendūt ad finē p naturalem inclinatōʒ
quaſi ab alio mota. nō aūt a ſeipis. cum non
agnoſcant ratōnem finis. et ideo nihil in fineʒ
ordinare pñt: ſed ſolum in finem ab alio ordi
nantur. Nam tota natura ꝯpatur ad deum. ſi-
cut inſtrumētum ad agens pncipale. Et ideo
pprium eſt nature ratōnalis vt tendat in finē
quaſi ſe agens vel ducēs ad finem. Natura 6o
irrationalis quaſi ab alio acta vel ducta. ſiue
in fineʒ apprehenſū ſicut bruta animalia ſiue
in finem nō apprehenſū. ſicut ea q caret oīno
cognitōne. et ſic omnia agunt ppter finem. Quod
autem hoc ſit neceſſariū. pbat ſic beatꝰ Tho.

Cauſaꝝ ordinataꝝ. ſi prima ſubtrahit̃ neceſſe
eſt alias ſubtrahi. Prima aũt inter oĩs cau-
ſas ẽ cauſa finalis. Cuius rõ eſt. q: materia ñ
ↄſequit̃ formã niſi ſm ꝙ mouet̃ ab agente. Ni-
hil enĩ ſe reducit a potentia in actũ. Agens aũt
nõ mouet niſi ex intẽtione finis. Si enĩ agẽs
nõ eſſet determinatũ ad aliquẽ effectũ. nõ ma-
gis ageret hoc ꝙ̃ illud. Ad hoc ğ ꝙ effectũ de-
terminatũ ꝓducat. neceſſe ẽ ꝙ determinet̃ ad
aliquod certũ quod habꝫ rõnem finis. Hec aũt
determinatõ ſicut in creatura rõnali fit ꝑ rõ-
nalem appetitũ qui dr̃ volũtas. Ita in alijs fit
ꝑ inclinatõeꝫ naturalẽ. que dr̃ appetitus natu-
ralis. ¶ Q: actus hũani inq̃ntum morales ſor-
tiũtur ſpẽm a fine ſm tho. vbi ſup̃. Rõ ẽ. quia
vnũquodqꜫ ſortit̃ ſpẽm ſm actũ et nõ ſm po-
tentiã. Vñ ea q̃ ſũt ↄpoſita ex materia ⁊ for-
ma. ↄſtituunt̃ in ſuis ſpẽbꝫ per ꝓprias formas
Actus aũt hũani dicuntur vt dictũ ẽ inq̃ntum
ꝓcedũt a volũtate deliberata. Obiectũ aũt vo-
lũtatis ẽ bonũ et finis. et iõ manifeſtũ eſt ꝙ ⁊
principiũ hũanoꝝ actuũ. inq̃ntum ſũt hũani: ẽ
finis. ſimiliter terminus eorũdem. Nam id ad
qđ terminatur actus hũanus ẽ id quod volũ-
tas intẽdit tanq̃ finem. ſicut in agentibꝫ na-
turalibꝫ. forma generati eſt ↄformis forme ge-
nerãtis. Et cũ vnũquodqꜫ habeat ſpẽm a ꝑnci-
pio intrinſeco: finis nõ eſt aliquid extrinſecũ
oĩno ab actu. q: ↄpatur ad actũ vt principiuꝫ
vel terminus. Et hoc ipm ẽ de rõne. vt. ſ. ſit ab
aliquo q̃ntum ad actõem. et ſit ad aliq̃d q̃ntum
ad paſſionẽ. Scđm aũt ꝙ ẽ prior in intentõne
ſic ꝑtinet ad volũtatẽ. Et hoc modo dat ſpẽm
actui hũano ſiue morali. Item vnus act⁹ nu-
mero ſm ꝙ egreditur ſemel ab agẽte. nõ ordi-
nat̃ niſi ad vnũ finem ꝓximũ a quo hꝫ ſpẽm.
Sed pt̃ ordinari ad plures fines remotos. q̃ꝝ
vnus eſt finis alterius. Nihil aũt ꝓhibꝫ actus
qui ſunt idem ſm ſpẽm nature. ſicut occidere
ꝓpter iuſticiam et occidere ꝓpter odium. ſint di-
uerſi ſm ſpẽm moris. Nam primus eſt actus
virtutis. ſecundus actus vitij ⁊c̃. ¶ Ca. iij.

¶ De btitudinis q̃dditate ⁊ m̃ltiplicitate.

De beatitudine que eſt
obiectũ ſpei. Boetius in. iij. đ ↄſo-
latõne ſic diffinit btitudinẽ. Bti-
tudo ẽ ſtatus oĩm bonoꝝ aggrega-
tione ꝑfectus. hãc aũt oĩes naturalr̃ appetũt
Vñ ipe dicit ꝙ oĩs cura mortaliũ quã mul-
tiplitiũ ſtudioꝝ labor exercet. diuerſo quidem
calle ꝓcedit. ad vnũ tñ beatitudinis finẽ nitit̃
ꝑuenire. Et Augu. in. x. de ciui. dei. in ꝓn. ait.
Oĩm hoĩm qui rõne quoquõ vti poſſũt certa
ſententia eſt. Beatos eſſe oĩes homines velle
Qui aũt ſint vel vnde fiant. dũ mortalis que-
rit infirmitas. multe hinc ↄtrouerſie cõcitate
ſunt. in quibꝫ phi ſua otia ⁊ ſtudia ↄtriuere.

¶ **Eſt aũt triplex beatitudo** . §. j.
que pt̃ notari in illo verſu. ps. Beatũ dixerũt
ꝓpl'm cui hec ſunt. btũs ꝓpl'us cuius dñs deus
eius. Et ꝑma ẽ beatitudo falſa ⁊ deceptiua. ibi
Bea. dix. po. cui hec ſũt. Secũda ẽ beatitudo
impfecta et diſpoſitiua. ibi. bea. pc. cui⁹ dñs.
Tertia ẽ btitudo ꝑfecta ⁊ obiectiua. ibi. de⁹ ei⁹
¶ Q̃tum ad primũ vtiqꜫ hoĩes mũdi reputãt
beatũ illuꝫ ꝓpl'm et illos hoĩes. qui habũdant
tꝑalibꝫ. de quibꝫ fuerat locutus ſup̃ ps. Et ali
qui reputãt beatitudinẽ diuitias vt auari. q̃a
oĩa faciũt vt cumulẽt diuitias. extimantes
illas vt ſũmũ bonũ maius alijs. Ad hũc finẽ
dirigũt oẽm ſuũ affectũ. cogitatũ ſtudiũ. et la-
borẽ. ꝓpter hec poſtponẽtes dei mãdata. et ſic
magis nũmũ q̃ deũ diligẽtes. Vñ apl's appel-
lat auaritiã ydoloꝝ ſuitutẽ. Alij tanq̃ beati-
tudinẽ querũt honores mũdi vt ambitõſi. Alij
gl'am et famã vt vanagl'oſi. Alij potentiã do-
minãdi alijs vt ſupbi. Alij carnales đlectatões
vt luxurioſi. Alij ↄſeruatõnẽ vite tꝑalis cũ ſa-
nitate. ⁊ alij alijs ↄmodis ponũt btitudinẽ vt
delitioſi. Alij in ↄgnitõne rerũ vt phi curioſi.
Sꝫ ↄ̃ oĩs hos dicit dñs ꝑ yſaiã. Popule me⁹
qui beatum te dicũt. ſ. ꝓpter iſta habita: ipi te
decipiũt. Nã ĩpoſſibile ẽ in aliq̃ boꝝ eſſe bea-
titudinẽ verã. qđ ꝓbat. b. tho. ꝑma ſcđe. q. ij.
¶ Sꝫ videt̃ ꝙ hoc nõ ſit veꝝ. ſ. ꝙ oĩs appetãt
beatitudinẽ. Nullus enĩ pt̃ appetere qđ igrat.
q: bonũ apprehenſũ ẽ obiectũ appetitus. vt dr̃
iij. de aĩa. Sꝫ multi ignorãt quid ſit beatitudo
qđ pꝫ ex hoc. q: quidã poſuerunt eã in volu-
ptate corꝑis. alij in diuitijs. et h⁹. ğ ⁊c̃. Rñdet
b. tho. ꝑma ſcđe. q. v. arti. viij. ꝙ beatitudo du-
pliciter pt̃ ↄſiderari. Vno mõ ſm ↄmunẽ ratõ-
nem beatitudinis. et ſic neceſſe ẽ ꝙ oĩs hõ bea-
titudinẽ velit. Rõ aũt ↄmunis beatitudinis ẽ
ꝙ ſit bonũ ꝑfectũ. Cũ autẽ bonũ ſit obiectum
volũtatis. Perfectũ bonũ alicuius ẽ ꝙ totalit̃
eius volũtati ſatiſfaciat. Vñ appetere beatitu-
dinẽ nihil eſt aliud q̃ appetere hoc. ꝙ volũtas
eius ſatiet̃. qđ quilibꝫ vult. Alio mõ poſſum⁹
loqui de btitudine ſm ſpãlem rõnem. q̃tũ ad
id in q̃ beatitudo ↄſiſtit. Et ſic nõ oĩes ↄgno-
ſcũt beatitudinẽ. q: neſciũt cui rei ↄmũis rõ
beatitudinis ↄueniat. Quidã enĩ putãt hanc
repiri in diuitijs. alij in voluptatibꝫ et h⁹. et ꝑ
ↄſequẽs nõ oĩs appetũt beatitudinẽ. Rõ enĩ
ꝑfecte beatitudinis ↄuenit huic rei. ſ. viſioni
diuine eẽntie. In hoc enĩ ẽ ſtatus oĩm bonorũ
ꝑfectus qui ẽ beatitudinis. Vñ xp̃c Joh. xvij.
Hec ẽ vita eterna vt cognoſcãt te ſolũ verum
deũ ⁊c̃. Et hoc hꝫ quietare appetitũ hoĩs. Vnđ
ps. Satiabor cũ apparuerit gl'ia tua. hoc aũt
ſ. videre deũ certuꝫ eſt ꝙ multi nõ appetũt ſup
oĩa alia: ſꝫ magis alia terrena vt pꝫ in pec-
catoribꝫ. Vnde et deus ꝑ Hiere. ait. Duo mala
fecit ꝓpl'us meus. Me dereliquerũt fontẽ aque
viue. et foderunt ſibi ciſternas diſſipatas.

¶ **Q: in diuitijs ↄſiſtat bea-** §. ij.
titudo hoĩs ẽ impoſſibile. Rõ ẽ ſm tho. prima
ſcđe. q. ij. Btitudo eſt vltimus finis hoĩs ab

que oīa alia ordinātur. et ipe nō ordinat̄ ad
aliud. Sꝫ diuitie nō pn̄t eſſe ultimus finis ho
minis. Nā diuitie aut ſūt naturales aut arti-
ficiales. Naturales dicūtur quibꝫ homi ſubue
nitur ꝯ defectus naturales tollēdos. ut cibus.
potus. veſtimēta. vehicula. habitatōnes. ⁊ hꝰ.
Iſta aūt querūtur nō ꝑpt ſe: ſꝫ ꝑpter aliꝺ. ſ. ad
ſuſtētandū naturā hoīs. Artifitiales diuitie
ſūt. quibꝫ natura nō iuuat̄ ſm ſe. ut denarij:
ſed ars eos adinuenit ꝑpter facultatē ꝯmuta-
tionis. ut ſūt q̄i menſura quedā rerꝫ venaliū.
Iſte aūt diuitie artifitiales nō q̄runt̄ niſi ꝑpt
naturales. nō enī quererent̄. niſi ꝑ ea illa alia
emerētur ad uſū vite. Neutre ḡ hn̄t rōnem ul
timi finis hoīs: ſed ipe ordinātur ad homiem
ſicut ad finē. Nā ordine nature oīa hꝰ ſūt in-
fra hoiem et facta ꝑpter hoiem. Iuxta illꝺ ps.
Oīa ſubiecisti ſub pedibꝫ eius. Ergo in diui-
tijs nō eſt ultimus finis hominis nec ꝑ ꝯſeq̄ns
beatitudo. ¶ Secūda rō eſt ſm Tho. qꝛ bonū
homis ꝯſiſtit magis in retinēdo beatitudinē.
q̄ꝫ in emittēdo ipam. Sꝫ bonuꝫ hoīs circa di-
uitias magis ꝯſiſtit in emittēdo q̄ꝫ retinendo.
etiā q̄ꝫtum ad deū. ꝑpter qꝺ xp̄c dixit Mat. vj.
Nolite thezaurizare ⁊c̄. Thezaurizate auteꝫ
thezauros in celis. ſ. erogādo indigentibꝫ. Et
q̄ꝫtū ad mūdi honorē. Vn̄ Boe. iij. de ꝯſol. Di-
uitie diffundēdo magiſq̄ꝫ exaceruādo meliꝰlu-
cent. Siquidem auaritia ſemꝑ odioſū. claros
largitas facit. ¶ Pōt aſſigri tertia rō. qꝛ bea
titudo q̄etat et ſatiat appetitū. ſm illꝺ ps. Sa
tiabor cū apparuerit gl'a tua. Sꝫ diuitie n̄ q̄e-
tāt appetitū Io. iiij. Qui bibit ex hac aq̄ ſitiet
iterꝫ. puer. pnl't. Due ſūt ſāguiſuge q̄ dicūt af
fer affer. i. auaritia ⁊ luxuria. Amb. xlvij. di.
ſic dixit. Nec ſacietas unq̄ꝫ nec finis aderit
cupiditati. Exempluꝫ in Alexādro magno. q̄
hn̄s dominiū mūdi. cū audiſſet a q̄buſdā phis
eſſe plures mūdos: ſuſpirās ⁊ illos alios deſide
rabat. Eſt aūt appetitus diuitiarꝫ artifitialiū
infinitus. qꝛ deſuit cōcupiſcētie inordinate q̄
nō modificat̄ ſm phm. Aliter tn̄ eſt infinitū
deſideriū diuitiarꝫ. aliter deſideriū ſūmi boni.
Nā ſūmū bonū quātomagis ꝑfecte poſſidetur
tātomagis ꝯgnoſcit̄ ipm. et alia ꝯtēnunt̄. q̄a
quātomagis habet̄. tantomagis ꝯgnoſcit̄ Vn̄
Eccī. xxiiij. Qui edunt me adhuc eſurient ⁊c̄.
Sꝫ in appetitu diuitiarꝫ ⁊ quorūcunq̄ꝫ tꝑalīū
eſt ꝯtrarium. Nam cū non habentur: appetū-
tur. quia eſtimat̄ magnū bonū in eis eſſe. Cū
iam habētur. ipa ꝯtempnūtur ⁊ alia deſiderā
tur. Et hoc ideo. quia eorꝫ inſufficientia tunc
magis cognoſcitur cū habentur.

¶ Q̄ in honoribus ꝯſiſtat. §. iij.

beatitudo homis eſt impoſſibile. ſm tho. p̄ma
ſcꝺe. q. ij. Et rō eſt qꝛ honor exhibet̄ alicui ꝑpt
aliquā eius excellentiā. et ita eſt ſignum ⁊ te-
ſtimoniuꝫ quoddam eius excellentie. que ē in
honorato. Excellentia autē hominis maxime
attenditur ſm beatitudinem que eſt hominis

perfectum bonum. et ſm ꝑtes eius. i. ſm illa
bona ex quibꝫ aliq̄ꝺ btitudinis ꝑticipatur. Et
ideo honor p̄t ꝯſequi beatitudineꝫ. Sed p̄nci-
paliter in eo nō p̄t ꝯſiſtere beatitudo. Et quia
honor ꝯſequit̄ btitudinē. hinc ē. ꝙ ſic natura
liter deſiderat̄ btitudo. ita nat̄alit̄ appetit̄ ho
nor ꝯſequēs ipam. Vn̄ Aug. in. li. de ciui. dei.
allegās ciceronē: ait. Honos alit artes quiq̄ꝫ
ad ſtudia accēdūtur gl'a. ¶ Secūda rō ē ſm
tho. Quia btitudo ē in beato. Sꝫ honor n̄ eſt
in honorato: ſꝫ in honorāte. q̄ reuerētiā exhi-
bet honorato. ſm phm in. j. eth. ḡ nō in hono
re ꝯſiſtit btitudo. Et ſi dicat̄ ꝙ btitudo nō eſt
p̄miū v̄tutis. ꝑpt quā v̄tuoſus opat̄. ſꝫ honor
ſm phm in. iiij. eth. dr̄ eē p̄miū v̄tutis. ḡ videt̄
ꝙ in eo ꝯſiſtat beatitudo. R̄n̄dit tho. ꝙ phus
nō dicit ꝙ honor ſit p̄miū v̄tutis. ita. ſ. ꝙ ꝑpter
ipm honorē hn̄dum v̄tuoſus opet̄ ſicut ꝑpter
btitudinē. qꝛ tūc nō eſſet v̄tuoſus: ſꝫ ambitō-
ſus. Sꝫ dr̄ p̄miū virtutis q̄ ad exhibētes ho-
norē. qꝛ q̄i non hn̄t hoīes quid maius dent. et
ſic v̄tuoſus accipit honorē ab hoībꝫ loco pre-
mij. ¶ Tertia rō eſt. qꝛ beatitudo cū ſit ꝑfectū
bonū. nō ꝯgruit niſi bonis. Sꝫ honor ē ꝯmu
nis bonis ⁊ malis. Vn̄ Aug. dicit de malo p̄la
to. vel clerico. In exemplū culpa vehementer
extēdit̄. cū ꝑ reuerētia ordīs pctor honorat̄.
di. lxxxiij. nemo. Ex hoc tn̄ efficit̄ btus: ſꝫ ꝯfu
ſibilis. Vn̄ Symachus papa. j. q. j. ait. Viliſſi
mus ꝯputādus ē. ſi ſcītate ⁊ ſcia nō p̄cellit. q̄
ē honore p̄ſtātior. Q̄ aūt deo ⁊ excellētiſſimis
creaturis maxime exhibeat̄ honor. ſm illꝺ. j
ad thi. j. Deo honor et gl'a. hoc ē in ſignū ⁊ te
ſtimoniū excellētie p̄exiſtētis in eis. nō ꝙ ho-
nor faciat eos excellētes. Aman fuit valde ho
noratus quia ſecūdus poſt aſſuerum et tamen
malus tandem ſuſpenſus eſt.

¶ Q̄ in gloria humana §. iiij.

ſeu fama cōſiſtat btitudo ē ipoſſibile ſm tho.
p̄ma ſcꝺe. q. ij. Rō eſt qꝛ ſm Amb. gl'a ē clara
cum laude noticia. Res aūt ꝯgnita alit̄ ꝯpat̄
ad ꝯgnitōnem hūanā. alit̄ ad diuinā. Hūana
eī ꝯgnitō cauſat̄ a rebꝫ ꝯgnitis. ſꝫ diuīa ꝯgni-
tio eſt cā rerꝫ ꝯgnitarꝫ. Vn̄ ꝑfectō hūani boni
q̄ dr̄ btitudo. n̄ p̄t cauſari a noticia hūana: ſꝫ
magis noticia hūana ꝺ btitudine alicꝰ ꝓcedit
et quodāmō cauſat̄ ab ipa btitudie inchoata
vel ꝑfecta. Et iō ī fama vel hūana gl'a n̄ p̄t ꝯſi
ſtere hoīs btitudo: ſꝫ bonū hoīs depēdet ſic ex
cā et ꝯgnitōne dei. Et iō ex gl'a q̄ ē apud deuꝫ
depēdet btitudo hoīs ſicut ex cā ſua. ſm illud
ps. Eripiā eū et glorificabo eū. longi. die. ⁊c̄.
¶ Secūda rō eſt. qꝛ btitudo hꝫ in ſe veritatē.
Fama aūt ſeu gl'a tꝑalis hꝫ in ſe freq̄nter fal
ſitatē. Nā hūana noticia ſepe fallit̄. et p̄cipue
in ꝯtingentibꝫ ſingularibꝫ cꝰ ſunt actus hūa-
ni. Multi enī credunt̄ boni q̄ ſunt mali. Vnde
Greg. ad mauritiū. Multa ſūt q̄ de dei iudicō
hoīes igrāt. Nā q̄s vos laudatis. ille forte rep̄
hendet. et quos vos rep̄hendītis ille laudabit.

xj.q.j.ſacerdotibꝫ. Uñ Damaſus papa q̄ fuit
ſcẽs.fuit infamatꝰ de adulterio.vt refert Hie-
ro.ꝛ hr̄.ij.q.vij.§.cū balaaꝫ.in fi.Et ſimō ma
gus ē putatus deus a romanis. ¶ Tertia rō ē
Quia beatitudo ē bonū ꝑmanēs.Unde dr̄ ſta
tus.Sed gl'a tp̄alis dr̄ quid valde tranſitoriū
Iſa.xl.dr̄.Om̄is caro fenū.et om̄is gl'a eiꝰ q̄ſi
flos agri.q: vna die apparet alia decidit ꝛ mar
cet.Uñ Boetius.O gl'a gloria.quid aliđ es q̄
in milibꝫ hoīm inflatio quedā auriuꝫ.Sede-
chias rex hierl'm fuit in magna gl'a in regno
ſuo.et poſtea captus excecatus ductus in ba
bilonia in magna ꝯfuſione Hiere.vlt.vñ n̄ ap
pretiāda in ſe Greg.xj.q.iij.Inter verba lau
dātiū et vitupantiū ad mentē ſemꝑ recurren
dū eſt.Etſi ibi nō inuenit̄ bonū qđ de nob dr̄:
magnā debet triſticiā generare.Si aūt ibi nō
inuenimus malū qđ de nobis hoīes locūtur:
in magnā debemus leticiā reſilire.Uer vt dic
Aug.ibi in ca.Non ſunt audiendi.ad edifica-
tionē alioꝝ et tollendū ſcādalū debemus ꝯſer-
uare bonaꝫ famā.et cū quis p̄t debet declarare
innocētiam ſuam cū iniuſte infamatur.

¶ Qꝫ conſiſtat beatitudo in. §.v.

p̄tate ſeu dominio.ſm Tho.p̄ma ſcđe.q.ij.eſt
īpoſſibile.et rō eſt.q: p̄tas ſe habꝫ ad bonū ꝛ
malū.Multi em̄ male vtūtur vt freq̄ntius.vt
patet in ſaule p̄mo rege ꝓpl'i dei.qui đ optimo
effectus ē peſſimus.Om̄es etiā reges iſrl' fue-
rūt mali reges.etiam iuda ꝑ maiori ꝑte.ſcđm
Aug.de ciui.dei.Beatitudo aūt ē purū ꝛ ꝑfe-
ctū bonum.ꝛ nō p̄t quis vti male.Magis aūt
poſſet cōſiſtere aliqua beatitudo in bono vſu
p̄tatis.que eſt ꝑ virtutē q̄ in ip̄a poteſtate.
¶ Secūda rō eſt.q: beatitudo nō habꝫ anxie
tatem:ſꝫ delectatōnem et ſecuritatē.Poteſtas
aūt terrena hꝫ plurimū anxietatis ꝛ timoris
Uñ Greg.Om̄e qđ hic eminet.plus meroribꝫ
efficitur q̄ honoribꝫ gaudet.di.xiij.nerui.Et
Boetius.ij.de ꝯſola.Poteſtas hūana ſolicitu
dinū morſus expellē formidinū aculeos vita-
re nequit.Exēpluꝫ ponit̄ in illo dn̄o qui fecit
gladiū iacutū filo tenui ſuꝑ caput amici recū
bentis ſecū in menſa copioſiſſime pꝛepata ꝛc̄.
Tertia rō ē.q: beatitudo ē bonū ꝑ ſe ſuffitiēs
et nō indigens alio.vt patet in.j.ethicoꝝ.ita
q̄ ip̄a adepta nullum bonuꝫ deficit homini ne
ceſſariū.Sed habita poteſtate adhuc multis
indiget.al' miſer eſſet.nec eam tenere poſſet.
Indiget ei ſeruitoribꝫ.offitialibꝫ.ꝛ multis ad-
iutorijs.Uñ et due poteſtates p̄ncipales in ec
cleſia.ſ.impꝛialis ſeu regal'.et pōtificalis.vna
indiget altera.vt dicit Ciprianus.diſ.xcvj.cū
ad vex.Et.xxiij.q.v.c.principes.Et poteſtas
impꝛialis frequenter adiuuit et defendit eccle-
ſiā ſeu p̄tatem papalē.vt patet di.lxiij.adꝛia
nus.ꝛ.c.tibi dn̄s.Et papa ꝯfirmat impatorē.

¶ Qꝫ in voluptatibus ꝯſi-. §.vj.

ſtat beatitudo vera eſt impoſſibile.Et ratō eſt
ſm tho.p̄ma ſcđe.q.ij.Quia delectatōnes ſpi
rituales ſūt potētiores corꝑalibꝫ.Sꝫ i delecta
tionibꝫ ſp̄ualibꝫ nō cōſiſtit p̄ncipl'r beatitudo
ꝑfecta.ḡ multominus in corꝑalibꝫ.Qꝫ aūt nō
ꝯſiſtat beatitudo p̄ncipl'r in delectatōne ſp̄ua
li.Pꝛobat̄ ꝑ hoc.q: in vnaquaqꝫ re aliud ē qđ
ꝑtinet ad eſſentiā rei.aliud eſt ꝓpriū accidens
eius.Sicut in hoīe aliud ē q̄ eſt aīal rōnale.
aliud q̄ eſt riſibile.Eſt aūt ꝯſiderandū q̄ om̄is
delectatio eſt quoddā ꝓpriū accidens.qđ ꝯſeq
tur beatitudinē.vel aliquā beatitudinis ꝑtem
Ex hoc em̄ aliquis delectat̄ q̄ habet aliqđ bo
num ſibi ꝯueniēs in re vel in ſpe.vel ſolum in
memoꝛia.Bonum aūt ꝯueniens ſi ſit ꝑfectū:
ē hominis beatitudo ip̄a.Si aūt ſit impꝑfectū.
eſt quedā beatitudinis ꝑticipatō.vel ꝓpinqua
vel remota.vel ſaltem apparēs.Uñ manifeſtū
eſt q̄ nec ip̄a delectatio que ꝯſequit̄ bonū ꝑfe
ctū eſt ipſa eſſentia beatitudinis:ſꝫ quoddam
ꝯſequēs ad ip̄am ſicut ꝑ ſe accidēs.Sꝫ ꝛ volu
ptas corꝑalis n̄ p̄t etiā mō p̄dicto ſequi bonū
ꝑfectū.nā ip̄a ſequit̄ bonū qđ apprehēdit ſen-
ſus qui eſt vnitus aīe.vtens organo corꝑali.
Bonū aūt qđ ꝑtinet ad corpus qđ apprehēdi-
tur ſm ſenſum.nō p̄t eſſe ꝑfectum hoīs bonū
Cum em̄ ꝑs anime que eſt abſoluta.ab orga-
no corꝑali vt intellectus.habeat quandā infi
nitatē reſpectu ip̄ius corꝑis ꝛ partiū aīe cor
pori ꝯcretaꝝ.ſicut īmaterialia ſūt quodāmō
infinita reſpectu materialiū.Naꝫ vniuerſale
quod ꝯgnoſcit intellectus.eſt abſolutū a ma-
teria.ꝛ ꝯtinet ſub ſe quaſi infinita ſingularia
Ideo bonū ꝯueniēs corꝑi.qđ ꝑ apprehenſionē
ſenſus cauſat delectatōem corꝑalem.nō ē ꝑfe
ctum bonū:ſꝫ quoddā minimū in ꝯpatōne ad
bonū aīe.Et ſic voluptas corꝑalis nō p̄t eſſe
ip̄a beatitudo.nec per ſe accidens beatitudīs.
¶ Secūda rō eſt.quia beatitudo vera ē ꝓpria
creature rōnalis.cuius ē capax ꝑ rōnem vel
intellectū.Uoluptates aūt corꝑales ſūt ꝯmu
nes nobis ꝛ brutis.Unđ ꝛ Boetius dicit.q̄ ſi
voluptates nos beatos efficē poſſēt.nihil cau
ſe eſt q̄n pecudes q̄ꝫ beate eſſe dicātur:ſed hoc
abſurdū eſt dicere.Eſt aūt vehemēs appetitus
delectatōnis ſenſibilis.ꝯtingēs ex hoc.q̄ opa
tiones ſenſuū que ſunt p̄ncipia nr̄e ꝯgnitōis
ſūt magis ꝑceptibiles.vñ a pluribꝫ appetūtur
q̄ delectatōnes ſp̄uales.Et quia ſūt magis no
te.iō ſūpſerūt ſibi nomē voluptatis.ſm phm
in.vij.ethicoꝝ.Eo aūt modo om̄es appetūt de-
lectatōem quo appetūt bonū.Nā delectatō eſt
quies in bono deſideratō.Tñ delectatō appeti-
tur rōne boni.et nō ecōuerſo.Uñ non ſequit̄
q̄ delectatō ſit maximum et ꝑ ſe bonum:ſꝫ q̄
vnaqueqꝫ delectatio ꝯſequat̄ aliquod bonū et
maxima delectatio ꝛ ſumma:ſequitur ſummū
bonū habitum. ¶ Tertia rō eſt.q̄ beatitudo
cū ſit ꝑfectum bonū nulli p̄t eſſe nociua.Sed
voluptates ſūt nociue aīe et corꝑi.Uñ Boetiꝰ
in.iij.de ꝯſola.Triſtes eſſe exitus voluptatuꝫ

quiſquis libidinũ ſuaꝝ remiſci voluerit: intelliget. Et Señ. plures occidit voluptas gladio Et Hiero. qḋ galienus dic. Athletas q̄ꝝ vita ꝛ ars ſagina ē. ñ diu viuere poſſe nec ſanos eē. aīaſq; eoꝝ nimio ſanguīe ꝛ adipe q̄ſi luto īuolutas. nihil terrene nihil celeſte cogitare: ſed ſp̄ de carnibꝫ eructuare ꝛ vētris ingluuiē cogitare. de ↄſe. di. v. ne tales. Et gre. dic. Salomō q̄ꝑe ex īordinato amore feīaꝝ et vſu. ad hoc vſq; ꝓductus eſt. vt exēpla ẏdolis ↄſtrueret. xxxij. q. iiij.

Q̄ꝫ in ſanitate et quiete. §. vij.

corꝑis et optīa diſpoſitōe ↄſiſtat bt̄itudo: eſt īpoſſibile. Et p̄ma rō ē ſm tho. p̄ma ſcḋe. q. ij qꝛ īpoſſibile ē q̄ illiꝰ rei q̄ ordinaꝭ ad aliud ſic ad finē. vltimꝰ finis ſit ↄſeruatō eiꝰ in eē. Sic nauis q̄ ordiaꝭ vt ad finē ad nauigatōeʒ. finis eiꝰ vltimus ñ ē ↄſeruatio eiꝰ: ſʒ nauigatio. Et hoc intēdit ꝑncipl'r gubnator eiꝰ. Māifeſtum ē aūt q̄ hō ordinaꝭ ad aliqḋ ex̄ ſe ſic ad finē. Nō em̄ hō ē ſūmū bonū ad qḋ inclinaꝭ ꝑ naturalē appetitū eius. qꝛ vt dic Boetiꝰ. Inſerta ē mētibꝫ hoīm naturał'r veri ſūmiq; boni cupiditas. Vñ īpoſſibile ē q̄ vltimꝰ finis volūtatis ꝛ rōnis ſit ↄſuatio ſui eſſe. Vñ Ecci. xv. dr̄. q̄ deꝰ ab initio ↄſtituit hoīem ꝛ reliq̄t eū in manu ↄſilij ſui. i. liberi arbitrij. ex q̄ ordinat ſe ad finē et eligit ea q̄ ſunt ad finē. Secūda rō ē qꝛ dato q̄ finis rōnis ꝛ volūtatis eēt ↄſuatio ſui. adhuc tñ ñ poſſet dici q̄ finis hoīs eēt aliqḋ bonū corꝑis. Eſſe em̄ hoīs ↄſiſtit in aīa et corꝑe. Et q̄uis eē corꝑis depēdeat ab aīa. ñ tñ ecouerſo eſſe aīe depēdet ab eē corꝑis. Et ip̄m corpus ē ꝑter aīam ſic inſtrumētū ꝑter motorē. vt ꝑ ip̄m ſuas actiones exerceat. Vñ oīa bona corꝑis ordinātur ad aīam et bona eius. ſicut ad finē. Et iō eſt impoſſibile. q̄ in bonis corꝑis ↄſiſtat bt̄itudo q̄ eſt vltimus finis hoīs Ad qḋ etiā facit qḋ dicit Aug. q̄ maius dānū eſt in amiſſione vnius aīe q̄ mille corꝑm. xxiiij. q. iij. ſi habes. Tertia rō ē. qꝛ ſm beatitudinē hō excellit oīa aīalia: ſʒ ſm bona corporis hō a multis aīalibꝫ ſupaꝭ. ſic ab elephāte et fenice in diuturnitate vite. a leone in fortitudīe. a caprea ꝛ ceruo in velocitate. ab aq̄la ꝛ lince in viſus acumine. a cane in odoratu ab aranea in leuitate tactus et hꝰ.

Q̄ꝫ beatitudo perfecta. §. viij.

nō ↄſiſtat eēntiał'r in ↄgnitōne q̄cunq; vel cꝰcūq; rei niſi ꝑfecta ↄgnitōne dei. Et q̄ nō ↄſiſtat in ↄgnitōne ſenſitiua q̄cunq;. Probaꝭ ex hoc ſm tho. p̄ma ſcḋe. q. iij. Naꝫ bt̄itudo hoīs ↄſiſtit eēntiał'r in ↄiūctione ip̄ius ad bonum increatū qḋ ē vltimus finis. cui hō ↄiūgi non p̄t ꝑ opatōem ſenſus. qꝛ ſp̄us eſt deus. Bruta etiā aīalia cū ↄmunicent nobis cū inſenſitiua opatōne. ſi in hoc ↄſiſteret beatitudo. eſſent ꝛ ip̄e beate qḋ eſt abſurdū dicere. Iteꝫ bt̄itudo eſt ſaciatiua. ſʒ vt dr̄ Eccl̄s. j. Nō ſaciaꝭ oculꝰ viſu nec auris auditu et ſic de alijs.

Q̄ꝫ nō cōſiſtat beatitudo. §. ix.

ꝑfecta in opatōne intellectꝰ practici. ꝓbaꝭ ex hoc ſm. b. tho. vbi ſup̄. q̄ intellectus actꝰ practici ñ q̄riꝭ ꝑter ſeip̄m: ſʒ ꝑter actōem. Ipſe etiā actōes ordinanꝭ ad aliquē finē: ſʒ vltimꝰ finis cꝰ ē bt̄itudo ꝑfecta. nō q̄riꝭ ꝑter aliud: ſʒ ꝑter ſe. Item qꝛ bt̄itudo ↄſiſtit in opatōe hominis ſm ph̄m et in optima opatōe. optima opatio hoīs eſt optime potētie reſpectu optimi obiecti. Optima aūt potētia ē intellectus. cuiꝰ optimū obiectū ē bonū diuinū. qḋ nō eſt obiectum intellectus practici: ſʒ ſpeculatiui. Itē in his que ꝑtinēt ad vitā actiuā ad quaꝫ ordinaꝭ actio intellectus practici cōicant nobiſcū aīalia bruta aliq̄lr̄. q̄ tñ nō ſūt capacia beatitudinis. Vñ patꝫ q̄ beatitudo nō ↄſiſtit in actōne practici intellectus.

Q̄ꝫ nō conſiſtit in ↄgnitō. §. x.

ne ſpeculatiuaꝝ ſciaꝝ beatitudo ꝓbaꝭ ſm. b. tho. vbi ſup̄. Primo qꝛ dñs dicit Hiere. ix. Nō glietur ſapiēs in ſapia ſua. Et loquiꝭ de ſapia ſcientiaꝝ ſeculariū. Sꝫ de ꝑfecta bt̄itudine ē glādū. q̄ ꝛc. Rō ē ad hoc. qꝛ ↄſideratō ſpeculatiue ſcīe. ñ ſe extēdit vltra virtutē ꝑncipiorū illius ſcīe. qꝛ in principijs ſcīe. virtualiꭍ tota ſciētia ↄtineꝭ. Prima aūt principia ſpeculatiuaꝝ ſcientiaꝝ ſunt accepta ꝑ ſenſū vt patet in fine poſterioꝝ. Vñ tota ↄſideratō ſpeculatiuarū ſcientiaꝝ nō p̄t vltra extēdi. q̄ ſenſibiliū ↄgnitō ducere p̄t. In ↄgnitōne aūt ſenſibiliū nō p̄t ↄſiſtere beatitudo que ē vltima ꝑfectio hominis. Non em̄ aliquid ꝑficiꭍ aliq̄ inferiori. niſi ſm q̄ inferiori eſt aliqua ꝑticipatio ſupioris. Manifeſtū eſt aūt q̄ forma lapidis vel cuiuſcūq; rei ſenſibilis eſt inferior homine. Vñ ꝑ formā lapidis nō ꝑficitur intellectus. inq̄tum eſt talis forma: ſed inq̄tum ꝑticipatur aliqua ſimilitudo alicuius. qḋ eſt ſup̄ intellectuꝫ humanū. ſ. lumen intelligibile vel aliquid hꝰ. Per ſenſibilia aūt non deuenire in ↄgnitionē ſubſtātiarum ſepataꝝ. Oē auteꝫ qḋ eſt ꝑ aliud reduciꭍ ad id quod ē per ſe. Vñ oportet q̄ vltima ꝑfectio hominis ſit ꝑ ↄgnitionē alicuius rei que ſit ſupra intellectū humanū. Item beatitudine nullus p̄t male vti. Sed ↄſideratōe ſciētiaꝝ ſpeculatiuaꝝ in p̄nti multi abuſi ſunt et abutunꭍ in ſupbiam. ſicut ph̄i. qui cū ↄgnouiſſent deū. non ſicut deū glorificauerūt ꝛc. Ad Ro. j. Elati ꝑ ſuperbiam. Et Hieronimus fuit dire flagellatꝰ. qꝛ nimis inordinate et affectuoſe vacabat tali ſtudio. vt habetur di. xxxvij. legimus.

Q̄ꝫ non cōſiſtat beatitu. §. xj.

do ꝑfecta in ↄgnitōne ſubſtantiaꝝ ſepataꝝ. i. āgeloꝝ. Probaꭍ ex hoc ſm. b. tho. vbi ſupra. Quia dñs dicit Hiere. ix. In hoc glieꭍ q̄ gloriaꭍ ſcire et noſſe me. Et nō dic ſcire angelos Item ro ad hoc quia ꝑfecta hominis bt̄itudo

non ꝯſiſtit in eo quod eſt perfectꝰ intellectus ſm alicuius ꝑticipatõnem: ſed in eo qđ eſt per eſſentiã talem. Manifeſtũ eſt aũt. ꝙ vnũqđqꝫ intantũ ẽ ꝑfectio alicuius potentie inquantũ ad ipm ꝑtinet ratõ ꝓprij obiecti illius potẽtie. Propriũ aũt obiectum intellectus eſt verum. Quicquid ergo habet veritatẽ ꝑticipatã ꝯtẽplatam. nõ facit intellectũ perfectum vltima ꝑfectione. Cum aũt ſit eadem diſpoſitõ rerum in eſſe ſicut ĩ veritate. quecũqꝫ ſũt entia ꝑ participatõem. ſunt vera ꝑ ꝑticipatõnem. Angeli aũt hñt eſſe participatũ. quia ſolius dei eſſe ſuum eſt ſua eſſentia. Unde relinquitᷣ. ꝙ ſolus deus ſit veritas ꝑ eſſentiã. ⁊ eius cõtemplatio ꝑfecta qualis habetur in patria: facit ꝑfecte beatũ. Aliqualem aũt beatitudinẽ impfectaꝫ ſm Tho. nihil ꝓhibet attendi in ꝯtemplatõne angelorꝝ. Et ſimiliter in ꝯſideratõne ſcientiarꝝ ſpeculatiuarꝝ. minorẽ tamen ꝙ̃ in cognitione angelorꝝ. Utraqꝫ autẽ maior in ꝯtemplatõne diuinorꝝ. que tñ hic non p̃t haberi niſi impfecte. Sic igitur beatitudo qualis hic haberi p̃t primo ꝯſiſtit in ꝯtemplatõe. ſecũdario in operatõne intellectꝰ practici. ordinãtis ſuas actõnes et paſſiones. Opatões aũt ſenſus ad beatitudinem poſſunt ꝑtinere. non quidem eſſentialiter ſed antecedenter et ꝯſequẽter. antecedenter ꝙ̃tum ad beatitudinẽ impfectã. que haberi p̃t in via. quia videlicꝫ opatõ intellectus p̃exigit opatõem ſenſus. cum omĩs nr̃a ꝯgnitio ortum habeat a ſenſu. vt dicit phs. Conſequẽter quia in illa ꝑfecta beatitudine que expectatur in celo poſt vltimã reſurrectõnem. ex beatitudine anime fiet quedaꝫ influẽtia in corpus et in ſenſus corporeos vt in ſuis opationibꝰ ꝑficiantᷣ. Non aũt opatio intellectus qua deo ꝯiungetᷣ: dependebit a ſenſu.

Utrũ beatitudo perfecta ꝯſiſtat in aliq̃ bono creato. .§. xij. ſiue bono aĩe. ſiue alio. Rñdet ad hoc. b. tho. p̃ma ſcđe. q. iij. ꝙ beatitudo eſt vltimus finis hominis. Sꝫ finis dupl'r dicitur. Uno mõ ipa res quam adipiſci deſideramus. Alio mõ vſus ſeu adeptio ⁊ poſſeſſio illius rei. Si ergo loquamur de vltimo fine hominis ꝙ̃tum ad ipam rem quã petimus vt vltimũ finem. impoſſibile ẽ ꝙ vltimꝰ finis vel beatitudo ſit ipa anima vel aliqđ eiꝰ. Et ratio eſt. quia ipa in ſe cõſiderata eſt vt in potentia exiſtens. Fit enim de potẽtia ſciente actu ſciens. Et de potentia virtuoſa actu virtuoſa. Cum aũt potentia ſit ꝓpter actum ſicut ꝓpter ꝯplemẽtum: eſt impoſſibile ꝙ id quod ẽ ſm ſe in potentia exiſtens. habeat rõnem vltimi finis. Unde ĩpoſſibile eſt ꝙ anima ſit vltimus finis ſuipĩus. Sil'r nec aliquid eius põt eſſe finis eiꝰ. ſiue ſit potentia ſiue actus. Et ratio eſt. quia bonũ quod eſt vltimus finis. ẽ bonum perfectũ cõplens appetitum. Appetitus aũt humanus qui eſt voluntas: eſt boni vniuerſalis. Eſt eñ obiectum voluntatis bonuꝫ vniuerſale. ſicut obiectum intellectus eſt verũ vniuerſale. Quodlibet autẽ bonum inherẽs ipi anime eſt bonũ ꝑticipatum. et ꝑ ꝯſequens bonũ ꝑticulatum. ſic non poteſt eſſe vltimus finis hominis ſeu beatitudo. Et eadem ratõ eſt de quolibet bono creato extra animã exiſtẽte. Cum eñ omnis creatura habeat bonitatẽ ꝑticipatam. ⁊ bonum vniuerſale non inuenitᷣ in aliquo creato: ſꝫ ſolum in deo. ideo nihil poteſt quietare voluntatẽ homĩs niſi ſolus deus qui eſt bonum vniuerſale. Unde p̃s. Qui replet in bonis deſideriũ tuum. Et Augu. in li. ꝯfeſ. Feciſti nos dñe ad te. ⁊ inquietum ẽ cor nr̃m donec requieſcat in te. Et ꝙ̃uis homo qui dicitur minor mũdus ordinetur ad vniuerſũ quod dicitur mũdus maior. ſicut pars ad totum. nõ tamen ſequitur ꝙ vniuerſũ ſit vltimꝰ finis hominis. hoc eñ eſſet ſi ipm vniuerſum nõ ordinaretur ad aliud ſicut ad finem. Sed quia vniuerſitas creaturarꝝ ordiatur ad deũ ſicut ad fineꝫ omniũ. Ideo etiã vltimus finis partis eſt deus. Item ꝙ̃uis per hoc homo efficiatur beatus ꝙ eius deſideriũ quietatur: ſed naturale hominis deſideriuꝫ non extenditᷣ ad maius bonum ꝙ̃ ſit ipſe capax. eſt ſciẽdum. ꝙ etſi bonum creatũ non eſt minus ꝙ̃ bonum cꝰ homo eſt capax. vt rei intrinſice ⁊ inherentis eſt tamen minus ꝙ̃ bonum cuius homo eſt capax vt obiecti quod eſt infinitum. Bonũ aũt participatũ ab angelo et vniuerſo toto: eſt bonum ꝯtractum et finitum. Sed loquẽdo de vltimo fine hominis ꝙ̃tum ad adeptõem ipam. vel poſſeſſionẽ ſeu quẽcunqꝫ vſum rei que appetitur vt finis. ſic ad vltimũ finẽ pertinet aliquid hominis ex ꝑte anime. qꝛ homo per animaꝫ beatitudinẽ ꝯſequitur. Res ergo ipa que appetitur. eſt id in quo beatitudo ꝯſiſtit et qđ facit beatum: ſꝫ huius rei adeptio vocatᷣ beatitudo et finis hominis. Exemplũ in auaro cꝰ finis dr̃ pecunia vt res que diligitur ab eo. et etiã poſſeſſio pecunie vt vſus illius rei. Et ſic beatitudo eſt aliquid aĩe. Sꝫ id in quo cõſiſtit beatitudo ẽ aliquid extra aĩam. Et ſm hoc dicit Aug. xix. de ciuita. dei. ꝙ ſicut vita carnis aĩa eſt. ita beata vita anime deus eſt. De quo dicitur. Beatus populus cuius dñs deꝰ eius.

De diſpoſitiuis ad beatitudinem. Capi. v.

Sequitur de beatitudine diſpoſitiua q̃. ſ. diſponitᷣ hõ ad ꝑfectaꝫ beatitudinẽ. Et p̃t notari ibi. cũ dr̃. Beatus ꝑpl's cꝰ dñs deus eius. i. illi qui deum verꝝ hñt ꝑ dño. vt. ſ. ſint ei ſubiecti vt ſui dño. et obediãt mãdatis eius. illi ſũt beati in vita iſta. ſ. beatitudine vera: ſꝫ impfecta. diſpoſitiua tñ ad ꝑfectã. De qua p̃s Beati ĩmaculati ĩ via q̃ ambulãt in lege dñi. Et xp̃c dicit Jo. xiij. Scitis hec: Beati eritis ſi feceritis ea. Eſt aũt bẽtitudo diſpoſitiua. opatio virtuoſa ꝓcedens a dono ſpũſſcti. Procꝰ declaratõne dicit. b Tho. prima ſcđe. q. lxix. ꝙ

vt ſup̄ dictū ē. beatitudo eſt vltimus finis hu
mane vite. dꝫ aūt q̄s iā finē habē ꝓpter ſpem
finis obtinēdi. Vñ et ſm pħm ī p̄mo ethicoꝝ
pueros dicim⁹ bt̄os ꝓpter ſpeꝫ. Et apl's ad ro.
viij. ait. Spe ſalui facti ſum⁹. Spes aūt de fi
ne ꝯſequēdi exurgit ex hoc. q̄ hō ꝯuenienter
mouet̄ ad finē ⁊ appropiquat ad ip̄m. qđ vti-
q3 fit p̄ aliquā actionē. Ad finē aūt beatitudi
nis mouetur aliquis et appropinquat p̄ actō-
nes donoꝝ. ſi loquamur de beatitudine eter-
na. ad quā rō nō ſufficit: ſ3 ī eā ducit ſpūſſā-
ctus. ad cuius ſequelā et obedientiā p̄ dona p̄
ficimur. Et ideo beatitudines diſtinguūtur a
virtutibus et donis: nō ſicut diuerſi habit⁹ di-
ſtincti ab eis: ſ3 ſicut actus diſtinguit̄ ab ha-
bitibus ¶ Diſtinguit̄ aūt hic opatō in ſepteꝫ
ptes. que ſūt. Paupꝑtas ſpiritus. mititas. lu-
ct⁹. eſuries et ſitis iuſtitie. miſericordia. mūdi
tia cordis. pacificatio. q̄ habentur math. v. Et
q̄uis iuſtitia et miſericordia et mititas. i. mā
ſuetudo hic numerata videant̄ eē v̄tutes: at-
tribuūt̄ tñ donis. q2 etiā donata ſint pfectio-
ra v̄tutibꝫ cardinalibꝫ. pficiūt em̄ hominē cir
ca oīa q̄ pficiūt ipe v̄tutes. Et ſic non hic ſig̃-
tur habitus illarū virtutum: ſed actus dono-
rum a ſpiritu ſācto p̄cedentes.

¶ Sunt auteꝫ ſeptē beatitu- §. j.
dines ſicut ſeptē ſūt dona ſpiritusſācti. Vnde
aug. de ſermone dñi in monte ſingulas beati
tudines ſingulis attribuit donis. videlꝫ dono
timoris paupꝑtatē ſpūs. qua q̄s ſe deo hūiliat
quo deijcit̄ ſupbia. Dono pietatis mititatem
ſeu māſuetudinē. Precipue em̄ ad māſuetudi
nē mouet reuerētia ad deū. q̄ p̄tinet ad pieta-
tē. Nā pietas ē dei cult⁹ ſm aug. hac at̄ frāgi-
tur ira. Dono ſcīe attribuit̄ luct⁹. q2 p̄ ſciaꝫ
hō cognoſcit defect⁹ ſuoꝝ actuū: ⁊ reꝝ mūda
naꝝ. vñ moueri hꝫ ad luctū. ſm illud eccꝰ. j.
Qui addit ſciaꝫ addit dolorē: hac aufert̄ aua
ritia. Dono fortitudinis. eſuries ⁊ ſitis iuſti-
tie. ad hāc em̄ p̄cipue mouet animi fortitudo.
ſcꝫ ad opa iuſtitie exercēda. ⁊ nō deſiſtenduꝫ
ꝓpter laborē. Et hac pſternit̄ accidia. Dono ꝯ
ſilij attribuit̄ miſericordia. q2 ad miſeranduꝫ
p̄cipue mouet ꝯſiliū dei. Dañ. iiij. Placeat ti-
bi ꝯſiliū meū peccata tua elemoſinis redime
⁊c̄. Et hac deuicit̄ īuidia q̄ nō habet ꝯpaſſio-
nē. Dono ītellect⁹ attribuit̄ mūditia cordis q̄
gula abijcit̄. q̄ hebetat ītellectū ꝓpter fumoſi-
tates. Dono ſapīe. pacificatio. hac occidit̄ luxu
ria quia guſtata ſuauitate ſpūſſācti. qđ fit p̄
ſapiaꝫ. deſipit oīs caro ſm bernħ. ¶ Vbi ſcīē
dū. q̄ cū hō pficiat̄ p̄ vitā actiuā et ꝯt̄platiuā.
p̄ q̄nq3 dona priora pficit̄ ī actiua. et act⁹
donoꝝ ipoꝝ q̄nq3 exprimūt̄ ī ipis meritis be-
atitudinuꝫ. vñ dꝫ. Beati paupꝑes. beati mites
⁊c̄. hec em̄ ſignāt act⁹. Sꝫ p̄ alia duo. ſ. ītelle
ctū et ſapiaꝫ pficit̄ ī ꝯt̄platiua. Ea vō q̄ p̄ti
nēt ad contemplatiuā vitā vel ſunt perfecta
beatitudo finalis: vel aliqua inchoatio eius.
Et iō nō ponūt̄ ipi act⁹ ꝯt̄platiue. tāq̄ meri
ta ī ipis beatitudinibꝫ: ſ3 tanq̄ premia dū dici
tur. Qm̄ ipi deū videbūt q̄ ad primū: et qm̄ fi
lij dei vocabūt̄. q̄ ad ſecūdū. in quibus ꝯſiſtit
beatitudo. Ponunt̄ aūt ī ipis duabꝫ beatitu
dinibus tanq̄ merita effectus vite actiue. q̄-
bus homo diſponitur ad vitā cōtemplatiuaꝫ
ſcꝫ mūditia cordis qua pficitur in ſeip̄o. ⁊ pa
cificatō qua pficit̄ quo ad p̄ximū. Quod aūt
ponit̄ p̄ octaua beatitudine. ſ. beati qui perſe
cutionem paciuntur ꝓpter iuſtitiam. quoniaꝫ
ipoꝝ eſt regnū celoꝝ. nō facit aliaꝫ diſtinctā
de p̄ſe ab alijs: ſ3 ē ſm tho. vbi ſup̄. quedā con
firmatio et manifeſtatio omniū p̄cedentium.
Ex hoc em̄ q̄ aliquis ē firmat⁹ in paupꝑtate ⁊
mititate ⁊ alijs ſequētibꝫ. p̄uenit q̄ ab his bo
nis ꝓpter nullam perſecutionem recedit. vnde
octaua illa p̄tinet ad ſeptē p̄cedentes. Et pſe
cutionem quidē paciūt̄ homines dupliciter.
videlicet vel ab īfidelibus et tyrānis exteriorē
vel a prauis fidelibus p̄ publica mala. vt ha-
bet̄. vij. q. j. §. Eſt et aliud. Itē nō eſt contra p̄
dicta. quod lucas ſexto ca. referēs beatitudi-
nes a xp̄o exp̄ſſas. ponit tm̄ quatuor. q̄a ſm
tho. mathe⁹ narrauit ſmonē dñi factū ī mōte
diſcipl'is. vbi ſeptē expreſſit btitudines quas
aug. attribuit donis: tāq̄ pfectioribus homi-
nibus. Lucas vō narrat aliū ſmonē factū tur
pis ī loco cāpeſtri. vñ beatitudīes narrāt̄ ab
eo ſm capacitatē turbarū. que ſolaꝫ voluptu
oſā et temporalē beatitudinem nouerāt. Vñ
dñs p̄ illas quatuor beatitudines expreſſas:
exclubit que ad p̄dictam beatitudinē terrenā
p̄tinere videntur. quoruꝫ primum eſt vt bene
ſit homini q̄tū ad habūdantiā bonoꝝ exteri
orum. qđ excludit̄ p̄ hoc q̄ dicit beati paupꝑes
Secundum eſt vt bene ſit homini in cibis et
potibus. quod excludit̄ cū dicitur. Beati qui
eſuritis. Tertiū vt bene ſit ei q̄tū ad cordis io
cunditatē. qđ tollit̄ cuꝫ dꝫ. Beati qui lugent.
Quartū vt bene ſit ei q̄tū ad exteriorem ho-
minū fauorē. quod aufertur cū ait. Beati eri
tis cū vos oderint homines. Vnde ambro. at-
tribuit has virtutibus cardinalibus. Paup-
tatē dicit p̄tinere ad tp̄antiaꝫ que illecebroſa
nō querit eſuriem iuſtitie. quia qui eſuriunt
ꝯpaciuntur ⁊ ꝯpatiendo largiuntur. Fletuꝫ
ad prudentiam cui⁹ ē flere occidua. Pati odi
um hominū. quo. ſ. quis oditur ab alijs ꝓpter
bonum: ad fortitudinem p̄tinet.

¶ Beatitudines autē ſeptē. §. ij.
que ponunt̄ math. v. ꝯuenientiſſime enumerā
tur. ſm. b. tho. p̄ma. ſcđe. q. lxix. Ad cui⁹ eui-
dentiam conſiderandum eſt. q̄ triplicem bea-
titudinem aliqui poſuerunt. Quidam enim
poſuerunt beatitudinem in vita voluptuoſa
Quidam in vita actiua. Quidam in vita con
templatiua. he aūt beatitudines diuerſimode

ſe habēt ad beatitudinē futuram. cuius ſpe di
cimur hic beati. Nam beatitudo voluptuoſa.
quia falſa eſt et rōni 9ria: impedimentū eſt
future beatitudinis. Beatitudo vō actiue vi-
te. eſt diſpoſitiua ad beatitudinem futuram.
Beatitudo aūt ꝯtemplatiua ſi ſit perfecta: ē
ipā beatitudo futura eſſentialiter. Si ſit im-
ꝑfecta: eſt quedā inchoatio ei⁹. Vñ dñs ꝓpo-
ſuit quaſdā beatitudines quaſi remouētes i-
pedimētū beatitudinis voluptuoſe. Cōſiſtit eī
vita voluptuoſa i duobꝫ. Primo i affluentia
bonorū exterioꝝ. q̄ ſūt diuitie vel honores. a
q̄bus retrahit hō ꝑ virtutē: ſic vt moderate
eis vtat. Per donū aūt excellētiori modo. vt
ſcꝫ homo totaliter ea ꝯtemnat. Vñ prima be
atitudo ponitur. Beati pauperes ſpiritu. qḋ pt
referri vel ad ꝯtemptū diuitiaꝝ. et ſic expo-
nit pauperes ſpū. i. volūtate: vel ad ꝯtēptū bo
norū qḋ fit ꝑ humilitatē: et ſic exponit a gre
go. pauperes ſpū. i. humiles. Secūdo vita vo
luptuoſa ꝯſiſtit in ſequēdo ꝓprias paſſiones.
ſiue iraſcibilis ſiue ꝯcupiſcibilis. A ſeq̄la at
iraſcibilis retrahit vtus ne hō ſupfluat i eis.
ſm regulā rōis. Donū aūt excellētiori modo
vt. ſ. hō ſm voluntatē diuinā totaliter ab eis
trāquillus reddat. Vñ ſecūda beatitudo po-
nit. Beati mites. A ſequela aūt paſſionū cō-
cupiſcibilis retrahit virt⁹ modrate hmōi paſ
ſionibus vtēdo. Donū vō ſi neceſſe fuerit to-
taliter eas abijciēdo. q̄nymo ſi neceſſariū fue-
rit volūtariū luctū aſſumēdo. Vñ tertia bea-
titudo ē. Beati qui lugent. Actiua vō vita in
his p̄cipue ꝯſiſtit q̄ ꝓximis exhibē⁹. vl' ſb rōe
dbiti vl' ſb rōe ſpōtanei bñfitij. et ad p̄mū q̄tē
nos virtus diſponit. vt ea q̄ debemus ꝓximis
nō recuſemus exhibere. qḋ ꝑtinet ad iuſtitiā
Donū aūt ad hocipm habūdātiori quodā af-
fectu nos inducit. vt ſicut feruēti deſiderio e-
ſuriēs et ſitiens capit cibū et potū: ſic feruen
ti deſiderio iuſtitie opera impleamus. Vñ q̄r-
ta beatitudo ponit. Beati q̄ eſuriūt et ſitiūt
iuſtitiā. Circa vō ſpontanea dona nos ꝑficit
virtus. vt. ſ. donem⁹ q̄bus rō dictat eē donan-
dū. puta amicis. vel al's nobis cōiūctis. quod
pertinet ad virtutē liberalitatis. Sed donum
ꝓpter dei reuerentiā: ſolā neceſſitatē ꝯſiderat
in his quibus gratuita benefitia p̄ſtat. Unde
luce. xiiij. dicit. Cū facis prandiū ꝛc̄. noli vo
care amicos ſꝫ pauperes. qḋ ꝓprie ē miſereri.
Et ideo quīta beatitudo ponit. Beati miſeri-
cordes. Ea vō q̄ ad vitā ꝯtemplatiuā ꝑtinēt:
vel ſūt ipā beatitudo finalis: vel aliqua icho
atio eius. Et ideo nō ponūtur in beatitudini
bus tāq̄ merita: ſed p̄mia. ea. ſ. que pertinēt
ad ꝯtemplatiuā vitā. vt ſup̄ dictū eſt. Ponū-
tur aūt tanq̄ merita quedā pertinētia ad acti
uā vitā. q̄bus hō diſponit ad ꝯtēplatiuā. Ef
fectus aūt vite actiue q̄tū ad virtutes et do-
na q̄bus homo perficitur in ſeipō eſt mūditia
cordis. vt ſcꝫ mens homis paſſionibꝫ non in-
quietetur. Unde ponitur ſexta beatitudo. Be
ati mūdo corde. Q̄tū ad virtutes ꝛ dona q̄bus
hō ꝑficit in compatōe ad ꝓximū: effect⁹ vite
actiue eſt pax. ſm illud yſa. xxxij. Opus iuſti
tie pax. Et ido ſeptima beatitudo ē. Beati pa
cifici. Qꝫ aūt in ſcriptura ſacra ponantur alie
plures beatitudines. Ut illa iob. v. Beatus q̄
corripitur a domino. Et illa. p̄s. Beatus vir
qui non abijt i conſilio ꝛc̄. Neceſſe ē ſm tho.
vbi ſupra. omnes illas ad has reduci. vl' q̄tū
ad merita vel q̄tum ad premia. quia neceſſe ē
q̄ omnes pertineant aliquo modo. vel ad vi-
tam actiuam vel cōtemplatiuam. Unde illa.
Beatus qui corripitur a domino: pertinꝫ ad
beatitudinē luctus. Alia. ſcꝫ. Beatus vir qui
non abijt: pertinet ad munditiam cordis. ſic
etiam illud. p̄s. Beatus qui tenebit et allidet
ꝑuulos ſuos ad petrā. Quod ſic exponit am-
bro. qui habet cogitationes infirmas et lubri
cas: elidat ad xp̄m. qui omnes irrationabi-
les motus ſui reuerentia et diſcretione ꝯmi-
nuat. de. pe. di. iij. In ſalicibꝫ. Illud aūt puer.
iij. Beatus qui inuenit ſapientiaꝫ: ꝑtinet ad
premiū ſexte beatitudinis. Et ſic de alijs que
poſſent induci.

De premijs dictarū be. §. iij.

[B]eatitudinum in preſenti vita. Nota q̄ ambro.
dicit illa impleri et pertinere ad futuram be
atitudinē. Aug⁹ aūt dicit impleri in p̄nti vi-
ta p̄cipue in perfectis. Criſo. dicit aliqua per
tinere ad p̄ntē vitā: aliqua ad futurā. Sꝫ be
atus tho. vbi ſup̄. dicit q̄ oīa poſſunt ꝑtinere
ad p̄ntē vitā ꝛ futurā. Pro cui⁹ declaratōe dic
idē q̄ ſpes que ē de beatitudine: pt eē i nobis
ꝓpter duo. Primo ꝓpter aliquā p̄paratōem et
diſpoſitōem ad futurā beatitudinē qḋ eſt per
modū meriti. Alio modo per quādā ichoa-
tionem iperfectam future beatitudinis in vi
ris ſāctis etiā in hac vita. Aliter eñ habetur
ſpes fructificatōis arboris cū vireſcit i fron-
dibus: aliter cū iā p̄mordia fructuū icipiunt
apparere. Sic ḡ ea que tangunt in beatitudi
nibus tanq̄ merita. ſūt quedā p̄paratōes ſeu
diſpoſitōes ad beatitudinē. vel perfectam vel
inchoatā. Ea vō q̄ ponūt tāq̄ p̄mia: poſſunt
eē vel ipā beatitudo perfecta: et ſic pertinent
ad futurā vitā. Vel aliqua inchoatō beatitu
dis. ſic eſt i viris perfectis: ꝛ ſic premia perti
nēt ad vitam p̄ntem. Cum eñ aliquis incipit
proficere in actibus virtutū ꝛ donorum: pōt
ſperari de eo q̄ peruenit ad perfectionē pa-
trie. ¶ Quō ipleantur p̄mia illa in p̄nti. ſic d
clarat tho. poſt aug. Regnū celorū pt itelligi
ꝑfecte ſapientie initiū. ſm q̄ icipit ſpūs i eis
regnare. Poſſeſſio terre ſignat affectū bonū
aīe requieſcētis per deſideriū i ſtabilitate he-
reditatis ſuperne per terrā ſignate. Conſolā
tur i hac vita. ſ. q̄ ē paralitic⁹. i. conſolator ꝑ
ticipādo. Saturant et in hac vita illo cibo de

quo xp̄c dixit. Meus cibus ē vt faciā volūta
tē eius qui miſit me. In hac etiā vita ꝯſequū
tur homines dei miſc̄diaꝫ. Ac etiam purgato
oculo ꝑ donū intellect⁹: de⁹ q̄dammodo vide-
ri pt̄. Siliter et ī hac vita. q̄ motus ſuos pa-
cificauit ſeu pacificāt ad ſimilitudinē accedē
tes filij dī vocāt̄: hec tñ oīa ꝑfecti⁹ eēt ī patria

De premijs dictarum .§. iiij.

beatitudinuꝫ quō ꝯueniētiſſime aſſignantur
ꝑut ꝑcipiunt̄ ī vita futura. et hoc cōſiderata
ꝯditōe ſm̄ tres beatitudines ſup̄ aſſignatas.
Tres em̄ prime accipiunt̄ ꝑ r̄tractōeꝫ ab his
in q̄bus vita voluptuoſa ꝯſiſtit. quā hō deſide
rat querēs illud qd̄ naturaliter deſiderat̄. Sꝫ
hoc nō debet querere niſi in deo: nō aūt ī rebꝫ
tp̄alibus et caducis. Et ideo p̄mia triū p̄ma-
rū beatitudinū accipiūt̄ ſm̄ ea que ī beatitu-
dine terrena aliqui querūt. Querūt eī hoīes
in exteriorib9. ſ. diuitijs et honorib9 excellētiā
quādā et habūdātiā. quoꝝ vtrūqꝫ importat
regnū celoꝝ ꝑ qd̄ hō ꝯſequit̄ habūdātiam et
excellentiā bonoꝝ in deo. Et ideo regnū celo
rū dñs pauꝑibus ſpū ꝑmittit. Querūt etiā ho
mines feroces ⁊ īmites ꝑ bella et litigia ſecu-
ritatē ſibi acq̄rere īimicos ſuos deſtruēdo. vñ
deus repromiſit ſecurā et quietā poſſeſſioneꝫ
terre viuentiū. ꝑ quā d̄ſignat̄ ſoliditas bono
rū eternoꝝ. Querūt etiā hoīes in ꝯcupiſcen-
tijs et delectatōib9 habē ꝯſolatōneꝫ ꝯ̄ mūdi h⁹
labores: et ideo ꝯſolationē lugētib9 repromit
tit. Alie vō due ꝑtinēt ad opa actiue beatitu
dinis. que ſūt opa ꝯtutū ordinantiū hoīeꝫ ad
primū a q̄bus opibus aliqui retrahūt̄ ꝓpter ī
ordinatū amorē proprij boni: et iō dñs illa p̄
mia attribuit his beatitudinib9. propt̄ q̄ ho-
mines ab eis diſcedūt. Diſcedūt em̄ aliqui ab
opibus iuſtitie nō reddētes debitū ſed potius
aliena rapientes vt bonis tp̄alib9 repleantur
et ideo dñs eſuriētib9 iuſtitiā ſaturitatem re-
promiſit. Diſcedūt aliqui ab opibus miſeri-
cordie. ne ſe īmiſceāt miſerijs alioꝝ. ſ. indigen
do: et ideo dñs miſericordib9 miſericordiā re
promittit. per quā liberant̄ ab omni miſeria.
Alie vō due pertinent ad ꝯtemplatiuā beati-
tudinē ſeu felicitatē: et ideo ſm̄ ꝯuenientiam
diſpoſitōnū que ponūt̄ ī merito. premia red-
dunt̄. Nā mūditia oculi diſponit ad clare vi-
dendū. Unde mūdis corde dei viſio ꝑmittitur.
Conſtituere vō pacē vel in ſeip̄o vel inter ho
mines manifeſtat hominē eē dei imitatorem.
q̄ eſt deus vnitatis ⁊ pacis: et ideo ꝑ p̄mio red
dit̄ gloria dei filiatōis. que ē in perfecta ꝯiū
ctione ad deū per ſapiam ꝯſumatā. Et vt dic
cnſ. Oīa iſta p̄mia vnū ſūt in re. ſ. ip̄a beatitu
do eterna. Sed quia eaꝫ intellectus nō capit
hūan⁹: ideo oportuit per diuerſa nobis no-
ta deſcribere obſuata ꝯuenientia ad meritū
Iteꝫ ſicut octaua beatitudo ē q̄dam firmitas
oīm p̄cedentiū: ita debent̄ ſibi omniū beatitu
dinū p̄mia: ⁊ ideo redijt ad caput vt itelligāt̄
ſibi oīa p̄mia ꝯſequenter attribui. Ul' ſm̄ am
bro. pauperib9 ꝑmittit̄ regnū q̄tū ad gloriā
aīe. Paſſis aūt ī corpore perſecutionem. re-
gnū q̄tū ad gloriā corporis. Notandū etiaꝫ q̄
iſta p̄mia ſe habēt per additōꝫ adinuicē. Nam
plus ē poſſidere terrā regni celoꝝ q̄ habē ſim
plicit̄. Nā mlt̄a habem⁹ q̄ nō firmiter ⁊ paci-
fice poſſidē⁹. Pl⁹ ē etiā ꝯſolari ī regno q̄ ha-
bē ⁊ poſſidē. Mlt̄a eī cū dolore poſſidem⁹. Pl⁹
ē eē ſaturari q̄ ſimpliciter ꝯſolari. Nā ſaturi-
tas habūdantiaꝫ cōſolatōis īportat. Miſc̄dia
vō excedit ſaturitatē. vt plus. ſ. accipiat q̄ me
ruerit: vel deſiderare potuerit. Adhuc ē ma-
ius videre deū. ſicut maior eſt q̄ ī curia regis
nonſolū p̄adet: ſꝫ etiā videt faciē regis. Sū-
mā aūt dignitatē hꝫ ī domo regia fili⁹ regis.

Nota ſm̄ dominum ioh. §. v.

dñici ſuper math. aliā pulcrā expoſitōꝫ d̄ his
ſeptē beatitudib9. q̄ poteſt p̄dicari ī feſto oīm
ſāctoꝝ. Et poterit ſumi illud thema. Merces
vr̄a multa ē ī celo. math. v. Et illud. p̄s. Bea-
ti omnes q̄ timent dominum q̄ ambulant in
vijs eius. Ubi tria nota.
Primo īchoatiuum ſaluationis ſpūalis. ibi.
Qui timent dñm. Et ī hoc ē merces noſtra.
Secūdo diuerſificatiuū ꝯuerſatōis ꝯtual'. ibi
Qui āmbulāt ī vijs ei⁹: ⁊ ī hoc ē merces mlt̄a.
Tertō ꝯpletiuū appetitōis hūanalis. ibi. Bea
ti oēs. ⁊ hoc eſt merces ī celo: ⁊ ſic merces ve
ſtra multa eſt in celo. Q̄tū ad primum. no-
ta q̄ principium ſalutis eſt timor. non tamen
quicūqꝫ: ſed timor dñi. yſa. xxxiij. Diuitie ſa-
lutis ſapia ⁊ ſcia. timor dñi ip̄e theſaur⁹ eius
p̄s. Initiū ſapie timor dñi. Uñ nō d̄r hic ſim-
plicit̄. beati q̄ timēt: ſꝫ beati q̄ timēt dñm. Ali
qui em̄ habēt timorē mūdi. ſ. nō diſplicēdi ho
mibus. Sic timuit adā nō diſplicere vxori et
ꝯtriſtari eā. Aliq̄ timent pelli ſue vt petrus.
Propt̄ qd̄ negauit xp̄m. Hinc aug⁹. xj. q. iij.
Timēdo mortē carnis tue: dabis mortē aīe
tue. ſ. qñ q̄s propter hoc facit ꝯ̄ p̄cepta. Alij ti
mēt p̄ciſe penā īferni: nō timētes deū offēdere
ſi exiſtimarēt īfernū ñ eſſe. Sꝫ dic ioh. in pri-
ma canonica. q̄ timor talis. ſ. ſeruilis nō eſt ī
caritate: nec ſufficit ad ſalutē q̄uis diſponat
ad eā. Uñ aug. Cū per timorē gehēne aliq̄s ſi-
bi cauet a malo. fiet paulatī ꝯſuetudo iuſtitie
et īcipit qd̄ bonū erat amari. xxiij. q. vj. Nul
lū igr̄ hoꝝ timorū ē p̄ncipiuꝫ ſalutis: ſꝫ timor
dñi quo. ſ. q̄s abſtinet a malo et bonum facit
ne deo diſpliceat ip̄m ſuper omnia amās. Et
in iſto timore ē merces magna et multa. Mer
ces veſtra. id eſt veſtrum qui timetis. eccī. ij.
Qui timetis deū credite illi: et non euacuabi-
tur merces veſtra. Signum huius timoris ē
illud quod dicitur. eccs̄. vij. Qui deum timet
nihil negligit. ſcꝫ eorum que ſūt neceſſaria ad
ſalutem. Q̄tū ad ſecūdū nota q̄ mlt̄e ſt̄ vie

que oēs habent dictū ꝑncipiū.ſ.timoris q̄bꝫ ꝑueniſ̄ ad celū et beatitudinē veraꝫ. Et vt dī̄ puer.iij. Vie eiꝰ vie pulcre. ſm aūt q̄ repiun- tur ſeptē ſtatus hominū in eccleſia militanti ſic in iſto euāgelio notanſ̄ ſeptē vie ſalutis. ꝑ quas itur ad beatitudineꝫ. vt quilibet vadat ꝑ viā ſuā. Et beati oēs qui ābulāt ī vijs eius. Primꝰ ſtatus ē eccleſiaſticoꝝ ſiue religioſoꝝ ſiue alioꝝ clericoꝝ: et hoꝝ via ē paupꝑtas ſpiritus. Et tūc ſūt beati. ſi de mūdo nihil quer̄t qui deo ſūt mācipati. Nō eēt venenuꝫ ī eccl'ia dei. ſi mūdi ābitio et auaritia nō poſſideret eoſdē. Ad hoc faciūt autoritates.xij.q.j. Clericus.et.c. Cui portio. Secūdꝰ ſtatꝰ ē doctoꝝ ſciā ꝑdictoꝝ. et horū via ꝑcipua ē hūilitas. Naꝫ vt dī̄ puer.xj. Vbi hūilitas ibi eſt ſapiā. ſcientia aūt inflat ſm apl'm: ſed beati mites. i.humiles. hi enī̄ poſſidēt terraꝫ lacte et melle manātē. i. intellectū dulcē ſcripturaꝝ. qui ſuꝑbis claudiſ̄ et ꝓtērioſis et cauilloſis layc̄is ⁊ ꝓphanis. Propterea ſm dyoniſiū. moyſes habuit magnā notitiā de diuinis. q꞉ mitiſſimus erat ſuꝑ terrā ⁊ humilis. Poſſidēt etiā iſti terrā. ſ. eccleſie. quia tales regūt vel regē debent alios. Tertius ſtatus ē ſolitarioꝝ vel penitē- tiū. Et hoꝝ via eſt ꝯtinue lugē ſua ⁊ alioꝝ peccata. q̄i luce gratie egeāt ſempꝫ: et ideo ſūt beati. Vn̄ aug. dicit de vero penitēte. q̄ ſemꝑ dꝫ lugere. de pe. diſ. iij. Si aplūs. Eſt aūt duplex genꝰ lacrimaꝝ ſeu ꝯpūctōis. ſ. doloris peccatorū: et amoris ſuꝑnoꝝ. que figurate ſūt ꝑ irriguū ſuꝑius ⁊ īferius. qd̄ dedit caleph axe filie ſue et filio ſpōſe octonielis. Judic.j. Expoſitōꝫ ipſius figure ponit greg. circa finē tertij libri dyalogoꝝ. Quatuor ſtatus ſequētes ſūt ſeculariū. Primus ē ꝑncipū ſeu rectoꝝ q̄rum ſtudiū debet eē circa ſequelā iuſtitie. iuxta illud ſap̄.j. Diligite iuſtitiā q̄ iudicatis terraꝫ. Nā beati qui eſuriūt et ſitiūt iuſtitiā dicit ſaluator in quarta beatitudine. Sūmū enī̄ bonuꝫ in rebus hūanis eſt iuſtitiā colere: et ſua vnicuiqꝫ iura ſuare. greg. in regiſtro. Et yſi do. dic. Juſtū ē ꝑncipē obtꝑare legibꝫ ſuis ⁊c̄. Quintꝰ ſtatus ē diuitū. Et hoꝝ via ē inſiſtere opibus miſc̄oie. Sicut fecerūt abrahā. loth. iob. thobias et multi alij ī veteri teſtamento. Vn̄ ſaluator dicit. Facite vobis amicos d̄ mā mona iniq̄tatis. i. diuitijs vt recipiāt vos in eterna tabernacula. Beati miſericordes ſeq̄ſ̄ ī q̄nta beatitudine qm̄ ipſi miſericordiā ꝯſeq̄ntur. Diuitibꝫ aūt q̄ nō ſunt miſerti paupum dicetur. Jte maledicti in ignē eternū. Sic pꝫ in diuite epulone. Sextus ſtatꝰ ē rebꝫ familiaribus deditorū. vt artifices. mercatores matrimonio ſācto vtētes. Et de iſtis diciſ̄. Beati mūdo corde. Nā ſi cor ē mūdū: et manꝰ. i. opa erūt mūda. Principiū enī̄ oīs peccati a corde ꝓcedit. ꝓpter qd̄ dī̄ puer.iiij. Omī̄ cuſtodia cuſtodi cor tuuꝫ. qm̄ ex ipſo vita ꝓcedit gr̄e q̄ deꝰ videſ̄. Hac mirabiliſ̄ fluxit. iob ī ꝯiugio poſitꝰ. ⁊ dicebat ī ē cetera. pepigi fedꝰ cū ocul' meis ne cogitarē q̄dē de v̄gine. Septimꝰ ſtatꝰ ē īfirmoꝝ ⁊ paupꝑū q̄ deſpecti multa īcōmoda patiunſ̄. Et hi ſūt pacifici. i. q̄ patienter tollerant et pacē cū deo faciūt. dimittētes pc̄ta ꝓpter q̄ cōiter īmittūſ̄ aduerſa. ſūt bt̄i. iob.v. Jn ſex tribulatōibꝫ liberabit te: et ī ſeptima nō tanget te malū. Et ſic ꝑ has vias ītēdētes ad eternā beatitudinē ⁊ mercedē ꝑueniūt. Vbi ē merces multa ſm illud dictū abrahe.xv. geñ. merces tua multa nimis. Q̄tū ad tertiū. vbi notaſ̄ ꝯplementū hūani deſiderij. qd̄ ē beatitudo diciſ̄ beati oēs. ſ. tales erūt. Et hoc ī celo vbi ē oīs ꝑfectio ſuꝑdictaꝝ beatitudinū: ſed alio mō q̄ hic. Jlla enī̄ gloria habet ſpūs paupꝑtatē. q꞉ nihil ꝯcupiſcit. qm̄ illū hꝫ q̄ ē ſuꝑ oīa. ſ. deū. Jō q̄ ſūt paupꝑes ſpū. q꞉ ipſoꝝ ē regnuꝫ celoꝝ. i. deꝰ. Jtē ibi nulla ē aduerſitas. Nō eniꝫ eſuriēt neqꝫ ſitiēt āplīꝰ. Vt dī̄ apoc.xxj. Et iō quilibet eſt mitis: nulla ibi ira vel odiū vl' mala reſponſio habet locuꝫ: ſꝫ terrā viuētiū pacifice poſſident. Repitur ibi ſūma grār̄ꝫ actō cātantibꝫ cūctis. Sanctꝰ ſanctus ⁊c̄. Et talis regratiatō ē totalis nō ꝑtialis. q꞉ in veritate ꝯgnoſcūt a ſe nihil habē. Et hoc ē lugere. i. luce egere. Cognoſcūt enī̄ ſe ī ꝓpria natura egē ſempꝫ: ſꝫ dei grā ſemꝑ gaudē ⁊ ꝯſolari. p̄s. Exultatōes dei in gutture eoꝝ. Nulla ē ibi inordinata dilectio. Et iō nō ꝯtriſtaſ̄ filiꝰ de damnatōe patris nec ecōuerſo: ſꝫ iuſtitiā dei venerant cū ſūma letitia. Juxta illud. p̄s. Letabitur iuſtꝰ cū viderit vindictā. Et ſic ipſaꝫ iuſtitiā eſuriūt et ſitiūt. q̄ quidē iuſtitia nō fūdaſ̄ ī crudelitate: ſꝫ diuina miſericordia. Nā ſi deꝰ dānandos ad ꝯdignū puniret: eos ānihilaret ſꝫ cū eis miſericorditer agit. naturā ꝑſeruans ab ānihilatōe. īpoſitis penis ꝑſeruatiuis. Sic medicꝰ miſericorditer agit cū īfirmo ponēdo vngentuꝫ corroſiuuꝫ ſuꝑ plagā īſanabilē. ne citius putrefacta ꝑducat ad mortem. Letitia eoꝝ ē q̄ diuinā miſericordiā in omnibꝫ vijs ſuis ꝯſpitiūt et ī dānatis et in ſe. Et ſic miſericordes miſericordiā ꝯſequūſ̄. ꝓut miſericordia dī̄ mira ſuauitas rigās corda. Et hec miſericordia ſūma cā ē dilectōis ī beatis. vt q̄libet ex dulcedine amoris dicat. Miſericordias dn̄i incternuꝫ cātabo. O q̄ clara viſio ibi exiſtit et q̄ vniuerſalis. Quid ē enī̄ qd̄ nō videant qui videntē oīa vident. Et hoc ideo quia mūdi ſūt corde. Diciſ̄ enī̄ de ipſis apoc.xiiij. Sine macula ſūt ante thronū dei. vt nec minimuꝫ veniale poſſit ibi repiri. Eſt ibi ſecuritas ꝑpetua ſine qua non forēt beati: et hec ē pax eis. Vnde pacifici et filij dei vocabunſ̄. yſa. Sedebit populus ī pulcritudine pacis ī req̄e opulenta. q꞉ ſm. p̄s. Confortauit ſeras portaruꝫ tuarū. i. ſuperne hierl'm. vt nullus inimicus poſſit accedere et eos ꝑturbare: nullus ciuis exire. ibi ē ſūma ꝯgratulatō de ꝑpeſſis ī mundo. Juuat enī̄ memiſſe maloꝝ militie ⁊ pugne

et ꝙ̄ piculoſe pro qua tñ coronati. Vñ ſummã
iocunditatẽ habent. Et ideo beati qui perſecu
tionem patiũtᷣ ꝓpter iuſtitiam ⁊c̄. Et ſic beati
oẽs q̄ icboãtes a tiore: iceſſerũt ꝑ vias ꝑdc̄tas
ſ. paupꝛtatẽ. hũilitatem. lacrimoſitatem. eq̄ta
tem. pietatem. puritatẽ. eq̄nimitatez: horum
merces multa eſt in celo.

Alia adaptatio de ſeptẽ. §. vj.

beatitudinib⁹ ad ſeptez etates cuiuſlibet. ſm
dñm ioh. dñici ſup matth. Et poteſt ſumi pro
themate in feſto oĩm ſanctorũ illud. Beati eri
tis. math. v. Et iduci illud. pſ. Beati imacu-
lati i via. maculã ꝓprie i aĩaʒ iducit ſolũ mor
tale peccatũ ſm tho. in. iiij. Illi ḡ qui imacu-
lati viuũt i pñti tp̄e. i. ſine mortali. vel de ipis
penitẽtes ſalti decedũt imaculati. i. ſine crimi
nali. hi erũt beati. Nã ſi aliqđ mortale reꝑiatᷣ
in trãſeũte de via mortis ad aliũ ſtatũ. vt dic
aug. eterna illũ flãma trucidabit. diſ. xxv. §.
al's. Vita aũt pñs diſtiguitᷣ ꝑ ſeptẽ etates. in
quibus omnibus regulat nos xp̄c ꝑ ſeptẽ be-
atitudines i euãgelio math. v. Oẽs iſtas que
aliud nõ ſũt ꝙ̄ actus virtuoſi: debet q̄libet ha
bere ſimul habitualiter. Licʒ q̄libet ꝑ ſe ada-
ptari poſſit vni etati hoĩs. Prima igitᷣ etas
ifantia vſqʒ ad ſeptẽniuʒ: ẽ hũilis ⁊ pauꝑ ſpũ
Niſi enĩ cõuerſi fueritis et effitiami ſic ꝑuuli
⁊c̄. i. humiles. ⁊c̄. math. xviij. hec ḡ ẽ beata q2
ait ipſe. Sinite ꝑuulos venire ad me: talium
enĩ ẽ regnũ celoꝝ. Et ſicut illi ſũt beati ⁊ ipo-
rũ ẽ regnũ celoꝝ: ſic q̄ erũt pauꝑes ſpũ erũt
beati: ⁊ eoꝝ ẽ regnũ celoꝝ. Secũda etas pu
ericia vſqʒ ad ãnos. xiiij. quadã alia ſpẽ hũi-
litatis refulget et faciliter placatᷣ. Et hoc eſt
eẽ mitẽ. Ipi etiã ſũt beati q̄ peccare nõ poſſũt
ſcʒ quouſqʒ habeãt vſũ rõis. Nã ante vſũ rõis
ſicut nec mortaliter ſic nec venialiter peccatᷣ
ſm tho. A multis tñ habetᷣ vſ⁹ rõis ã. xiiij.
ꝙ̄uis iura ponũt illũ eẽ annũ diſcretõis i ma-
ſculo. Sic et mites poſſident terrã viuentiuʒ
pſ. Mãſueti aũt hereditabũt terrã ⁊c̄. Ter
tia etas ſubicitᷣ tẽptatõib⁹ multis. q̄ dr̄ adole-
ſcẽtia vſqʒ ad annũ. xxviij. Mũd⁹ enĩ tũc dele
ctat. Allicit caro. hoſtis ipugnat. propter qđ
dr̄ ecc̄s vltimo. Adoleſcẽtia ⁊ voluptas vana
ſũt. Et. xij. q. j. Omnis etas pna ẽ ad malũ ab
adoleſcẽtia ſua. nil icerti⁹ vita adoleſcẽtiũ. Re
mediũ ḡ ẽ tũc pnia ſe macerare: ⁊ i ꝯtinuo lu
ctu ꝯ peccata ꝑſeuerare. Exemplũ de cecilia q̄
cilitio mẽbra domabat: deũ gẽitib⁹ exorabat.
biduanis ⁊ triduanis ieiunijs ⁊c̄. Et ſic beati
q̄ lugẽt. ⁊c̄. Oratõ enĩ vt dic glo. deũ lenit. la-
crimi cogit. ſ. exaudire ⁊ ſubuenire et ꝯſolari
Thobie. iij. Poſt lacrimatõeʒ ⁊ fletũ. exultati
oneʒ iſũdis. Quarta etas eſt iuuẽt⁹ vſqʒ ad
ãnũ. xl. Magis ibiat lucris: ⁊ ꝑ fas et nephas
extorquet. q̄ ſua nõ ſũt. Robur etiã iuuẽtutis
animũ ꝑſtat. Ideo iniuſta ꝑlia niſi fortiter ca
ueatᷣ ꝯmittit. Sʒ pecunia male acq̄ſita cor-
p⁹ aiamqʒ ꝯmaculat: ait ambro. Et iteꝝ oẽs
cupidi. oẽs auari. giezi leprã cuʒ diuitijs ſuis
poſſidẽt eterno cruciatu ⁊ breui fructu. j. q. j.
Cito. Et ideo tu iuuenis ſitiʒ ⁊ eſuriẽ habeas
ꝯtinue iuſtitie. i. ꝟtutis. ſinceritatis. ⁊ ſãctita
tis. ſi vis eẽ beat⁹. Beati q̄ eſuriũt et ſitiũt ⁊c̄
Et alubi. Beat⁹ vir q̄ p⁹ aurũ nõ abijt nec ſpa
uit i pecũie theſauris. Quinta etas q̄ dr̄ vi
rilitas aut ꝑfectio viri iã ad occaſũ declinat
hec dʒ ⁊ ꝯ̄ ꝯmiſſa ꝓuidere vt deleantᷣ. i elemo-
ſinis inſiſtere. ſi etiã dolẽda nõ ꝯmiſit. q2 non
portabit ſecũ bona mũdi. Et ſiue ḡ cõmiſit ſi
ue nõ: miſericorditer viuat. Nã ad examẽ iu-
dicis currit vbi miſericordib⁹ miſcdia datᷣ. et
crudelib⁹ ſm ꝙ̄ male geſſerũt. Iuditiũ ei ſine
miſericordia fiet illi. q̄ non fecit miſcdiam ⁊c̄.
Ecõtra. pſ. Iocund⁹ hõ q̄ miſeretᷣ ⁊ cõmodat
diſponit ſmones ſuos in iuditio. Poterit enĩ
talis allegare ordinatõeʒ a xp̄o factã. math. x
xv. cũ dixit. Venite benedicti ⁊c̄. Eſuriui enĩ
⁊c̄. Sʒ notandũ ẽ qđ dicit aug. i encheridion
⁊ obſuãdũ. dicit enĩ ꝙ̄ q̄ vult ordinate dare e
lemoſinã: debet a ſe ꝑmo icipe: ⁊ eã ſibi ꝑmi-
t⁹ dare. Eſt eniʒ elemoſina opus miſericordie
veriſſime de qua dictũ ẽ. Fili miſerere aĩe tue
placẽs deo. Beati ergo miſericordes. Sexta
etas q̄ ẽ venerãda ſenectus. Corꝑe q̄deʒ ſi vult
mũda ẽ. Deficiẽte enĩ naturali calore caro vt
in plurib⁹ multũ frigeſcit. Et ſic etiaʒ art⁹ ab
actualia pc̄ta imunes q̄ reddũtᷣ. Sol⁹ enĩ ſe-
nex ẽ loquacitate potẽs. Sua ḡ pc̄ta ex corde
ꝓcedũt. niſi fuerit obſtinat⁹. vſqʒ ad illud tp̄s
i malis. Nam vt dr̄ ꝓuer. xxij. Adoleſcẽs iuxta
viam ſuam ãbulans: cũ ſenuerit non recedet
ab ea. Quales fuerũt illi ſenes qui falſo accu-
ſauerũt ſuſannã. q2 nõ valuerũt turpitudinẽ
exercere cũ ea. vt ſoliti erãt alias ꝯcipe. dañ.
xiij. Et ſic legitᷣ de illo ſene nicolao. lx. annoꝝ
luxurioſo. ꝓ q̄ beat⁹ andreas orauit. Hodie
ſũt multi tales ſenes maledicti iueterati dieꝝ
maloꝝ. qui denarijs et mille modis corrũpũt
pueros. ꝓpter quod de eis dicitur. laqueus iu
uenũ oẽs vos eſtis. Et vt dic greg. lxxxvj. di.
Tanta. Tales ſeniores graui⁹ ꝙ̄ ceteri ſũt pu
niendi ⁊ arguendi de ſuis malitijs. Septima
etas que dicitᷣ decrepita. et nullo vnꝙ̄ annorũ
numero finitᷣ: ꝑmitur ifirmitatib⁹ et dolori-
bus multis. Nã vt dr̄ in. pſ. Si in potẽtatib⁹
octogita ãni: et ãpli⁹ eoꝝ labor et dolor. Sed
perfectio eoꝝ eſt habere pacem et pacientiaʒ
i aduerſis nã ex vna ꝑte longa exꝑiẽtia facit
eos ſuſpectos: ita vt ſi videant homieʒ ridere:
putant ꝙ̄ derideat eos. Infirmitas facit eos
ſibimet tedioſos. Vanitas etiam iuuenũ que
rit ſolatia et deriſiones ex eis. Et ſic oportet
eos ſecum et cũ alijs habere pacem ſi debent
bene trãſire. Et beati pacifici: qm̃ ⁊c̄. Et qm̃
illa etas plena ẽ ꝑſecutõib⁹. Oĩa enĩ elemẽta
videntur perſequi eum ad deſtruendum. ideo
ſubditur. Beati qui ꝑſecutionẽ patiuntᷣ ꝓpter

iuſtitiā ⁊c̄. Sic ḡ collige ī te oēs has v̄tutes. habēdo pacē cū oībus aduerſis et hominibus Munditiā cordis ab iniq̄tatibꝫ. yſa. j. Lauamini mūdi eſtote. auferte malū cogitatōnum veſtrarū. Miſericordiā in op̄ibꝫ. luc. vj. Eſtote miſericordes. Juſtitiā ī ꝯuerſatōnibꝫ. ſap̄. j. Diligite iuſtitiā q̄ iudicatis terrā. Fletū ex tē p̄tatōnibꝫ. iacob. iiij. Miſeri eſtote et lugete. Mititatē ī ꝯtractōibꝫ. math. xj. Diſcite a me. q: mitis ſum ait xp̄c. Paup̄tatē ſp̄ūs ſeu hūilitatē. j. petri. v. Humiliamini ſub potēti manu dn̄i. Sic em̄ eritis imaculati ī via: et per hanc viā ꝑuenietis ad patriaꝫ vbi ſūt beati. q̄ ex eo ꝙ beati ſūt: nō poſſūt nō obtinere quod volūt: al's nō eēnt beati. Nā ſm̄ aug. Beat⁹ ē qui habet quicquid vult. Ergo ſi volēt nos eē ſaluos ſalui erim⁹. Et ideo orādi ſūt vt velint Hic potes dicē quare diuerſos ſāctos oram⁹ ⁊ quomodo orāt pro nobis ⁊c̄.

¶ Alia adaptatio de ſeptē. §. vij.

beatitudinibꝫ ad ſeptē etates mūdi. ſm̄ dn̄m iobez dn̄ici ſup̄ math. Poteſt ſumi ꝓ themate ī feſto oīm ſāctoꝝ illud. Bt̄i eritis ⁊c̄. math. v. Et īduci illud boetij de philo. ꝯſola. ꝙ om̄is mortaliū cura. quā multiplitiū ſtudioꝝ labor exercet. diuerſo quidēꝫ calle ꝓcedit. ad vni⁹ tn̄ beatitudinis finē nitit̄ ꝑuenire. Sꝫ multi nō querētes diligēter ī quo ꝯſiſtat nr̄a beatitudo. et quō ꝑueniat̄ ad eā. cū aliq̄d attingūt d̄ ꝑticularibꝫ ꝯditōibꝫ ei⁹. q̄ aliqualiter vident̄ haberi ī iſta vita: hic ſiſtūt et ponūt finē ſuuꝫ Sic aliq̄ ī diuitijs. alij ī potētijs et hm̄ōi. Sꝫ iſta doctrina ſeptē beatitudinū reducit mundū ad felicē ſtatū primū et beatū: a q̄ deuiās ꝑ peccata: īcidit ī diuerſos errores. Primus em̄ ſtatus et p̄ma etas cecidit ꝓpter rapinā a regno celoꝝ. Per viā oppoſitā reuerti potes. quo ad primā beatitudineꝫ. ſ. Beati paup̄es ſpiritu. Secūda etas cecidit ꝑ ambitōꝫ nembroth et ſuoꝝ ſequatiū. turrim ꝯfuſionis edificantiū vt poſſiderēt terrā mortuoꝝ. Reuertere ad poſſeſſionē terre viuentium quod ꝯtinet ſecūda. q: beati mites ⁊c̄. Tertia etas cecidit q: aduerſa in deſerto ſuſtinē nolebat. īmo p̄ſpera putabat aduerſa et ꝯſolatōneꝫ tn̄ ī mimis req̄rebat. Sed vade ad ꝯſolatōꝫ optatā et nō cognitā. ꝑ luctā mūdi p̄n̄tis. q: beati q̄ lugēt ⁊c̄. Quarta etas aruit. q: ſitiebat moderamina regni. et iuſtitia calcata ꝑuerſi regna tenebant. ⁊ ſaturaberis regno ꝑpetuo. ſi iuſtitiā rectā eſurieris. q: beati q̄ eſuriūt ⁊c̄. Quīta etas crudelitate maxima tabuit. vt libri machabeoꝝ teſtant̄: et crudeles crudelit̄ occiſi ſūt. vt habet̄ ibidē. Jgit̄ q: oīs hō miſericordia īdiget. ꝑ miſericordiā r̄ſurge quo ad quītū. Tūc em̄ miſericors dn̄s nat⁹ ē. q: beati miſericordes ⁊c̄. Et q: de mūdo corde nat⁹ eſt mūdo corde vixit. ſe nob oñdere venit. eū ſeq̄mur ſi mūdi corde erim⁹: ⁊ ſic euꝫ ītuebimur. q: beati mūdo corde ⁊c̄. Sꝫ etas ſeptima ſeditōibꝫ ⁊ guerris plēa erit. quā ſoli pacifici tuterēnſibūt. q: bt̄i pacifici ⁊c̄. Et merito q: illi pacifici a ꝑſecutōibꝫ n̄ erūt īmunes. īmo plus ceteris cruciabūt̄. Vn̄ ſeq̄tur d̄ ꝑſecutōe ⁊ p̄mio ſuo q: bt̄i. q̄ ꝑſecutōꝫ patiūt̄ ⁊c̄. Ex his potes facē vnā p̄dicatōꝫ. adde ad ſingulas beatitudines quō talia mala regnāt ī mūdo ⁊ ꝓpt̄ea deſtruūt ip̄m. Jta vt ioh̄. euāgeliſta dicat. Tot⁹ mūd⁹ ī maligno poſit⁹ ē. Sed diſcipl'is xp̄i dt̄. ꝙ de mūdo nō ſt̄. ioh̄. xvij. Et iō ſi volum⁹ eē diſcipl'i xp̄i. vt cū eo nos r̄gniam⁹ ī mōte glorie. oꝫ habē iſtas bt̄itudīes ꝯrias cōditōibus mūdanoꝝ. ſic habuerūt ſc̄ti iſti q̄ꝝ feſta agi⁹.

¶ De ſingulis beatitudinibus ī ꝑticulari. et primo de paupertate ſp̄ūs. ¶ Capitulū. VI.

Nunc de ſingulis haruꝫ ē videndū ī ꝑticulari. ſ. ſeptē bt̄itudinū. dilatādo materiā ad vnā p̄dicatōeꝫ ꝓ q̄libꝫ bt̄itudīe. Eſt igr̄ p̄ma. Beati paup̄es ſp̄ū. qm̄ ip̄oꝝ ē regnū celoꝝ. math. v. vbi dic criſ. ī omel'. Sūt q̄dā naſaliter ⁊ ex ꝯplexione paup̄es. hūiles et ſtudioſi. Sꝫ tales nō ſūt bt̄i. Vn̄ dic n̄ ſimplicit̄ beati paup̄es. ſed addit ſp̄ū. i. illi q̄ ex volūtate ⁊ electōe ſe hūiliāt. Jō hic īcipit radicit⁹ euellere ſup̄biā. q: hec fuit radix et fons malitie vniuerſe ꝯ quā ponit hūilitateꝫ velut q̄ōdam ſtabile fūdamētuꝫ. qua ſubiecta cū ſtabilitate alia ſup̄edificant̄. hac deſtructa pereūt q̄cunq: bona ꝯgregaueris. hec ille.

¶ Sciendū aūt ꝙ paup̄tas. §. j.

ſp̄ūs pt̄ ſumi ⁊ exponi tripl'r ⁊ hoꝝ ē regnum celoꝝ. Primo ē paup̄tas ſp̄s ꝑ verā hūiliatōꝫ Secūdo ē paup̄tas ſp̄s ꝑ iordinati affect⁹ remotōeꝫ. Tertio ē paup̄tas ſp̄ūs ꝑ totalē mūdi abdicatōꝫ ¶ Primo ḡ dr̄ ſp̄ū paup̄ ver⁹ humil'. Vn̄ aug. Paup̄tas ſp̄ūs dr̄ hūilitas ſp̄ūalis. q̄ ſpm̄ īflāteꝫ eradicat. euacuat ſeu extenuat. Nā ſcriptura aliq̄n̄ vocat vētū ſpm̄. ſm̄ illō act̄. ij. Fact⁹ ē repēte de celo ſon⁹ tāq̄ vehemētis ſp̄ūs. i. vēti. Sup̄bi ei dicūt̄ īflati. et q̄i vēto diſtēti. Et nota ꝙ nō dicit xp̄c. Beati q̄ n̄ habēt ſpm̄. i. vētū. ſ. elatōis ⁊ ianis gl'ie q: pene nullus eſt. Nulla ē em̄ tāexcelſa v̄t⁹. que dulcedine glorie nō tangat̄. Et ideo dicit. bt̄i pauperes. i. qui parū habent. de iſto ſpiritu ſeu vēto elatōnis. et quāto q̄s minus tangit̄: eo tantomelius. Eſt aūt humilitas ſm̄ bern. qua vnuſquiſq: veriſſima ſui cognitōne vileſcit ſibipi. Et vere magnā cauſaꝫ habet vnuſquiſq: ſe humiliādi. Nā vltra īnumeras miſerias ſuas aīe ⁊ corp̄is. quātūcūq: ſit ꝑfectus. neſcit tn̄ terminū ſuū vtrū ſaluet̄ vel dānet̄. Unde dixit domin⁹ ad iob. Jndica mihi ſi noſti omnia. in qua via habitet lux. et tenebraꝝ quis ſit locus vt ducat vnumquodq: ad terminum ſuum. id eſt ſm̄ gregorium. in. xxix. libro moral'. Si te plenā ſcientiā habē putas

dic in qua via habitet lux.i.ī cuius mentē ve
niēs iuſtitia impleat:et tenebrarꝫ quis ſit lo-
cus.i.in quo iniquitas ceca perduret. vt du-
cas vnūquoqꝫ ad terminū ſuū.i.vt diiudices ſi
ue is q̄ nūc iniqu⁹ cernit̄ ī malis vitā finiat
vel is qui iuſtus cernit̄ extremitatē vite ſue
iuſte ac ꝑfecte ꝯcludat. Quis iſta vel ſaltī im
perritus audiat. Multos videm⁹ q̄ttidie qui
iuſtitie luce reſplendent:et tamē ad finē ſuuꝫ
nequitie obſcuritate tenebreſcūt. Et ecōtra.
Multos tenebris pctorꝫ inuolutos.ad lucem
virtutuꝫ fore reuerſos.aliquos ſemꝑ ī bonis
ꝑmanē:alios ſemꝑ ī malis. Exēpla. Illa gen
tilitas deo auerſa:luce iuſtitie ꝑfuſa eſt:⁊ iu-
dea dudū dilecta derelicta eſt. Latro de cru-
ce trāſiuit in regnū. Iudas ꝺ apl'atus gloria
demerſus eſt in tartarū. Alius latro cū xp̄o
crucifixus ꝑſeuerās in malo.induct⁹ē ad in-
fernū. Alij apl'i ꝑmanētes in ſancto ꝓpoſito ꝑ
uenerūt ad regnū. Hec dei iudicia ꝯſiderans
apoſtolus vas electōis rapt⁹ ad tertiū celum
de ſeip̄o timēs et hūiliās ait. Caſtigo corpus
meū et in ſeruitutē redigo.ne cū alijs p̄dica-
uerim ip̄e reprobꝰ iueniar. Iccirco aūt dn̄s ī
terrogat Iob. Si nouit finē bonū vel malum
quē habituri ſūt luminoſi iuſti.vel tenebroſi
peccatores:dicēs. Indica mihi ⁊c̄. Ut aliorū
finē cognoſcere nō valēs:ad ſuū finē recur-
rat.quia ſicut aliorꝫ:ita nec ſuū neſcit. Et in-
de neſciēs finē ſuū:timeat.timēs:hūiliat.hu-
miliat⁹:de actibꝰ ſuis nō ſe extollat.et nō ela
tus ſpū ſupbie:ī arce gratie ꝑſiſtat. Beati g̊
paupes ſpū.i.humiles.qm̄ ip̄orꝫ humiliū ē re
gnū celorꝫ.q2 vt dr̄ puer.xxix. Humilē ſpiritu
ſuſcipiet gloria. Ul' dicunt̄ paupes ſpū.i.aīo
qui.ſ.omnino nihil ſe habē putāt.nec ſeip̄os
nec corpus.nec animaꝫ nec mēbra:ſꝫ omnia
vt ꝯmodata habēt:et vt alienis vtūtur. hec
criſ. Et ptinet ad ꝑfectā hūilitatē.vel etiā re
gnū celorꝫ.i.ꝑſidentiā in eccleſia.dañ.iiij. Do
minat̄ altiſſim⁹ in regno hominū.et cuicūqꝫ
voluerit:dabit illud:et hūilimuꝫ ꝯſtituet ſuꝑ
eū. Exemplū de petro apl'o.ābroſio.nicolao.
gregorio et alijs. ¶ Secūdo dicit̄ paupꝫ ſpiri
tu.i.voluntate. Sunt enī aliqui paupes ne-
ceſſitate et coacti.qui.ſ.indigent rebus neceſ
ſarijs. Et quia nō habent:deſiderant et mur-
murant male ꝯtenti de ſua paupꝑtate impaciē
tes. Iſti nō ſūt beati ſed miſeri et reprobi. q̄a
nō paupes ſpiritu.i.volūtate. Alij ſūt pau-
pes rebus tꝑalibus:ſꝫ patienter ferūt ſuam
paupꝑtatē:nō murmurātes:ſꝫ deū laudantes
Et iſtis paupꝑtas ē ad meritū rōe pacīe.vt di
cit ambro.di.xlvij. Sicut hi.qualis fuit laza
rus mēdicus.qui moriēs portat⁹ eſt ab ange
lis in ſinu abrahe vt ſcribitur luce.xvj. Ter-
tij ſūt paupes affectu:⁊ſi diuites ſubſtātia.i.
nō habētes affectū iordinatū ad t̄rena q̄ poſ
ſidēt habūdāter.vt abrahā.de quo ſcribitur q̄
erat diues in poſſeſſione auri et argēti. Et ſā

ctus ludouic⁹ rex frātie.et grego. magn⁹. Et
per contrariū ad iſtā paupꝑtatē dicit̄. Impoſ
ſibile ē diuitē intrare in regnū celorū. math.
xix. Loquit̄ enī ꝺ eo diuite qui habet affcēm
inordinatū ad ea q̄ poſſidet. ponēs finē ſuuꝫ
ī diuitijs. Iſti g̊ q2 paupes ſūt ſpū.i.affectu.
etſi diuites rebꝰ ſūt beati. ¶ Tertio dr̄ paupꝫ
ſpū.q̄ ex feruore ꝑfectōis omnibꝰ ſe expropri
at affectu et effectu.vt veri religioſi. Un̄ criſ.
ſuꝑ hec in omel'. Illos paupes beatificat.qui
ſpū.i.ꝓpter ſpiritū ſāctū ſe bonis ꝓprijs priuāt
Iacobi. Nonne paupes dn̄s eligit diuites ī fi
ne et heredes regni. Iſtud autēꝫ nō fit niſi ex
magno feruore ſpiritus.de quo ſpū ait.apl's.
Spiritū nolite extinguere.i.feruorem. Exti
guit̄ aūt cū quis abrenūtians ſeculo incipit
ponē affectū ad tꝑalia videlicet ad vilia et ꝑ-
ua. Crathon phūs docuit duos iuuenes diſci
pulos ſuos ꝯtemnere mundū et effici paupes
frāgēdo ⁊ cōminuēdo lapides p̄cioſos magni
valoris in ꝯſpectu ꝓpl'i. Sꝫ nō eē verā paup-
tatem iſtam.quia nō ſpiritu.i.ꝓpter ſpirituꝫ
ſed ꝓpter gloriā mundi. Unde nec deo gratam
oſtendit ioh̄.euāgeliſta vt habetur in legenda
ei⁹. Illi aūt qui ſūt veri paupes ſpū ꝑ ꝑfectū
ꝯtemptū terrenorꝫ.vt dn̄icus. frāciſcus.⁊ p̄⁹
et ꝑfectius apoſtoli:iſtorꝫ eſt regnū celorum
Quinimo ſūt futuri iudices aſſeſſores cū xp̄o
in vltimo iuditio Iob. Pauꝑibus tribuit iu-
ditiū.i.p̄tatem iudicandi.ſ.aſſeſſorie. Unde ⁊
xp̄c dixit apoſtolis.math.xix. Uos q̄ reliqui
ſtis omnia et ſecuti eſtis me. ſedebitis ſuꝑ ſe-
des duodecī iudicātes duodecī tribꝰ iſrl'. Sic
ꝑ duodecī tribꝰ intelligūtur omnes iudicandi
ita ꝑ ſedētes in duodecī ſedibꝰ itelligūt̄ oēs ꝑ-
fecti paupes qui cū xp̄o iudicabūt.ſm aug.

¶ Beati mites quoniā ipſi. S.ij.
poſſidebūt terrā. Poſt beatitudineꝫ paupꝑta-
tis:ſeq̄t̄ ſecūda beatitudo.ſ.mititatis vel mā-
ſuetudinis. Qui enī paupꝫ ē:multis laceſſit̄ ī-
iurijs.et ideo neceſſarium eſt q̄ ſit mitis. Un̄
ambro.ſuper lucam. Cum ſimplicitate ꝯtem-
ptus fuero inops:ſupereſt vt mores meos tē-
perem. Quid eniꝫ mihi prodeſt carere tempo
ralibus niſi fuero mitis? Ubi notandū.q̄ mi-
tis et manſuetus idem ſunt ſm rem:ſed diffe
runt ratione. Nam mitis eſt qui alios offen-
dentes tolerat. Unde papias. Mitis eſt lenis ⁊
ad ſuſtinendum iniuriam. tacens quaſi mu-
tus. Manſuetus eſt qui manu aſſuetus eſt.q̄
nulli iniuriam irrogat. Uel ſic. Mitis eſt qui
nulla animi accenſione turbatur:ſed in tran-
quillitate animi et bonitate iugiter perſeue-
rat. Manſuetus autem eſt cui facile eſt ſuſti-
nere.non malum pro malo reddere:et ſic mi
tis dicitur in affectu manſuetus ī effectu. Cō
muniter autē ſumuntur pro eodem. vt ſyno
nima. Et ſumuntur tribus modis. Primo ſic
Mitis eſt queꝫ mentis amaritudo non afficit

Et ſic importat lenitatem q̄tum ad motum.
et excludit̄ amaritudo rācoris. Vñ aug⁹. Mi
tes ſūt q̄ cedūt iꝓbitatibꝫ: et nō reſiſtūt ma
lo: ſꝫ vincūt ī bono malū. In bono. ſ. mitita-
tis ⁊ māſuetudinis. malū rācoris et īdignatō
nis: reddēs bonū ꝑ malo. Dicit idē aug. ſuper
p̄s. Sex differētie ſūt retributōnū. ſ. reddere ꝑ
malis bona. Nō reddere mala ꝑ malis hec bo
norum ſunt. Sed primū melius. Non reddere
bona ꝑ bonis. Reddere mala ꝑ bōis. Hec duo
malorū ſūt: et poſterius deterius. Et reddere
bona ꝑbonis et mala ꝑ malis. hec duo ſūt me
dioꝝ. Sed prius ꝓpinquuꝫ bonis. xxiij. q. iij.
Sex. ¶ Secundo exponit̄ ſic. Mitis ē quem
ira nō deijcit: ſꝫ omnia equanimiter ſuſtinet.
Et ſic pertinet ad inocentiā et excludit̄ ama
ritudo liuoris. i. vindicte ꝑ innocentiā. Unde
ambro. ſuꝑ lucā. Mitiga affectū tuū vt nō ira
ſcaris. aut certe iratus ne peccaueris. ſ. aliū
offendendo. Preclarū eſt em̄ motū tꝑare ꝯſi-
lio. nec minoris virtutis dī tꝑare iracundiā
q̄ omnino nō iraſci. Et permaxime iudices ⁊
rectores oportet ab ea cauere. quia peruertit
iuditiū: obnubilās rōeꝫ. Vñ greg. Illa ꝓpoſi-
toꝝ ſolicitudo vtilis ē. illa cautela laudabilis
in quo nihil ſibi vendicat furor: ſꝫ totū ratio
agit. Reſtringenda eſt ergo ſub ratōne p̄tas.
nec quid agendum prius q̄ cōcitata mens ad
tranquillitatem redeat. Nam cōmotionis ſue
tempore iuſtū putat omne quod fecerit. xj. q.
iij. Illa. Sicut phutifar patron⁹ ioſeph. quia
iratus eſt cōtra eum. cum falſo fuit accuſat⁹
ab vxore. q̄ voluiſſet ſibi violentiam inferre.
nō diſcuſſa veritate iniuſte īcarcerauit eum.
Sicut ergo ira impedit iuditiū ne iuſte fiat:
et veritatē ne capiat̄. Ita econtra de mititate
dicit. p̄s. Diriget manſuetos in iuditio: doce-
bit mites vias ſuas ¶ Tertio mō dicit̄ mitis
qui nō irritat alios: nec nocet nec nocere co-
gitat. qd̄ pertinet ad equanimitatē. per quaꝫ
excluditur amaritudo impacientie et indig-
tionis. Ad hāc xp̄c hortat̄: dicens. math. xj.
Diſcite a me quia mitis ſum. Omnia em̄ que
habent irritare hominē. i. ꝓuocare ad iraꝫ et
impacientiam: paſſus eſt xp̄c. Naꝫ turbatur
quis cū ei auferunt̄ ſua. Et xp̄o fuerūt abla
ta etiā ꝓpria veſtimēta et corā eo ludo expoſi
ta. Iraſcit̄ q̄s cū ꝯtumelias ſuſtinet. Xp̄c ſu
ſtinuit ī paſſione deriſiones. blaſphemias. dert̄
ctiones. calūnias: omnia equo aīo ſufferens
Irritat̄ homo cū ī amicis ſuis et ꝯſāguineis
iniurias ſuſtinet. Et xp̄c ī matre et diſciplis
obprobria et perſecutōnes paſſus eſt. Verba
vnicuiqꝫ ſūt aſpera et horrori habita: et mul-
tomagis ipa mors. Sed hec omnia vt mitiſſi
mus agnus xp̄c tollerauit. vñ ꝑ hiere. c. xj. di
cit. Ego quaſi agn⁹ māſuetus qui portat̄ ad
victimā. Mites ḡ eē oportet exemplo piſſimi
magiſtri. Sūt aūt mites beati. Quod patꝫ
tripliciter per oppoſitū. per effectum et ꝑ fru
ctū. Primo q̄dem mites ſūt beati patet ꝑ op-
poſitum. Nam ꝯtrariorum eadem eſt diſcipli-
na. vt. ſ. quicquid de vno dicitur: intelligatur
oppoſitum de alio contrario. Sicut de albedi
ne dicimus q̄ eſt diſgregatiua viſus. Ita d̄ ni
gredine que ē contraria ipi. oportet dicere q̄
eſt congregatiua viſus. Nūc ergo mititas op
ponitur rabiei: et iracūdia manſuetudini. Sꝫ
rabies ſeu iracūdia eſt miſeria per peccatum
Et ſapi. viij. dicit̄. Miſeros facit populos pec
catū. Ergo mititas ſeu māſuetudo erit beati-
tudo. Secundo patet hoc ꝑ effectū. Nā miti-
tas facit hominē impaſſibilē. qd̄ ꝓbat̄ ex hoc
qd̄ phus dicit in libro ethicoꝝ. q̄ mitis patit̄
ſed nō deducitur. i. vincitur. quia leſiones nō
ſentit ita q̄ ꝯturbetur. Mititas eſt ſicut nobi
lis culcitra. que dura recipit. in qua animus
leuiter ⁊ ſuauiter requieſcit ſicut corpus ī cul
citra. eccī. xiiij. Felix q̄ nō habuit animi ſui
triſtitiam. Tertio patet ex fructu qui eſt here
ditas ſuperne patrie. p̄s. Māſueti aūt heredi
tabūt terraꝫ ⁊c̄. Unde ꝑ p̄mio dicitur. Qm̄ ipi
hereditabūt terrā. Quod pt̄ intelligi de tripli
ci terra quā poſſidebūt mites. ſ. terrā mundi
terrā corporis ꝓprij: et terrā paradiſi. Primo
quia īmites et feroces terrā mūdi deſtruunt.
ideo nō merentur eam poſſidere. Sꝫ quia mi
tes terrā mundi pacifice regūt. cū mititate ſe
habēt ad ſubditos: ideo poſſident terraꝫ. i. re-
gnū mūdi. Unde et moyſe qui fuit primus re
ctor populi dei. et per totam vitam ſuā dicit̄
q̄ erat mitiſſimus hominum qui ſunt ſuꝑ ter
ram. Et dominium holofernis et nabuchodo
noſor ad nihilū deduxit. Et ad hoc facit quod
dicit̄ eccī. x. ſedes ducū ſuꝑboꝝ deſtruxit ⁊ ſe-
dere fecit mites ꝑ eis. Secundo īmites et fero
ces nō poſſidebūt terram corporis ꝓprij. imo
eā deſtruūt. q: nō ſubitiūt ſenſualitatē ratōni
ſed ira ſuꝑantur. que īducit ad nocendū alijs
propter quod aliquando morte perimuntur.
Sed et ex ipa paſſione ire ita ſāguis incē dit
q̄ notabiliter nocet corpori. Unde dī eccī. x-
xx. zelus et furor minuūt dies. Refert aug⁹.
in de ciui. dei. Sillam nobiliſſimū romanum
qui pluries fuerat ꝯſul romanorum. a quo ce
pit bellum inteſtinum in vrbe. et diuiſio ſeu
parcialitas contra mariū. q̄ ex ira ſua rupta
vena effuſo ſanguine mortuus eſt. Sꝫ mites
vel manſueti quia habent dominiuꝫ corporis
ſui: ſubitientes ſenſualitatē rationi poſſident
terram. luc. xxj. In pacientia veſtra poſſidebi
tis animas veſtras etiam ſenſitiuam. Tertio
immites et feroces a terra paradiſi excludun
tur: mites autem pacifice et quiete et ſecure
dominum poſſidebunt in terra viuentium. de
qua. p̄s. Credo videre bona dñi in terra viuen
tium. Tertia iſta mūdi eſt terra mortuoꝝ: ſꝫ
ſuꝑna patria ē terra viuoꝝ. que terra dicitur
ꝓpter firmā ſtabilitatē. hinc aug⁹. Rixentur
immites et dimicēt pro terrenis et tp̄alibus

rebus. Sꝫ beati mites qm̄ ipi poſſidebūt ter-
rā illā de q̄ euelli nō poſſūt. Et de q̄. p̄s. Por-
tio mea dn̄e ſit ī terra viuētiū. Signat enim
quādā ſtabilitatē hēditatis ꝑpetue. vbi aīa ꝑ
bonū affectū tanq̄ ī loco ſuo requeſcit: ſic corp⁹
ī t̄ra. Ipa em̄ ē req̄es et vita ſanctorum.

Beati qui lugent quoni. §. iij.
am ipi ꝯſolabunt̄. math. v. Hec ē tertia beati
tudo q̄ rōnabiliter ſequit̄ p̄mā et ſecūdā. Nā
p⁹ mūdi ꝯtemptū ꝑ paupertatē. poſt quietē mē
tis ꝑ mititatē ſeu mā̄ſuetudinē. vacās hō ſibi-
ipi nil īuenit niſi flebile. Vñ ambro. ſuꝑ lu-
cā. Cū hec feceris vt ſis pauꝑ et mitis. memē
to q: pctōr es. lugeto pc̄ta tua. Vñ dr̄. Beati
q̄ lugēt. Sꝫ nota trinū luctū habēdū. Prim⁹
luct⁹ ē de ꝑpetrata ĩiq̄tate. Secūd⁹ de aliēa ca
lamitate. Terti⁹ de dilata felicitate. Prim⁹
luctus ē de ꝑpetrata ĩiq̄tate. p̄s. Laboraui in
gemitu meo. lauabo ꝑ ſingulas noctes. i. pec
cata lectū meū. ſ. ꝯſcie. Et in treñ. Deduc q̄ſi
torrentē lacrimas ꝑ diē et noctē: et nō quie-
ſcat pupilla oculi tui. Hunc habuit petr⁹ poſt
negatōeꝫ xp̄i. qn̄ egreſſus foras fleuit amare
math. xxvj. Et ex his lacrimis et luctu ꝯſeq̄t̄
hō remiſſionē peccatorum: et ꝑ ꝯſequēs euaſi
onē dānationis. Vñ proſꝑ. Lacrimis ex vera
cordis ꝯtritōe fluētibꝫ reſtringēt eterni ignis
incendia. de pe. diſ. j. Facilius. Si autē hō de
flet mortē amici et ꝯſanguinei vel dāna rerū
quātomagis habet lugere mortē aīe ſue. vnde
ꝯſequit̄ infinitū dānū. aug. Sciat ſe peccator
culpabiliter reū ſi deflet dāna rerū et ñ deflet
aīaꝫ ꝑditā ex pctīs. de pe. di. ij. Beati ḡ q̄ lu-
gēt. Ecce fruct⁹. qm̄ ipi ꝯſolabūt̄. de ſpe r̄miſ
ſionis p. tōꝝ ꝯcepta. Sic maria magdalena
que lacrimis rigauit pedes xp̄i. audire meru-
it. Dimiſſa ſūt ei peccata multa. Et demū. fi-
des tua te ſaluā fecit vade in pace. luc. vij. In
h⁹ figurā xp̄c fleuit lazarū mortuū cū eū reſu
ſcitauit. io. xj. Ad innuendū q̄ oportet pecca
torē flere et clamare poſtulādo miſericordiā
ad hoc vt reſurgat ad vitā gratie et m̄lta fa-
cere. Secūdus luctus eſt de miſerijs ꝓximo
rū ſpūalibus ⁊ tp̄alibus. hiere. ix. Quis dabit
capiti meo aquā et oculis meis fonteꝫ lacri-
maꝝ. vt plorare valeā die ac nocte īterfectos
ꝑplī mei et corꝑaliter et ſpūaliter. Siq̄s habēt
multos fratres. et videret vnū paraliticū. aliū
pauꝑrimū fame mori. aliū calūniari. aliū fal
ſo īfamari. aliū ꝯtemni et depđari. alijs ma-
gnis ꝑſecutionibus vrgeri. aliū trucidari. ali-
uꝫ multipliciter infirmari. aliū martirizari.
et in penis deficere. īnumeros ad inferna de-
ſcēdere et hmōi. vere haberet magnā cāꝫ ꝯti-
nue lugendi. hoc aūt ꝯtingit cuilibet noſtruꝫ
Nam omnes ſum⁹ fratres vt dicit xp̄c. math.
xxiij. Unus eſt em̄ pater veſter qui eſt in cel̄
Cū ergo quilibet videat tot miſerias et penas
quottidie et ꝑicula et damna corporis et anīe

certe ꝯtinue habet deflere. Et deflere quidem
mortē ꝓpinquoꝝ et amicoꝝ: humanū eſt. mo-
derate tñ. vt dicit̄ eccī. xxij. Modicū plora ſu
ꝑer mortuo. defecit em̄ lux ei⁹. Immoderate
aūt reprehēſibile ē. Sꝫ multomagis deflendi
ſūt defectus aīe. ſ. peccatoꝝ mors. Vñ auguſ.
Sūt ne xp̄iane ī te viſcera pietatis. qui plan
gis corpus a quo receſſit aīa: et non plangis
aīaꝫ a qua receſſit deus. Et hiero. Qui nō eſt
indutus clementia ⁊ viſcera miſericordie ⁊ la
crimaꝝ. q̄uis ſpūalis videat̄. nōdū īpleuit le-
gē xp̄i. diſ. lxxxvj. Et ꝓmaxime hoc ꝯuenit p̄-
latis et doctoribus. qui magis debēt zelare ſa
lutē populoꝝ. Vñ dr̄ ioel̄. ij. Inter veſtibulū
et altare plorabāt ſacerdotes miniſtri dn̄i di
cētes. Parce dn̄e parce poplō tuo. Sic ſamu
el m̄lto tp̄e lugebat ꝑ pctō ſaulis regis. vt pꝫ
j. reg. xvj. Hoc etiā agendū xp̄c exemplo ſuo
nos docuit. qn̄ videns ciuitatē fleuit ſuꝑ eam
dicēs. ſi cognouiſſes et tu. ſupple fleres. luce.
xix. Ad litterā ꝯſiderās exterminiū illi⁹ ciui-
tatis futurū: et calamitates hoīm: ex ꝯpaſſi
one defleuit. Moraliter ſm̄ greg. ꝯſiderās ex-
terminiū aīe peccatricis ad dānatōꝫ futuraꝫ
etiā fleuit ꝯpatiēs ei⁹ miſerie. Sic ⁊ beat⁹ pa
ter dn̄icus cū appropiquabat ad aliquā ciui-
tatē deflebat cogitās peccata ei⁹. Et hāc gra
tiā (vt dr̄ ī legēda eius) dederat dn̄s ei flēdi ꝑ
miſerijs et afflictis. Vñ ſe ꝯtinere aliqñ ñ po
terat ī orōe. qn̄ vox emin⁹ audiret̄ acſi mor-
tuū lugeret. Et beati q̄ lugent. qm̄ ipi ꝯſola-
būt̄. et de exauditōe eoꝝ ꝑ quibus lacrimant̄
et de merito ſue ꝯpaſſionis. iuxta illud. p̄s. ſm̄
multitudinē doloꝝ ī corde meo ⁊c̄. Terti⁹ lu-
ctus eſt de dilata felicitate. de qua. p̄s. Fuerūt
mihi lacrime mee panes die ac nocte. dū dici
tur mihi quottidie vbi ē deus tuus. Conſide-
rans em̄ aīa guſtās ſuauitatē. quāta in ſuꝑ-
na patria felicitas. vbi nullū bonū deerit. nl̄
lū malū aderit: eſtq̄ꝫ deus omnia in omnibus
vacat̄ ibi laudibus dei. vbi iugiter ſonāt or-
gana ſanctoꝝ. qui ſicut odor balſami ſunt an
te deū: et angeli et archangeli hẏmnū decan-
tant añ thronū dei. claraq̄ꝫ facie deū ītuent̄:
implet̄q̄ꝫ omne deſideriū. et ad hāc felicitateꝫ
ē creata. Sꝫ dū ꝑegrinat̄ in corde cōſequi nō
pt̄. īmo quottidie ī ꝑiculo ē ea amittēdi ī ꝑpe
tuū nō poteſt nō dolere. Repiunt̄ aūt iſte la-
crime calefaciētes et pinguefaciētes aīaꝫ ī ſo
litudine. ſ. ceſſādo a ſtrepitu mūdanoꝝ. et oc
cupatōnū. In cui⁹ figurā legit̄. geñ. q̄ onā ī-
uenit aquas calidas. i. balneares ī ſolitudine
Procurant̄ etiā p̄cibus. Unde in huius figu-
raꝫ legit̄ iudic. j. q̄ axa filia caleph et ſponſa
othonielis. qui dictus eſt ſaluator. fuit āmo-
nita a ſponſo ſuo othonielis. q̄ poſtularet a
patre terraꝫ irriguam. Cum igitur ambula-
ret cum patre ſuo caleph ſedens ſuper azinā
ſuſpirauit. Et cum pater interrogaſſet quare
ſuſpiraret. R̄ndit terrā arētem dediſti mihi.

iūge et irriguā. Et dedit ei pr̄ irriguū ſupius
et īferius. Axa ē aīa filia dei p̄ creatōz: ꝛ ſpō
ſa ſaluatoris p̄ fidē. hec admonet̄ a xp̄o ſpon
ſo. vt petat a deo irriguū. i. terrā cordis cum
aqua ꝯpūctōis. q̄ ambulās per viā virtutum
cū deo. i. dei adiutorio. ſedens ſup̄ azinū. i. do-
minans paſſiōibus carnis. ſuſpirat affectās
ꝛ petēs ſibi dari a dō cor ꝯpūctōis ꝛ lacᵐaꝝ
et deꝰ exaudit dās ei nō ſolū ꝯpūctōez de pc̄tis
q̄ ē irriguū īferiꝰ: ſꝫ etiā ō dilatōe patrie que ē
irriguū ſupiꝰ. Xp̄c in cruce orauit cuꝫ lacri-
mis et clamore valido ſm̄ apl'm ad heb. v. ex
auditus ꝗ̄ ē p̄ ſua reuerētia. Lacrimatꝰ ē pro
magno affectu ītroducēdi nos in ſupnaꝫ pa
triaꝫ: ꝯſiderans negligentiā hominū ad ipaꝫ
gloriā appetēdā ꝯſequēdaꝫ. Nullus em̄ videtur
eā extimare ꝑpter qđ dr̄. tren̄. j. Vie ſyō lugēt.
eo ꝙ nō ſit qui vadat ad ſolēnitatē. Sed bea-
ti qui lugent. qm̄ ipi ꝯſolabunt̄: et in p̄nti per
internā delectatōꝫ. ꝛ ī futo p̄ etnā gl'ificatōꝫ.

¶ **Beati qui eſuriunt et ſi-. §. iiij.**

tiūt iuſtitiā. qm̄ ipi ꝯſolabunt̄. math. v. Hec
ē quarta beatitudo diſpoſitiua. que recte ſeq-
tur tres p̄dictas. Qui em̄ mūdana ꝯtempſit:
mores māſuetudine rexit: et alienas miſeri-
as luxit: iā pōt eſurire ꝛ ſitire iuſtitiā. qđ pri
us nō potuit. Unde ambro. ſup̄ lucaꝫ. Poſtq̄
delicta defleui. īcipio eſurire et ſitire iuſtitiaꝫ
Eger em̄ cū ī graui morbo eſt nō eſurit. Bea-
ti ḡ qui eſuriūt ꝛc̄. Ubi hiero. Nō ſufficit vel
le iuſtitiā. niſi ꝛ iuſtitie famē paciamur. Nū-
q̄ ei nos ſatis iuſtos credamꝰ: ſed ſemp̄ iuſti-
tie op̄a eſurire. i. deſiderare ampliora intelli-
gamꝰ nō ꝯtēti opibus bonis factis. Et dic gre
go. Sūmuꝫ bonū in rebus eſt iuſtitiaꝫ colere
et ſua vnicuiꝗ̄ iura ſeruare. xij. q. ij. Cū duo
tiſſimā. qđ p̄tinet ad iuſtitiā. Beati ḡ ꝛc̄. vbi
tria. Primo quō eſuries variat̄ ſpūalis. Se-
cundo quō iuſtitia eſuriat̄ generalis. Tertio
quō ipa ſaciat̄ aīa rōnalis. ¶ Qtū ad p̄muꝫ
ſciendū. ꝙ illi eſuriūt ſpūaliter qui deſiderant
op̄ari. Illi ſitiūt q̄ deſiderant ſcire talia op̄a.
Eſt aūt varia eſuries et ſitis. Aliqui em̄ eſu-
riūt et ſitiūt. i. deſiderāt et laborāt. ad hoc vt
ſcientiaꝫ vanā conſequantur vt curioſi. Sed
iſti non ſatiantur quīmo deficiunt. ſm̄ illud.
p̄s. Eſurientes et ſitientes anima eorū in eis
defecit. Nā vt ait apl'us. Semper addiſcētes
nūq̄ ad ſcientiam veritatis p̄uenientes. alij
eſuriunt et ſitiunt pecuniaꝫ deſiderantes. ſ. ac
quirere et laborare ad habendum pecuniam
vt auari. ſed nunq̄ ſatiant̄. imo ſemp̄ creſcit
auiditas. p̄s. Diuites egerūt et eſurierūt. am
bro. Nec ſacietas vnq̄ aderit cupiditati nec fi
nis. di. xlvij. Sicut hi. Alij eſuriūt et ſitiūt. id
ē deſiderant habere: et ad hoc laborant ad ha
bendū potentiā vel dignitatē. aut voluptatē
vt ſuperbi et voluptuoſi et laſciui. Sꝫ nūq̄ ſa
tiantur: imo ſemper magis anxiant̄. puerb.

xxviij. Leo rugiens et vrſus eſuriens. ſ. meli
arbore. princeps impius ſup̄ populum paupē
Et de filio p̄digo et luxurioſo dicit̄. ꝙ cupie-
bat implere ventrē ſuum ō ſiliquijs quas por
ci manducabant. i. delectationibus venereis.
et nemo illi dabat. Luce. xv. Solum eſurien
tes iuſtitiam et ſitientes ſaturabunt̄. Uñ dici
tur yſa. lxv. Ecce ſui mei qui. ſ. operati ſūt iu
ſtitiā ꝯmedēt. et vos. ſ. peccatores eſurietis:
bibent et vos ſitietis ꝛc̄. Beati ergo qui eſuri
unt ꝛc̄ ¶ Qtū ad ſecundum. Quō eſurit̄ iu-
ſtitia et ſititur dicit criſoſt. ꝙ illi eſuriūt iuſti
tiā. qui ſm̄ iuſtitiam dei deſiderant conuerſa
ri. Illi ſitiunt. qui ſcientiam eius acquirē cu
piunt. Juſtitia auteꝫ hic ſumitur pro virtute
generali. que vt ait ph'us ē omnis virtus: hec
reddit vnicuiꝗ̄ qđ ſuū eſt. Et deo quidem tria
Nam vt creatori honorē. apoſtolus. Soli deo
honor et gloria: honor. ſ. latrie. quia ſolus eſt
creator. Ut redemptori amorem. apoca. j. Di-
lexit nos et lauit nos a peccatis noſtris in ſā
guine ſuo. Nulla at̄ maior p̄uocatio ad amo
rē. q̄ p̄uenire amādo: ait aug. Et ipe xp̄c p̄us
dilexit nos. j. ioh. iiij. Ut domino et iudici tio-
rē ei debemus. malach. ij. Si ego dominus ve
ſter. vbi eſt timor meus? hiere. Quis non ti-
mebit te o rex gentium? Eſuriunt ḡ et ſitiūt
iuſtitiam. qui ſemp̄ magis ac magis cupiunt
deū honorare. amare et timere. Et ſitiunt af
fectantes ſcire. quō iſta melius p̄ficiant. Pro
ximo etiā iuſtitia exhibet tria. Obedientiam
ſupiori. ad ro. xiij. Omnis anima poteſtatibꝰ
ſublimioribus ſubdita ſit. quia nō ē poteſtas
niſi a deo. ſ. op̄ante. vel p̄mittente quo ad ma-
lā et vſurpatā poteſtatē. Concordiā equali. j.
corinth. j. Idip̄m dicatis oēs et non ſint ī vo
bis ſciſmata. i. diſcordie. Beneficientiā ſeu p̄ui
dentiam inferiori. j. petri. ij. Paſcite eum qui
in vobis eſt gregem. Et luce. xij. Fidelis ſuus
et prudens quē conſtituit dominus ſuper fa-
miliam ſuā. vt det illis cibū in tempore. ſcꝫ ne
ceſſariuꝫ. Sibipſi iuſtitia exhibet tria. Cordi
intentionis mundiciaꝫ. ſap̄. j. In ſimplicitate
cordis. i. pura intentione querite illuꝫ. Ori cu
ſtodiaꝫ. p̄s. Dixi cuſtodiā vias meas: vt nō ō
linquā in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodi
am. Carni exhibet iuſtitia diſciplinam. Exē-
plo pauli dicentis. Caſtigo corpus meum et
in ſeruitutem redigo. Beati ergo qui eſuri-
unt et ſitiunt iuſtitiam. id eſt qui ſemper aui-
di ſunt ad ſciendum et operandum que perti
nent ad debitum exhibendum proximis et ad
cuſtodiendum corpꝰ et omnes ſenſus ſuos.
ſm̄ iuſtitiam. ¶ Qtum ad tertium. ſcilicet q̄
ſit iſta ſacietas qua ſatiantur eſurientes et ſi
tientes iuſtitiam. Reſpondetur ꝙ eſt triplex
Prima eſt quia vt dicit Auguſtinus. Illo ci-
bo ſatiabuntur in preſenti. de quo dominus
ait. Meus cibus eſt vt faciam voluntatem
eiꝰ qui miſit me patris mei. quod eſt ſumma

iuſtitia. Secũda ē multiplicatõ bonoꝝ opum
et meritoꝝ. q̄ mentē replēt et reficiunt ſpũali
delectatõe. Qui eñ multũ deſiderat iuſta opa
ri. qḋ eſt eſurire: multa bona facit. nũꝗ̄ quie-
ſcit a bono ope. p̄s. Pauperes eius. ſ. eccleſie
ſaturabo panibꝰ. i. refectõnis ſpũalis. Tertia
ſacietas eſt in futuro. de qua. p̄s. Satiabor cũ
apparuerit gloria tua. Nã ĩ p̄nti rõnalis eſu-
rit vel ſitit p̄maꝫ veritatē. cui daꝛ p̄libatio fi
dei mõ. Cõcupiſcibilis eſurit ⁊ ſitit ſũmaꝫ bo-
nitatē. cui daꝛ mõ p̄libatio caritatis. Iraſci-
bil' ſũmam ſublimitateꝫ. cui daꝛ mõ p̄libatio
ſpei. Caro eſurit et ſitit ſuã glorificatõeꝫ. ſꝫm
illud. p̄s. Sitiuit ĩ te aĩa mea: ꝗ̄mlꝰtipliciter
tibi caro mea. Sꝫ ĩ futuro rõnalis ſatiabitur
viſione dei. Cõcupiſcibilis delectatõe. Iraſcibi
lis ſatiabiꝛ fruitõne. Corpꝰ ſua glorificatõe.
math. xiij. Tũc iuſti fulgebũt ſic ſol ĩ regno
patris mei quo ad corpus. Vñ yſa. lx. Tunc
videbis quo ad rõnalē et afflues quo ad ꝯcu
piſcibilē: et mirabiꝛ quo ad iraſcibilē. Et di-
latabiꝛ quo ad corporis glorificatõeꝫ: gl'ia eĩ
aĩe dilataꝛ et extẽdiꝛ vſqꝫ ad corpus. Vñ hy-
larius. Sitiẽtibus et eſuriẽtibus iuſtitiã: be-
atitudinē tribuit dñs: ſignificãs ſãctoꝝ aui-
ditatē p̄fecta ĩ celo ſacietate repleri. Et criſ.
Saturabũꝛ. ſ. largitate remunerãtis dei. qm̃
maiora erũt p̄mia dei ꝗ̄ ſanctoꝝ deſideria. Be
ati ergo qui eſuriunt ⁊c̄.

Beati miſericordes quo. §. v.

niã ipi miſericordiã ꝯſequentur. math. v. Hec
eſt quĩta beatitudo et apte poniꝛ in quĩto lo
co. qꝛ ſꝫm glo. Miſericordia de p̄cedentibus na
ſciꝛ. qñ. ſ. p̄ceſſerit vera hũilitas et animꝰ mã
ſueſcat: et ſuos et alioꝝ caſus defleat ac iuſti
tiaꝫ eſuriat: poſtea naſciꝛ vera miſcõia. Tũc
eñ alienas miſerias facit ſuas. et ꝓ viribꝰ iu-
uabit. etſi iuuãdi facultas deeſt: cõpaſſio nõ
deerit. Et recte pꝰ iuſtitiã poniꝛ miſericordia
qꝛ ſꝫm glo. ita iſte. ſ. miſcõia ⁊ iuſtitia ſũt ꝯiũ-
cte. vt vna altera debeat tẽpari. Nã iuſtitia ſi
ne miſcõia eſt crudelitas: et miſericordia ſine
iuſtitia ē remiſſio et diſſolutio. Quod diffu-
ſe declarat greg. diſ. xlv. Diſciplina. Ad miſe
ricordiã xp̄c hortabaꝛ dicens luc. vj. Eſtote
miſericordes ſicut et pater vr̄ celeſtis miſeri-
cors ē. Et rõ ē. Quia beati miſericordes quo-
niã ipi miſericordiaꝫ ꝯſequẽtur. Et poſtea xp̄c
dixit. Eſtote miſericordes. Quomõ vel ĩ q̄bus
debemꝰ eē miſericordes: oñdit ĩ eo ꝙ ſubdit. ſ.
ĩ tribꝰ. In dãdo ſententiaꝫ. Vñ ſubdit. Nolite
iudicare et nõ iudicabimi. In ꝑdonãdo. Vnde
ſubdit. Dimittite et dimittemini. In ſubleuã
do inopiã. Vñ dicit. Date et dabiꝛ vobis. Et
ĩ oĩbus his eſt miſericors pater celeſtis. ad e-
os qui faciũt miſericordiã. Beati ꝗ̄ miſericor
des qm̃ miſericordiã ꝯſequentur. Prima ꝗ̄
miſericordia qua debemꝰ vti ad p̄ximũ ē ĩ iudi
cãdo. Vñ dicit hiero. Miſericordia hic nõ ſo

lũ intelligitur in elemoſinis: ſed in oĩ pecca-
to fratris. vt alter alteriꝰ onera portemꝰ. iob
xix. Miſeremini mei miſeremini mei ſaltē vos
amici mei. Quare me perſequimini ſicut deꝰ.
et carnibꝰ meis ſaturamini ⁊c̄. Miſericordia ē
ꝯpaſſio ſup̄ aliena miſeria. Maxia miſeria ē
peccatũ. Cũ ꝗ̄ videt q̄s p̄ximũ aliquid facē qḋ
habet ſpeꝫ mali. ſi nõ eſt certus: non debꝫ iu-
dicare eũ. ſicut nec deus qui omnia nouit no
luit iudicare facta zodomoꝝ niſi prius vide-
ret clare. Vadã inquit et videbo ſi clamorem
qui venit ad me ope impleant. geñ. xix. Sꝫ et
ſi a malo culpe defectus excuſari nõ p̄t. p̄xi-
mus in actu ſuo excuſat intentionē: ꝯſiderat
fragilitatē. experitur in ſe malorũ temptatõ-
nem. et ſicut vellet ſibi miſereri: ita et miſere
tur p̄ximo. Si etiã habet de ipõ iudicare. mi
ſericordia vtatur ĩ alleuiando penã. conſide-
rans qḋ ait iacobus in canonica ſua. Iuditi-
uꝫ ſine miſericordia fiet illi. qui nõ fecit miſe
ricordiã. Sed nõ ſic multi faciũt etiã q̄ viden
tur amici: ſꝫ ſunt p̄mpti ad iuditia temeraria
et feſtucas in alieno ocl'o vident. nõ ſuas tra-
bes. vt ſcribiꝛ ĩ euãgelio luce. vj. Sua crimi-
na alleuiãt et excuſãt. aliena aggrauãt et p̄ſe
quũtur. ſ. appetẽdo et querẽdo punitõeꝫ vt deꝰ
id eſt acſi ipi eēnt inocẽtes et nõ idigẽtes ⁊ ipi
miſericordia. ex miſerijs ſuis et carnibꝰ ſatu-
ranꝛ crudelitatē. ſ. exercendo. Beati ꝗ̄ miſe-
ricordes in iudicando. nõ temerarie. nõ ſuſpi
tõſe. nõ vſurpatiue: ſꝫ pie et ex compaſſione:
qm̃ et ipi miſericordiã ꝯſequẽꝛ cũ iudicabũꝛ
a deo. Secũda miſericordia ē ĩ ꝑdonando
ĩiuriã. Vñ dicit. Dimittite. ſ. ĩiurias vobꝰ fa-
ctas: et dimittemi. puer. xxij. Qui p̄nus ē ad
miſericordiã benediceꝛ a dño. augꝰ. dicit tibi
deꝰ. dimitte et dimitteꝛ tibi. dimiſi p̄us dimit
te vel poſtea. Nã ſi nõ dimiſeris reuocabo te.
et quicquid dimiſerã: replicabo tibi. de. pe. di.
iiij. p̄s. quõ miſereꝛ pater filioꝝ miſertꝰ ē deꝰ
timẽtibꝰ ſe. Pater carnalis. ꝗ̄uis filiꝰ multo-
ciēs faciat ꝯ ordinatões ſuas. tñ ꝑcit ſibi ꝯpa
tiēs. Ita et deus dimittit. ſ. ĩiurias ſibi ĩnume
ras quottidie a nobis factas. Vñ ambroſi. in
paſſione xp̄i. Libenter ignoſco. ſ. ĩiurias mi-
hi factas: p̄mpte ĩdulgeo miſericordiã malo
ꝗ̄ ſacrifitiũ. de pe. di. j. Exemplũ ĩ paulo q̄ ait
de ſeipõ. Qui p̄us fui blaſphemꝰ et ꝯtumelio-
ſus perſecutor. ſ. xp̄i et fideliũ: ſꝫ miſericordiã
ꝯſecutꝰ. j. ad thi. j. Et ĩ euãgelio ipõ vbi man
dat miſcõiaꝫ: dicit. Nõ ē diſcipulꝰ ſup̄ magiſtꝝ
perfectus aũt oĩs erit ſi ſit ſicut magiſter eiꝰ
xp̄c ē magiſter qui quãtas iniurias ſuſtinue-
rit et ꝗ̄ miſericorditer ĩdulſerit: patet ĩ paſſi-
one eiꝰ. Beati ꝗ̄ miſericordes qm̃ ipi miſeri-
cordiam conſequentur. ſcilicet remiſſionem
ſuorum peccatorum. Vnde dr̄ eccl'i. xxviij. Re-
linque p̄ximo nocẽti te. i. tibi. nõ dicit qui nocu
it tibi: ſꝫ nocẽti p̄ncipaliꝛ quando vltõis ira
ſolet magis feruescere: et tũc deprecanti tibi

ſoluent̃ peccata tua.i.dimittet̃.ſicut ſoluitur
cera ad ignẽ et glaties ad ſolẽ. Et ad colo.iij
Donãtes inuicẽ.ſiq̃s aduerſus aliquẽ habz q̃-
relã:ſicut et xp̄c donauit nob. ¶ Tertia miſe
ricordia ẽ in ſubleuãdo inopiã. Vñ dicit. Date
ſcȝ elemoſinã et dabit̃ vobis miſericordia ele
moſine mltiplicis. puer.xiiij. Qui miſeretur
paupi.ſ.dando elemoſinaȝ.beat9 erit.hylari9
Intantũ de9 beniuolẽtie nr̃e i oẽs delectat̃ af
fectu. vt ſuã miſericordiã ſolũ miſericordib9
ſit datur9.eccl.xxix. Cõclude elemoſinã in ſi
nu paupis.i.da occulte nõ ꝓpter laudẽ hũanã
et ipa orabit ꝓ te.ſ.paup cui dabis. Date ḡ et
dabit̃ vob. Et quid det̃ oñdit ipe de9 i euãge-
lio eodẽ:dicẽs. Menſurã bonã ꝯfertam coagi
tatam et ſupereffluentẽ dabunt in ſinum ve-
ſtrum.ſ.pater et filius ⁊ ſpirituſſãct9.ſ.a quo
omne datũ optimum.dabunt ꝑ elemoſina da
ta ex miſericordia:et mẽſura bona pt̃ referri
ad bona tpalia que multiplicant̃ hominibus
dantib9 elemoſinas largas.vt dicitur i puer.
Honora deũ de tua ſubſtãtia.ſ.dando paupi
vt impleantur horrea tua et vino torcularia
redũdabũt. Exemplũ legit̃.q̄ i q̃dã monaſte-
rio.cũ dabant̃ ibi habũdãter elemoſine pau-
peribus. habundabant monachi multum in
temporalibus. In proceſſu tẽporis ceperunt
deſiſtere ab hoc opere miſericordie:et mona-
ſteriũ etiã defitiebat in redditibus. Et cũ qui
dã ꝯquererent̃ de h9 defectu:dixit eis q̃dã ſã-
ctus hõ. Duo fr̃es ſũt quos habebatis in iſto
monaſterio. Vnus dicebatur date:et ali9 da-
bitur vobis. Iſti ſemper volunt ſimul manẽ
Sed vos emiſiſtis date:et ideo alius.ſ.dabit̃
noluit manere vobiſcum ſed receſſit. Jõ ḡ in
digetis q: non vtimini miſericordiaȝ ad pau
pes. Secũdo menſurã coagitatã.id eſt calca
tam dabunt in ſinum veſtrum.id eſt mentem
veſtram quo ad bona ſpiritualia. quia vt dr̃
puer.xiij. Miſericordia ⁊ veritate redimitur
iniquitas. Et ꝑ ipam etiã miſericordie elemo
ſinã diſponit̃ et auget̃ ad gratiam. Sicut pa
tet ꝑ exemplũ in vitiſpatrũ i legenda macha
rij de illo ſimphoniaco.qui ex eo q̄ fecit miſe-
ricordiã defẽdendo virginẽ a ſotijs ne eã oppri
merẽt:et reducẽdo ad ſuos:et mulierem inuẽ
tam in deſerto quaſi deſperatam.pro detentõe
viri et filioꝝ i carceribus pro debitis:ipe re
focillauit et debita ſoluit. Machario fuit r̃ue
latũ.q̄ futurus eſſet ſocius eius in gloria. Et
ſic ex illa miſericordia inductus eſt ammoni
tõne macharij ad deſerendũ ſeculum et ſerui
ẽdum deo. Tertio mẽſurã ꝯuertam.id eſt cul
mã quo ad gloriam anime excedentem capa-
citatẽ meritorum eius. Quarto ſupereffluen
tem.i.trabocanteȝ quo ad gloriam corporis.
que ꝓcedit ab anima ſeu ab anime gloria re-
dũdantẽ in corpus. Miſericordib9 eñi dicetur
in vltima reſurrectione. Venite benedicti pa
tris mei percipite regnum ⁊c̃.

Beati mũdo corde quo.§.vj.
niã ipi deũ vidẽbũt.math.v. Couenienter ſexto
loco ponit̃ beatitudo de mũditia cordis.quia
ſexto die hõ formatus ẽ ad ymaginẽ dei.que
quidẽ ꝑ peccatũ obtenebrata erat in homine.
Sȝ imũditia cordis reformat̃ ꝑ gratiã. Nam
ymaginem dei quã hõ ꝑ culpã ſexta die ami-
ſit.xp̄c ſexta mũdi etate r̃ſtituit:⁊ mũdis cor
de infudit ꝑ gratiã. Merito ḡ poſt p̄dicta ſeq̃-
tur beatitudo de mũditia.q: niſi ꝑus illa qui
cꝫ habeant̃:mũdũ cor i hoie ñ creat̃. Vñ am-
bro. Qui miſericordiam defert miſericordiam
amittit:niſi mũdo corde miſereat̃. Quia eñi
vt ait criſoſt. Multi miſerent̃:ſȝ impudica a-
gunt:eſtimãtes ſufficẽ miſericordiã:oſtendit
q̄ nõ ſufficit miſereri ⁊ ipudica agere:⁊ ideo
addidit de mũditia:dicẽs. Beati mũdo corde.
Et nota q̄ nõ dicit mũdi i exteriorib9 vel i cor
pore. Cõtra q̃s xp̄c ait math.xxiij. Ve vobis
ſcribe et pharizei q̃ mũdatis qd̄ deforis ẽ:itus
aũt pleni eſtis rapina ⁊ imunditia.ſ.cogita-
tionũ.criſo.ſup math. Cũ de9 necꝫ corpis mũ
ditiã laudet nec ſordes ꝯdẽnet.pone tñ q̄ deus
odit ſordes corpoꝝ.veſtimentoꝝ et vaſorum.
que neceſſe ẽ vt ipo vſu ſordident̃. quãtoma-
gis ſordes ꝯſcie horret. quã ſi volum9 ſemper
mũdã fuam9. Dicit ḡ.beati mũdo nõ corpe:
ſȝ corde ¶ Hec aũt mũditia i trib9 itelligitur
Primo vt mũda ſit rõnalis ab errore male in
ſtruẽte. Secũdo vt mũda ſit ꝯcupiſcibilis ab
amore male iflãmãte. Tertio vt mũda ſit ira-
ſcibilis a timore male hũiliãte. Debet mundi
tia eẽ in intellectu a trib9.videlicet. Primo a
duplicitate intẽtionis. Secũdo a falſitate opi
nionis. Tertio a prauitate cogitatõis. Quãtuȝ
ad primũ qui ſimulatam habet intentionem.
vt qui facit aliquid malo fine. vel qui vnũ hȝ
in corde et aliud in ore ſeu opere: nõ ẽ beat9
ſed miſer.eccl.ij. Ve duplici corde Et iteꝝ. Ve
peccatori ingredienti terrã duabus vijs. Hoc
agit ſm rabanũ.qui mala facit et bona ſpat.
vel q̃ ſectat̃ opa carnis: et ſãctificatõeȝ ſpũs
ſe ꝑficẽ arbitrat̃. Vel qui q̃ ad exteriora viaȝ
gradit̃ paradiſi.ſ.agẽdo opa de genere bono-
rũ.q̃ ad interiora icedit per viam inferni.hie
re.iiij. Laua a malitia.ſ.intẽtionis cor tuum
Secundo debet intellectus eſſe mundus a fal
ſitate opinionis.vt nil ſentiat contra verita-
tem fidei.ſicut diſcipuli qui videntes xp̄m re-
ſuſcitatum extimabant fantaſma eſſe. Vnde
xp̄c ait. Quid turbati eſtis.et cogitationes a-
ſcendunt.ſcȝ ab inferis in corda veſtra.actu.
Fide purificans corda eorum. ſcȝ ab errorib9
Tertio debet eſſe rationalis munda a prauita
te cogitatõnis.math.xv. Ex corde exeunt co-
gitationes male. Furta ⁊c̃. Et vt dicit grego
rius. Nequaq̃ cogitatio immunda mentẽ ma
culat cum pulſat:ſed cum hanc per delectatõ-
nem ſuperat. de peni.diſtinc.iij. Vnde yſa.j.

dicit̃.lauamini.q̃ ad p̃mu͂.mu͂di eſtote.q̃ ad
ſecu͂du͂.auferte malu͂ cogitatõnu͂ viãꝝ ab o-
culis meis.q̃ ad tertiu͂. Secundo debet eſſe
mu͂da ꝯcupiſcibil' ab amore mu͂dane affectõ-
nis.ab amore p̃ue delectatõnis.a malo ꝑuerſe
opatõis.math.vj.Ubi ẽ theſaur⁹tu⁹ibi eſt et
cor tuu͂.Ubi criſ.Si nil tibi alteri⁹mali eue-
niat:nõ ꝑuã ſenties iacturã inferioribꝫ affi-
xus:et ſuus eoꝝ fact⁹:et a celeſtibꝫ cadẽs:et
nil excelſoꝝ cogitare valẽs.tho.iij. Mu͂dam
ſuaui aĩam meã ab oĩ ꝯcupiã.ſ.carnis ⁊ ſpi
ritus.Et dñs ꝑ ꝓphetã.Uſqꝫquo morabuntur
apud te cogitatões noxie. Tertio debet eẽ mu͂
da affectio a p̃ua opatõe.ꝓuer.xxj. Qui mu͂-
dus ẽ.ſ.corde rectu͂ ẽ op⁹ei⁹.p̃s.Quis aſcẽdit
in montẽ dñi.inocẽs manibus.i. opibꝫ ⁊ mu͂-
do corde. Tertio debet eẽ mu͂da iraſcibilis
a timore male bu͂llïante.math.x.Nolite timẽ
eos q̃ occidu͂t corpus.Uñ apl's ait.Mu͂d⁹ego
ſu͂ a ſãguine oĩm vr̃m.Nõ eñ ſubterfugi q̃n
oẽ ꝯſiliu͂ dei manifeſtarez vobis.ſ.de agendis
q.d.ꝓpter timorẽ nõ dimiſi q̃n dicerẽ verita-
tẽ neceſſariã.qꝛ tu͂c mu͂dus nõ eẽm. Qui eñ
nimis timet aduerſa:defacili ꝑdet munditiaꝫ
cordis.⁊ incurrit plura peccata.Sꝫ ſiquis di
ceret iſtã beatitudinẽ haberi nõ poſſe qꝛ ſcri-
bit̃ ꝓuer.xx.Quis pt̃ dicere mu͂du͂ eſt cor me
uꝫ:purus ſu͂ a peccato?q.d.nullus.g̃ nõ põt
haberi iſta beatitudo.Rñdeo.Aliud ẽ dicere
ſe mu͂du͂ a peccato qđ nullus pt̃ dicere aſſerti
ue:quia delicta quis intelligit.p̃s.q.d.nullus
Et nihil mihi ꝯſcius ſu͂:ſꝫ nõ ĩ hoc iuſtificat⁹
ſu͂:ait apoſtolus.Et hoc ꝓpter incertitudineꝫ
ſtatus nr̃i.quia nemo ſcit vtru͂ odio vel amo
re ſit dignus.eccẽs.ix.Tu͂ etiam ꝓpter inſepe-
rabilitatem venialiu͂.j.ioh.j.Si dixerim⁹q̃a
peccatu͂ nõ habem⁹:ip̃i nos ſeducim⁹.Aliud
eſt eẽ mu͂du͂ a peccato quocu͂qꝫ.Et iſtõ q̃uis
ex ꝓpria natura eẽ nõ poſſit:tñ eẽ pt̃ ex diui-
na gratia.ſm illud iob.Quis pt̃ facere mun
du͂ de imundo ꝯceptu͂ ſemine?Nõne tu qui ſo
lus es?Et cu͂ tali mu͂ditia pt̃ videri deus ĩ vi-
ta p̃nti multipliciter.Jacob vidit deuꝫ facie
ad faciẽ:ſꝫ emarcuit neruus femoris ei⁹.qđ
ſignat extinctõeꝫ ꝯcupiſcẽtie carnalis.Et iſa.
ſed mu͂datis labijs.Et paul⁹rapt⁹:ſꝫ ceciderũt
ſquame ab oculis ei⁹ ip̃o baptizato.Beati g̃
mundo corde:qm̃ ip̃i deu͂ videbunt.

Beati pacifici quoniaꝫ.§.vij.

filij d̃i vocabunt̃.math.v.hec beatitudo apte
in ſeptimo loco ponit̃.dicit glo.quia ĩ ſabba
to vere requieuit.habit̃ vera pax.ſex etatibꝫ
trãſactis.ambro.ſuꝑ lucã.reddit rõeꝫ.qua-
re ꝯgrue beatitudineꝫ de mu͂ditia ſequit̃ iſta
de pace:dicẽs.Cu͂ ĩteriora tua vacua feceris
ab oĩ labe peccati ne diſſenſiones ex affectu
tuo ꝓcedãt:a te pacẽ ĩcipis vt alijs pacem fe-
ras.vñ dĩ.Beati pacifici. Circa qđ tria no
tãda.Primo pacis ſblimitas.Secu͂do pacis
ĩtegritas.Tertio pacis auiditas. Q̃tu͂ ad
p̃mu͂ dic aug.xix.d ciui.dĩ.Q̃ oĩa appetu͂t pa
cẽ.qđ diffuſe ꝓbat ꝑ multa exẽpla ⁊ irrõnabi
liu͂ aĩaliu͂ et latronu͂ ĩter ſe.Et etiam ex hoc
qꝛ bellu͂ qđ naturaliter oẽs horrẽt ꝓpterea ge
ru͂t.vt ꝑueniat̃ ad paceꝫ.Nõ eñ pax querit̃
vt bellu͂ exerceat̃:ſꝫ bellu͂ gerit̃ vt pax habea
tur.xxiij.q.j.Militare.p̃s.In pace fact⁹ẽ lo-
c⁹ei⁹.ſ.dei.Hanc aplus mãdauit dicẽs.Pacẽ
habete:et de⁹pacis et dilectõis erit vobiſcum
ij.coꝝ.vlt̃. Q̃tu͂ ad ſecu͂du͂ ſciendu͂ q̃ tribꝫ
modis aliqui ſiu͂t pacifici.Et beati pacifici:
qm̃ ⁊c̃.Primo q̃deꝫ cu͂ deo ei ĩ oĩbꝫ obtꝑando
Secu͂do in ſeip̃o motus illicitos r̃frenãdo.ter
tio cu͂ ꝓximo ꝯcordiã inter eos ꝓcurãdo.Nec
dicu͂t̃ hic pacifici.q̃ habẽt animu͂ pacatu͂ ĩiu-
rijs factis a ꝓximo.vt nõ inde ꝯturbent̃.quia
hoc ꝑtinet ad ſecundã beatitudinẽ.ſ.mititatẽ
Sꝫ q̃ inuigilãt paci reformãde quo ad deu͂.⁊
hoc ꝑ penitẽtiaꝫ q̃ ꝑ culpã eã amittu͂t ⁊ paci
ꝯſuãde in ſeip̃is et paci faciẽde inter ꝓximos
Primo g̃ beati pacifici.quia.ſ.obtꝑando mã
datis dei.ꝑ omnia ꝯcordãt cu͂ eo.ad ro.v.Ju
ſtificati ex fide pacẽ habeam⁹ad deu͂.Ut eniꝫ
ait aug.Sicut qđ ẽ ſuꝑius ĩ nobis.ſ.mẽs vel
ratio.debet ceteris ĩferioribꝫ reluctãtibꝫ im-
ꝑare:ita qđ eſt ĩ nobis ſuꝑius.ſ.ip̃a rõ debet
ſubici potiori ſe.ſ.deo.Neqꝫ eñ imperare ĩferi-
oribꝫ pt̃.niſi ſuꝑioribꝫ ſbitiat̃.Uñ ĩ p̃mis pa-
rẽtibꝫ.cu͂ rebellauit rõ deo.trãſgredičs man
datu͂:et caro ſe rebellauit rõni ſentiendo ſti-
mulos carnis.Et hec eſt pax q̃ dat̃ hominibꝫ
bone voluntatis.luc.ij.Secu͂do beati pacifici
ſcꝫ qui refrenãt ĩ ſe illicitos mot⁹.iob.v.Sci
as q̃ pacẽ habeat tabernaculu͂ tuu͂.i.corp⁹.
Uñ et aug.Pacifici ſunt in ſeip̃is.qui oẽs
animi motus et carnales ꝯcupiſciãs haben-
tes edomitas ⁊ rõni ſubiectas.ſu͂t regnu͂ dei.
in quo ita ordinata ſunt oĩa.vt qđ in homine
eſt p̃ncipiu͂ imꝑet reluctãtibꝫ.que ſu͂t nobis
beſtijſqꝫ ꝯmunia.Tu͂ vt dicit aug.Iſta ſubie-
ctio ſẽſualitatis ad rõem ꝑfecte nõ pt̃ haberi
ĩ hac vita:ſꝫ hoc nu͂c pacifici agu͂t.vt domã-
tes ꝯcupiſcẽntias carnis ne regnẽt q̃nqꝫ ꝑue
niãt ad pleniſſimã pacẽ.Tertio beati pacifi
ci.ſ qui queru͂t pacẽ cu͂ ꝓximo ſm illđ ad ro.
xij.Si fieri poteſt quod ex nobis eſt cu͂ oĩbꝫ
pacẽ habentes.Criſ.ſuper math.Pacifici ad
alios.qui nonſolu͂ inimicos ĩ pace recõciliãt
ſꝫ etiã q̃ ĩmemores malorum diligu͂t pacem.
Pertinet ad iſtã pacẽ vt nonſolu͂ nõ querant
vindictã leſi:ſꝫ querant cu͂ eis ledentes habẽ
pacem et diſcordantes ad pacem reducere.
Q̃tu͂ ad tertiu͂ principaliter ſublimitas pa
cis oſtendit̃ ex fructu eius ſeu premio qđ re-
ꝓmittit̃.qꝛ.ſ.filij dei vocabu͂t̃.Tria autem
faciu͂t hominẽ filiu͂ dei quodã ꝑticulari modo
Primo fides formata.ioh.j.Dedit eis ꝑtateꝫ
filios dei fieri.his qui credu͂t ĩ nomine eius.
Qui ñ ex ſãguinibꝫ neqꝫ ex volu͂tate carnis ⁊c̃.

Secūdo caritas pfecta math. v. Diligite ini-
micos vr̄os ⁊c̄. vt ſitis filij p̄ris vr̄i. Tertiō pa
cis ꝯcordia. ſm̄ illō. Beati pacifici qm̄ filij di
vocabunt̄. quia ſm̄ criſ. tales diligētes pacē
xp̄o ſt̄ ſimiles. q̄ eſt pax noſtra qui fecit vtra
qꝫ vnū ſm̄ apl̄m. vl̄ q2 ſm̄ aug. In deo ē ſum-
ma quies et nil repugnās. Et ſic habēt tales
ſimilitudinē patris. Uel ſm̄ criſo. Pacifici di
cunt̄. q̄ nec odiūt nec litigāt: ſꝫ litigātes ⁊ diſ
cordātes ad pacē reducūt. Hi recte vocant̄ fi
lij dei. q2 vnigeniti hoc opus fuit congregare
diſperſa: et pacificare ꝯ ſe ꝑliātia. hoc aūt eſt
maximū et digniſſimū. ſ. eē fili⁹ regis eterni.

¶ **Beati qui pſecutionē. §. viij.**

patiūt̄ ꝓpter iuſtitiā. qm̄ ipoꝝ ē regnū celorū
math. v. Hec octaua beatitudo ē quedā mani
feſtatiō et ꝯfirmatio p̄cedentiū. Ex hoc em̄ q
aliquis ē ꝯfirmat⁹ i p̄cedētib⁹ bonis. i paupta
te ſpūs. mititate et alijs. ſeqt̄ q ab illis bonis
ꝓpter nullā pſecutionē recedat. Un̄ iſta beati
tudo ptinet q̄ſi ad oēs p̄cedentes. Criſ. aūt ſup
math. dic. q poſita beatitudine de pace ſbdit
de pſecutiōe. nequis exiſtimaret q ſemp que-
rere ſibi pacem ſit bonū. puta aſſētiendo ma-
lis: ꝓpterea ſubdit. Beati qui pſecutionē paci
unt̄. Ubi tria notanda ſunt circa iſtā beati
tudinē. Primo ſupplitiū afflictionis. ibi. Bti
qui pſecutionē pa. Secūdo motiuū paſſionis
ibi. ꝓpter iuſtitiā. Tertio p̄mium tolerationis
ibi. qm̄ ipoꝝ ē re. ce. Q̄tū ad primū. vtiqꝫ pſe
cutio afflictio ē. Dicit aūt apl̄us. Omnes qui
pie volunt viuere in xp̄o: neceſſe ē vt pſecuti
onē patiantur. Et hoc a carne. demone et ho-
mine. Caro em̄ pſequit̄ ſpiritū. volēs eū tra-
here ad ſuas ꝯcupiſcētias. In cuius figuram
fuit ludus hiſmahelis cū yſaac. qui pſecutio
dicitur. Un̄ apl̄us ad gal̄. iiij. Is q̄ ſm̄ car-
nē natus eſt. pſequebat̄ eum qui ſm̄ ſpiritū
natus eſt. i. appetitus ſenſualis rationē. a de
mone quilibet iuſtus ſuſtinet pſecutionem. dū
varijs modis querit eū decipere et occidere.
p̄s. Perſequar inimicos meos et cōprehēdam
illos et nō ꝯuertar donec deficiant. Perſequi
mur demones pſequentes cū reſiſtimus eoꝝ
ſuggeſtionibus. Ab homine fit perſecutio. Et
hoc dupliciter. quia per iniurias corporales
vel per mala exempla. Unde aug⁹. Utrūqꝫ ge
nus pſecutionis diſtinguēs: ait ſup. p̄s. Uox
tribulatoꝝ xp̄o. i. martiꝝ inter paſſiones pi
clitantiū: ſꝫ de capite ꝓſumentiū. Cū illis vox
omnis iuſti. cui ex caritate habūdās iniq̄tas
xp̄ianoꝝ paſſio ē. vt loth corpalē pſecutionē
a nullo in zodomis ſuſtinuerit: ſꝫ a malis eo-
rū cū quibus habitabat. Eſt ḡ pſecutio iuſti
vel a leone i impetu. vel a dracone i inſidijs
vij. q. j. aduerſitas. §. ē et aliud ¶ Q̄tū ad ſe-
cūdū. ſ. de motiuo paſſionis. qd̄. ſ. debet eē iu-
ſtitia. que includit omnē virtutē. Nā pati ꝓpē
ſua peccata perſecutionē. i. punitionē: nō fa
cit hominē beatū ſꝫ miſerū. Un̄. j. petri. iiij.
dicitur. Nemo veſtrum paciatur quaſi homi
cida. aut fur. aut maledicus. Ibidē. Siquid pa
timini ꝓpter iuſtitiā: beati. Et hoc eſt qd̄ dicit̄
Beati qui perſecutionē patiunt̄ ꝓpter iuſtiti
am. Criſ. ſup math. Quidam patiunt̄ pſecu-
tiōnē propter nō cōmittēdā ydolatriā. Et iſti
ſūt beati quia ꝓpter iuſtitiā fidei patiuntur.
vt fideles a paganis. vt laurenti⁹. vincētius.
iohānes et paulus. coſmas ⁊ damian⁹ a diuer
ſis tyrānis ydolatris. vt agnes. lucia. cecilia.
katherina. Et inumeri vtriuſqꝫ ſex⁹. Aliq̄ pa
tiūt̄ pſecutiōnē ꝓpter veritatē nō deſerēdā. Ut
catholici ab hereticis. ſicut athanaſi⁹. hyla-
rius. ambroſius et plures alij. ab arrianis et
impatore eis fauēte. Et hermigild⁹ fili⁹ regis
hyſpanie a patre ſuo iuſſus occidi. q2 ab arri
anis noluit accipe cōionē. vt narrat greg. in
dyalogo. Et iſti etiā beati. q2 ꝓpter iuſtitiā ve
ritatis patiūt̄. Sꝫ ſiquis ex potētib⁹ ait criſ.
qui xp̄iani vident̄: forſitan ꝓpter peccata ſua
correptus a te fuerit te pſecutus: beat⁹ es cū
iohā. baptiſta. qui. ſ. non ꝓpter fidē: ſꝫ ꝓpter ve
ritatē dicendā circa matrimoniū violatū ab
herode corripuit: pſecutionē et mortē ē paſſ⁹
Qui ḡ propter cauſā dei aliq̄d patit̄. etſi a ſu
is patit̄: mercedē martirij accipiet a deo. Bti
ḡ qui pſecutionē patiuntur ꝓpter iuſtitiam.
¶ Q̄tū ad tertiū. ſ. de p̄mio. Nota q regnū ce
loꝝ eſt p pſecutionē pacientiū trib⁹ modis.
Primo mō ſpontanea volūtate. Uolūtarie ſa
crificabo tibi ⁊c̄. Secūdo cū pſeuerātia. Un̄ q̄
pſeuerauerit vſqꝫ i finē hic ſalu⁹. Tertiō ex cā
legittima. quia propt̄ rectā itentiōnē ⁊ cauſā
Nā vt ait apl̄s. Si tradidero corp⁹ meū ita vt
ardeā caritatē aūt nō habuero. ſ. faciēdo pro
pter laudē hūanā nō propter deū: nihil mihi
ꝓdeſt. j. ad corinth. xiij. Et nota q idē p̄mium
in prima et octaua beatitudine ponit̄. Prīo
quidē q2 martirij gen⁹ ē pauptas volūtaria. ⁊
i ꝯſpectu ſeculi ſūt paupes ſpū q̄ pſecutiōnē pa
tiunt̄. Secūdo. q2 p pauptatē emit̄ regnū ce-
loꝝ q̄tū ad gloriā aīe. ſ. ſuſtinētib⁹ pſecutiōem
et paſſionē in corpe p xp̄o. ꝓmittit̄ regnū ce-
loꝝ q̄tū ad gloriā corpis. Beati. ḡ ⁊c̄.

¶ De vltimo fine hominis qui eſt beatitudo perfecta. ¶ Capitulum ſeptimum.

REſtat videre de beati-
tudie perfecta. q̄ eſt vltimus finis
hominis. quam diffinit boeti⁹ cū
dicit. q eſt ſtatus omniū bonorū
aggregatiōe pfect⁹. Et p̄mo vidēdū ē ſi ē ali-
quid creatū vel increatū. Pro cui⁹ declaratiōe
dicit beatus tho. prima ſcde. q. iij. q beatitu-
do ē vltim⁹ finis. Finis autem alicuius dicit̄
dupliciter. Uno modo res quam cupim⁹ adi-
piſci. ſicut auaro finis eſt pecunia. Alio mo-
do ipā adeptio vel poſſeſſio ſeu vſus. aut frui
tio ei⁹ rei q̄ deſiderat̄. Sicut ſi dicatur q poſ-

ſeſſio pecunie ē finis auari: ⁊ frui re voluptu
oſa eſt finis intēpati. Primo ġ modo vltim⁹
finis hominis ē bonū increatū. ſ. deus. qui ſo
lus ſua infinita bonitate pt̄ voluntatē homi
nis pfecte implē. Et iſta dr̄ beatitudo obiecti
ua vel cauſatiua. quia de⁹ ē obiectuʒ et cā nr̄e
beatitudinis. Uñ ⁊ boetius dicit deū eē ipaʒ
beatitudinē neceſſe ē ɔfiteri. Secūdo vltimus
finis ſeu beatitudo hoīs ē aliqͥd creatū in ipo
exiſtēs. qȯ nihil aliud eſt q̄ adeptō vel fruitio
finis vltimi. Uñ aug. dicit. q̄ illis rebus fruē
dū eſt que nos beatos faciūt. ffactio aūt im-
portat quid creatū. Et iſta dicitur beatitudo
adeptiua vel fruitiua. ex eo q̄ eā adipiſcimur
et fruimur. Sic igr̄ q̄tū ad obiectū et cauſaʒ
beatitudo eſt quid increatū: ſed q̄tū ad eſſen
tiā ē quid creatū. Cū aūt dicit̄ beatitudo ē qȯ
ſūmū bonū: intelligendū eſt q̄ eſt adeptio ſū-
mi boni. nō q̄ ipa adeptio que dr̄ beatitudo
ſit ſummū bonū quod eſt deus: et p ɔſequens
quid increatū. Et ſimiliter beatitudo dr̄ vlti-
mus finis. i. adeptio vltimi finis. ¶ Probatō
et declaratō quō beatitudo pfecta ſit opatio.
nō quecūqꝫ: ſʒ opatō intellectiua. nō q̄cunqꝫ
ſʒ clare viſionis diuine eſſētie. Et primū pbat
ſic beat⁹ tho. pma ſcde. q. iij. ſ. q̄ beatitudo ſit
opatō ſm q̄ beatitudo ē aliquid creatū i ipo
hoīe exiſtēs. Beatitudo ē vltima hoīs pfectio
Unūqdqꝫ aūt intātū ē pfectū: inquātū ē actu.
Nā potētia ſine actu impfecta eſt. Ergo beati
tudinē oportet in vltimo actu hominis ɔſiſte
re. Manifeſtū ē aūt. q̄ opatio eſt vltim⁹ act⁹
opantis. Unde et ſecūd⁹ act⁹ nominat̄ a phō
i ſecūdo de aīa. Nā habēs formā pt̄ eē i potē-
tia opans. ſicut ſciens potētia ɔſiderās ē. Et
inde ē q̄ in alijs quoqꝫ reb̄ vnaqueqꝫ dr̄ eē p-
pter ſuā opatōʒ. Neceſſe ē igit̄ beatitudinem
hoīs opatōʒ eē. Uñ ⁊ phs i pmo ethi. dicit fe
licitatē eē opatōeʒ ſm pfectā btutē. Cū autē
ſit duplex actō ſm phm. Unaqueqꝫ pcedit ab
opāte in materiā exteriorē. ſicut nere. ſecare
et hmōi. Et talis act⁹ ñ pt̄ eē beatitudo hoīs.
qꝛ talis opatō nō ē pfectō agētis ſʒ magis pa-
cientis. Alia eſt actio manens in ipo agente
ſicut ſentire. velle et intelligere: et talis actō
ē pfectō agētis: ⁊ pt̄ eſſe beatitudo. Iſta autē
opatio que dr̄ beatitudo: alio mō ē i deo. alio
mō in angelis bonis et ſāctis. alio mō i viato
ribus. Nā in deo in quo eſt beatitudo p eſſen-
tiam: opatio ei⁹ eſt eē ipius. In angelis ⁊ bea
tis in vita eterna: eſt vltima pfectio ſm ali-
quā opationē qua iungūtur bono icreato. Et
hec eſt in eis opatio vnica et ſēpiterna. In vi
atoribus aūt ſm ſtatū vite pñtis: ē vltima p-
fectio. ſm quā hō ɔiūgit̄ deo. Sʒ hec opatio
nō pt̄ eē ɔtinua et vnica. Nec obſtat p̄dictis.
q̄ beatitudo dicit̄ vita eterna. ioħ. xvij. Hec
ē vita eťna vt ɔgnoſcāt ⁊c̄. Et vita nō ē ope-
ratō: ſʒ ſm phm viuē viuētib ē eſſe. Nam ſm
tho. vita dicit̄ dupliciter. Uno mō ipm eē vi-
uētis. Et ſic beatitudo nō ē vita niſi in deo cu
ius eē ē ſua etiā opatō. Alio mō dr̄ vita opa-
tio viuētis: ſm quā pncipiū vite exiit in actū
Et ſic nomiam⁹ vitā actiuā ⁊ ɔtēplatiuā. Et
hoc mō beatitudo pfecta dr̄ vita eterna. Qꝫ aūt
boeti⁹ dicit beatitudinē ſtatū oīm bonoꝝ: in-
telligit̄ p hoc. q̄ beat⁹ ē i ſtatu oīs bōi perfe-
cti. id eſt firmitate ⁊ dignitate. non q̄ non ſit
in actu.

¶ Qꝫ operatio que eſt beati-. §. j.

tudo ē opatō itellect⁹: pbat̄ ſic. beatitudo cū
ſit pfectū bonuʒ: oportet q̄ ſit optīa opatio.
Optima opatō ē optime potētie ergo optimū
obiectū ē de⁹. Potētie aūt pncipaliores aīe
ſūt itellect⁹ et volūtas. Sʒ beatitudo ñ pt̄ eē
eſſētialiter act⁹ volūtatis. vñ reſtat q̄ ſit act⁹
itellect⁹. et q̄ nō pt̄ eē act⁹ volūtatis. q̄tū ad
id qȯ ē eēntialiter ipa beatitudo. ſic pbat be.
tho. pma ſcde. q. iij. Manifeſtū ē ex pmiſſis q̄
beatitudo ē ɔſecutō vltimi finis. Cōſecutō aūt
finis nō ɔſiſtit in ipo actu volūtatis. Volun-
tas eñ fert̄ i finē et abſētē cū ipm deſiderat. ⁊
pñteʒ cū in ipo requieſcēs delectat̄. Manife-
ſtū ē aūt. q̄ ipm deſideriū finis nō ē ɔſecutio
finis: ſʒ mot⁹ ad finē. ɔlectatō aūt aduenit vo
lūtati: ex hoc q̄ finis fit ei pñs. Nō aūt econ
uerſo aliqͥd fit pñs. qꝛ volūtas delectat̄ i ipo
Oportet ġ aliqͥd aliud eē q̄ actū volūtatis. p
qȯ fit pñs ipe finis volūtati. Et hoc manife-
ſte apparet circa fines ſēſibiles. Si eñ ɔſequi
pecuniā eēt p actū volūtatis: ſtatī a pncipio
cupid⁹ ɔſecut⁹ eēt pecuniā qñ vult eā habere.
Sʒ a pncipio qͥdeʒ ē abſēs ei. Cōſequit̄ auteʒ
ipam p hoc q̄ maū eā apprehēdit. vel aliquid
hmōi: et tūc iā delectat̄ i pecunia habita. Sic
igit̄ circa itelligibilē finē ɔtingit. nā a pīci-
pio volum⁹ ɔſequi finē itelligibilē. Conſequi
mur aūt ipm p hoc q̄ fit pñs nobis p actū in
tellect⁹. Et tūc volūtas delectata qͥeſcit i fine
iā adepto. Sic ġ eēntia beatitudīs i actu itel
lect⁹ ɔſiſtit. Sʒ ad volūtatē ptinet delectatio
ɔſequēs beatitudinē. ſm q̄ dicit aug. in. x. cō
feſſ. q̄ beatitudo ē gaudiū de veritate. qꝛ ſcilꝫ
ipm gaudiū ē ɔſumatō beatitudinis. Patꝫ et
hoc. ſ. q̄ beatitudo ɔſiſtat i actu itellect⁹. Ex
hoc qȯ dr̄ ioħ. xvij. Hec ē autē vita eterna. vt
ɔgnoſcāt te ſolū verū deū ⁊c̄. Cognitō aūt pti
nꝫ ad itellectū ñ volūtatē. Nō ē ɔ̄ p̄dicta qȯ
aug⁹. dicit. xix. de ciui. dei beatitudinē ɔſiſtē i
pace. Nā pax ptinet ad vltimū finē homīs et
per conſequens beatitudinem. non q̄ eſſentia
liter pax ſit ipa beatitudo: ſed quia anteceden
ter et conſequenter ſe habet ad eam. Antece
denter quidem inq̄tum iam ſunt remota om-
nia perturbantia impedientia ab vltimo fi-
ne. Conſequenter autem inq̄tum homo ade-
pto vltimo fine remanet pacatus ſuo deſide-
rio quietatus. Item ſi obiiciatur. Beatitudo
eſt ſummum bonum. Sed bonum ē obiectuʒ

volūtatis:ꝰ beatitudo ꝯſiſtit ī actu volunta
tis. Rñdit tho. ꝙ ꝑmū obiectū volūtatis nō
ē actꝰ eiꝰ: ſʒ aliqͦd aliud bonū. ſic nec ꝑmū ob
iectū viſus ē: viſio ſʒ viſibile. Vñ ex hoc ipō ꝙ
beatitudo ꝑtinet ad volūtatē tāꝗ̄ ad ꝑmū ob
iectū eiꝰ: ſequitur ꝙ nō ꝑtineat ad ipām tāꝗ̄
actus eius. ¶ Itē ſi obiitiatur ſic. Si beatitu-
do ē opatō vt dictuʒ ē: ꝰ ē nobiliſſima opatō.
Sed nobilioꝛ operatō ē dilectio dei que ꝑtinʒ
ad volūtatē ꝗ̄ cognitō q̄ ꝑtinet ad intellectū
ꝰ ⁊c̄. Rñdit tho. ꝙ dilectio ꝑeminet cognitōi
in mouendo. Sed cognitō prioꝛ eſt dilectione
ſcʒ attingendo. Nō eñ diligiť niſi cognitū: et
ideo intelligibileʒ finē ꝑmo attingimꝰ ꝑ actō
nē intellectus. ſicut et ſenſibilem fineʒ primo
attingimus per actionē ſenſus. Item ꝗ̄uis fi
nē priꝰ apprehendat itellectus ꝗ̄ voluntas: tñ
quia motus ad finē incipit a voluntate. Idō
voluntati debetur id quod vltimo ꝯſequitur
aſſecutionū finis. ſ. delectatio ſeu fruitio. Itē
ex hoc quod aug. dicit. ꝙ beatus ē qui habet
quicquid vult: nō tñ niſi ꝑ actū volūtatis eſt
ꝙ habeat q̄cq̄d vult: ⁊ idō ꝑtinʒ ad volūtatē.

¶ Quꝫ iſta operatō intelle- .§. ij.
ctus in qua eſſentialiter ꝯſiſtit beatitudo per
fecta. eſt viſio diuine eēntie: et nō pt̄ eſſe alia
opatio qͦd ꝓbat. b. tho. ꝑma ſcd̄e. q. iij. ſic. Hō
nō pt̄ eē ꝑfecte beatus quouſqʒ reſtat ſibi ali
quid deſiderandū et querendū. qꝛ beatitudo ē
quietatiua. Sed qui nō videt diuinā eſſentiā
reſtat ei aliquid deſiderandū et querendū. Nā
cū deus ſit cauſa prima oīm rerū: ⁊ oīa ſint q̄
dam effectus dei. Cū intellectus cognoſcit eſ
ſentiam alicuius effectus: niſi cognoſcat etiā
cauſā illius effectꝰ. nonſolū an ſit: ſʒ etiaʒ qͦd
ſit ſeu eſſētia eius: remanet homini naturali
ter deſideriū cū cognoſcit effectū: et ſic habē
cauſā cognoſcendi etiā de cauſa quid ſit: et il
lud deſideriū ē admiratōis et cauſat inquiſitō
nē: puta ſiquis cognoſcat eclipſim ſolis: ꝯſide
rat ꝙ ex aliqua cauſa ꝓcedit. de qua quia ne-
ſcit quid ſit. admirať et admirando inquirit:
nec iſta inquiſitio quieſcit quouſqʒ perueniat
ad cognoſcendum eſſentiam cauſe. Sic cog-
ſcēs intellectus eſſentiam alicuius effectꝰ niſi
cognoſcat et de deo qui eſt cauſa eiꝰ quid ſit.
remanet inquietus et ꝑ ꝯſequēs nō poteſt eē
ꝑfecte beatus. Cognoſcere aūt nō pt̄ perfecte
cauſā primā. niſi ipām eēntiam eius videndo
Uniuſcuiuſqʒ eñ ꝑfectio potentie attenditur
ſm rōem ſui obiecti. Obiectū autē intellectꝰ
eſt. quicquid ē in eſſentia rei. vt dr̄ i. iij. de aīa
Unde intantū ꝓcedit ꝑfectio intellectus. ī quā
tū cognoſcit eſſentiam alicuius rei. Opoꝛtet
ergo cognoſcere ſeu videre eſſentiā dei q̄ vult
perfecte cognoſcere. Et idō dr̄. j. ioh̄. iij. Cū ap
paruerit ſimiles ei erimꝰ. qꝛ videbimꝰ eū ſicu
ti eſt. i. eſſentiam eius. Et in hoc ꝯſiſtit beati
tudo ꝑfecta. Et iſta viſio diciť dos anime.

¶ Quꝫ delectatio requiritur. §. iij.
ad bēitudinē ſic ꝯcomitās ipām. Pro cuiꝰ de-
claratōne dicit be. tho ꝑma ſcd̄e. q. iiij. ꝙ qua-
druplicitter aliq̄d requiriť ad aliud. Uno mō
ſicut ꝑambulū vel ꝑparatoriuʒ ad ipm̄. ſicut
diſciplina requiriť ad ſcientiaʒ. Secūdo mō
ſicut ꝑficiēs aliquid: ſicut aīa req̄riť ad vitā
coꝛpis. Tertio mō ſicut coadiuuās extrinſe-
cū: ſicut req̄runť amici ad aliq̄d agendum.
Quarto mō ſicut aliquid ꝯcomitās. ſicut ſi di
camꝰ ꝙ caloꝛ req̄riť ad ignē ⁊ hoc vltimo mō
delectatō requiriť ad beatitudinē. Cauſať ei
ex hoc ꝙ appetitꝰ req̄eſcit ī bono adepto. Unde
cū beatitudo nil aliud ſit ꝗ̄ adeptio ſūmi bōi
nō pt̄ eſſe ſine delectatōe cōcomitāte: ſic nec
ignis ſine caloꝛe. Et qͦd aug. dicit ꝙ viſio ē to
ta merces fidei. verū ē ꝗ̄tuʒ ad eſſentiā beati
tudinis. Vñ ꝑ hoc ñ excludiť delectatō. ſʒ oñ
diť ꝙ ipā nō ꝑtineat ad eſſentiā beatitudīs.
ſʒ ē vt accidēs ꝓpriū. vt riſibile ꝯſequiť rōnale
In ipā etiā redditōe mercedis delectatō iclu-
diť. Nā cū alicui merces reddiť: volūtas me-
rētis req̄eſcit: qͦd ē delectari. Itē nō ē ꝯ ꝑdicta
qͦd philus ait in. vij. ethicoꝝ. ꝙ delectatō ipedit
actionē itellectus. qꝛ coꝛrūpit extimatōʒ pru
dētie. Nō eñ loq̄ť ibi philus de delectatōe ꝯco-
mitāte itellectū. hec eñ nō ipedit opatōʒ in-
tellectꝰ: ſʒ magis ꝯfoꝛtat ipāʒ. vt dr̄ i. x. ethi.
Ea ei q̄ delectabiliť facimꝰ: attētiꝰ et ꝑſeuerā
tiꝰ facimꝰ. Sʒ loq̄ť de delectatōne extranea:
hec impedit opationē intellectus. q̄nqʒ quidē
ex intentionis diſtractione. quia dū vni vehe
menter intendimus: neceſſe eſt ꝙ ab alio diſ-
trahamur. q̄nqʒ ex ꝯrietate. ſicut delectatō ſē
ſus contraria rationi. impedit extimationem
prudentie: magiſqʒ operationē ſpeculatiui i-
tellectꝰ ¶ Eſt ſciendū ꝙ in beatitudine viſio
eſt quid principalius et potius ꝗ̄ delectatio.
huius ratio eſt ſm tho. vbi ſup̄. qꝛ delectatio
ꝯſiſtit in quadā quietatione volūtatis. Qꝫ aūt
voluntas in aliquo quieteť nō eſt niſi ꝓpť bo
nitatē eius in quo quietatur. Si ꝰ voluntas
quietatur in aliqua operatione. ex bonitate
opatōis ꝓcedit quietatō volūtatis. nec volun
tas querit bonū ꝓpter quietatōeʒ. Sic eñ ipe
actus volūtatis eēt finis qͦd ē ꝯ ꝑmiſſa. Sed
ideo querit ꝙ q̄eteť ī opatōe quia opatō ē bo-
nū eiꝰ. Vñ manifeſtū ē ꝙ ꝑncipalius bonuʒ ē
ipā operatio. in qua quietatur voluntas: ꝗ̄
quietatio volūtatis in ipō. Patet etiā ideʒ ex
hoc qꝛ cauſa ē potioꝛ effectu: ſʒ viſio ē cā dele
ctatōnis. Quod autem dicit philus. x. ethicoꝝ
ꝙ delectatio eſt perfectio operationis. nō ſic
eſt intelligendum quaſi delectatio ipā facit o-
peratōnem perfectam. in ſpē ſua: ſed eſt perfe
ctio cōcomitans operationem. ſicut decoꝛ di
citur perficere iuuentutē. videlicet quia eſt ꝯ
ſequens iuuentutem non ꝙ faciat. Sic et de-
lectatō nō facit viſionē dei ꝑfectā ī ſpē ſua: ſʒ

conſequit̄ eam. Item notanda eſt drīa inter
appetitū ſenſitiuū ⁊ intellectiuū circa delecta
tionē. Nā apphēſio ſēſitiua quā ſeqt̄ appetit⁹
ſenſitiuus. non attingit ad cōez ratōnē boni.
ſed ad aliqđ pticulare quod eſt delectabile: et
ideo ſm appetitū ſēſitiuū q̄ eſt ī aīalib9. opa-
tōnes querūt̄ ꝓpter delectatōez. Et natura in
operatōnib9 neceſſarijs ad cōſeruatōnez indi
uidui et ſpēi delectationes appoſuit. vt hmōi
opatōnes ab aīalib9 nō negligāt̄. Sed intel-
lectus apprehendit vniuerſalez rōnem boni.
ad cui⁹ conſecutōnem ſequit̄ delectatio. Unde
principali⁹ intēdit bonū q̄ delectatōem. Nō ē
aūt aliquid extimādū ſimpliciter ſm ordinē
ſenſitiui appetit⁹. ſed magis ſm ordinē intel
lectiui appetit⁹. Item nō obſtat q̄ delectatio
ſeu fruitio ſuccedit caritati et viſio fidei: ſed
maiorē caritas fide. g̃ potior videt̄ delectatō.
Naz caritas cū nō querat bonū dilectū ꝓpter
delectatōez. ſm hoc eſt ei ꝯueniēs vt delectet̄
ī bono adepto qđ amat: ideo delectatio nō re-
ſpōdet caritati vt finis. Tūc enī ꝓcederet rō.
ſ3 magis viſio reſpōdet caritati p quaz viſi-
onem finis fit ei preſens.

Q; ad beatitudinem .§. iiij.

pfectā requirit̄ etiā ꝯprehēſio. Qđ ſic pbat. b
Tho. vbi ſup̄. Cū btitudo cōſiſtat ī ꝯſecutōne
vltimi finis: ea que requirūt̄ ad beatitudinē.
ſūt cōſiderāda ex ipō ordine ad finem. Ad fi-
nem aūt intelligibilez ordinat̄ homo ptim per
intellectū. partim p volūtatem. Per intelle-
ctum quidez inq̄tum ī intellectu p̄exiſtit aliq̄
cognitio finis impfecta. Per voluntatē aūt.
Primo quidē p amorē q̄ eſt mot⁹ volūtatis ī
aliquid. Scđo p realē habitudiēz amantis ad
amatū. Que quidē pt̄ eſſe tripliciter. Qñq3 ei
amatū eſt pñs amāti. et tūc iaz nō queritur.
Qñq3 nō eſt pñs ſed nō eſt poſſibile ipm adi-
piſci: et tūc etiā nō querit̄. Qñq3 aūt eſt poſſi-
bile ipm adipiſci. ſed eſt eleuatū ſup̄ faculta-
tez adipiſcentis. ita vt ſtatim haberi nō poſ-
ſit: et hec eſt habitudo ſperantis ad ſperatū. q̄
ſola habitudo facit finis inquiſitōnez. Et his
trib9 reſpōdet aliq̄ ī ſupna btitudine. Nā pfe
cta cognitio finis rñdet impfecte. pſētia ipi⁹
finis reſpondet ſpei habitudini. Sed delecta
tio in fine iā pñti cōſequitur dilectōnem. Et
ideo neceſſe eſt ad beatitudinem iſta tria cō-
currere. ſ. viſionē q̄ eſt cognitio pfecta intel-
ligibilis finis. cōprehēſionē q̄ importat pñtiā
finis. delectatōez ſeu fruitionē q̄ importat q̄-
etatōnem rei amātis ī amato. Et de ꝯprehen
ſione dic Apl's. j. ad Corin. ix. Sic currite vt
cōphēdatis. Spūalis aūt curſus terminat̄ ad
beatitudinez. Cōprehēſio tñ ſm Tho. dr̄ du-
pliciter. Uno modo incluſio ꝯprehēſi ī ꝯphē-
dēte. Et ſic oīe qđ ꝯprehēdit̄ a finito eſt fini-
tū. Uñ hoc modo de⁹ nō pt̄ ꝯphēdi ab aliq̄ ī-
tellectu creato. Alio mō cōphenſio nil aliud
noīat niſi tentōez alic⁹ rei. q̄ iā pncipalr hr̄:
ſic aliqs ꝯſequēs aliquē. dr̄ enī ꝯphendere qñ
tenet eū. Et ſic bti ꝯphendūt. Ipa aūt cōphen
ſio nō eſt alia aliq̄ opatio pter viſionē. Sed ē
quedā habitudo ad finē iam habitū. Uñ ipſa
viſio vel res viſa ſm q̄ pncipalit̄ adeſt obie-
ctum ꝯprehēſionis. Et ſicut ad volūtatē pti-
net ſpes et amor. q: eiuſdē eſt amare aliquid
et tēdere ī illud: ita ad volūtatez ptinet ⁊ cō-
prehēſio et delectatio. q: eiuſdē eſt hr̄e aliqđ ⁊
quieſcere ī illo. Sciendū etiaz q̄ rectitudo
volūtatis requirit̄ ad btitudinē antecedent̄
⁊ ꝯſequēter. Añcedēter q: ſicut materia non
cōſequit̄ formā niſi ſit debito mō diſpoſita ad
formā: ita nihil pt̄ cōſequi finē niſi ſit debito
modo ordinatū ad ipm. Uñ null⁹ pōt ad bea-
titudinē puenire niſi habeat rectitudinē vo-
lūtatis q̄ rectitudo exiſtat p debitū ordinem
ad vltimū finē. Cōſequēt̄ aūt requirit̄ q: ſicut
dictū eſt btitudo vltima ꝯſiſtit ī viſione diui-
ne eſſentie q̄ eſt ipa eſſentia bonitatis. Et ita
voluntas videntis dei eſſentiaz ex neceſſitate
amat deū. Sicut volūtas nō vidētis deum ex
ncētate amat quicqđ amat ſub cōi rōne bōi
quaz nouit. Et hoc ipm eſt qđ facit volūtatez
rectaz. Uñ nō eſſ3 btitudo ſñ recta volūtate.

Ad beatitudinez pfe- .§. v.

ctam hoīs nō reqrit̄ corp⁹ eius adeſſe. ſed ad
bñ eſſe et corp⁹ pfecte diſpoſitu3. Pro cui⁹ de-
claratōne dic. b Tho. prima ſcđe. q. iiij. q̄ aliq̄
poſuerūt q̄ btitudo pfcā q̄ ꝯſiſtit ī dei viſio-
ne. nō pt̄ aīe aduenire ſñ corpe exñti: dicētes
q̄ aīe ſctoꝝ a corpib9 ſepate ad illā btitudinē
nō pueniūt vſq3 ad diē iudicij qñ reaſſument
corpora. Qđ apparet eſſe falſū: et autoritate
et rōne. Autoritate quidez q: dicit Apl's. ij. ad
Cor. v. Qđdiu ſum⁹ ī corpe pegrinamur a do-
mino. Et que ſit rō pegrinatōis oñdit dicēs.
Per fidez. n. ambulam⁹ nō p ſpeciē. Ex q̄ ap-
paret. q̄ q̄diu q̄s ambulat p fidē nō p ſpeciez
carēs viſione diuine eſſentie. nōdū eſt deo p̄-
ſens. Aīe aūt ſctoꝝ a corpib9 ſepate ſūt deo p̄-
ſentes. Autem⁹ aūt et bonā volūtatē habem⁹
pegrinari a corpe ⁊ pñtes eſſe ad dñm. Unde
maīfeſtū eſt q̄ aīe ſctoꝝ a corpib9 ſepate. am-
bulāt p ſpēz vidētes dei eſſentiā ī q̄ eſt btitu-
do vera. Apparet ⁊ hoc rōne. Nā intellect⁹ ad
ſui opatōnez nō indiget corpe niſi ꝓpter fāta-
ſmata in q̄b9 intelligibilē veritatē intuetur.
Manifeſtū eſt aūt q̄ diuina eſſentia per fanta-
ſmata vidēi nō pt̄: ex eo videl3 q: materialia
ſunt: deus aūt pure immaterialis. Uñ cum ī
viſione diuine eſſentie conſiſtat perfecta ho-
minis beatitudo. nō depēdet a corpore ipa be-
atitudo hoīs. et per ꝯſequēs ſñ corpore pōt
eſſe aīa beata. Ad qđ etiā facit qđ dr̄ Apoca.
xiiij. Beati mortui q̄ in domino moriuntur.
Sciendū tñ q̄ ad pfectōnez alicui⁹ rei du-
pliciter aliquid ptinet. Uno mō ad ꝯſtituen-

dam eſſentiā rei. ſicut aīa requiritur ad ꝑfe-
ctōꝫ corporis. Alio mō reqrit ad perfectōnē
rei qđ pertinet ad bene eſſe eiꝰ. ſicut pulchri-
tudo corꝑis. Uel velocitas ingenij ꝑtinet ad
perfectionē hoīs. Quis ꝗ̄ corpꝰ primo modo
ad ꝑfectionē beatitudinis hoīs nō pertineat
ꝑtinet tñ ſecūdo modo. Cū em̄ oꝑatio depen-
deat ex natura rei: quādo aīa ꝑfectior erit in
ſua natura. perfectiꝰ habebit ſuā ꝓpriā oꝑatō-
nem. in q̄ felicitas ↄſiſtit. Un̄ Aug. ſuꝑ Geñ.
xij. dicit. ꝙ nō ſic poſſūt videre aīe ſanctoꝝ ſe-
ꝑate a corporib⁹ incōmutabilem ſubſtantiā
vt ſācti angeli vidēt ſine alia latētiori cauſa.
Siue qꝛ in eis ineſt quidā naturalis appetitꝰ
corpus adminiſtrādi. Quod tñ dicit hic Aug.
ꝙ aīe ſeꝑate nō vidēt deum ſicut angeli: non
eſt intelligēdū ſcḋm inequalitatem quātitatis.
quia etiā modo alique aīe ſūt aſſūpte ad ſu-
periores ordines angelorū. clariꝰ vidētes deū
ꝙ̄ inferiores angeli. Sed ſcḋm inequalitatē ꝓ-
portōnis. Quia omēs angeli etiaꝫ infimi hn̄t
om̄eꝫ ꝑfectionē quā ſūt habituri: non aūt aīe
ſeꝑate ſanctoꝝ. Itē ꝙuis īpedimētū oꝑatōis
qđ eſt per modū ↄ̄rietatis (vt frigus impedit
obiectum caloris) repugnet felicitati: nō tñ
repugnat ei impedimētuꝫ qđ eſt ꝑ modū cꝰ-
daꝫ defectus. cū. ſ. res impedita nō habꝫ om̄e
quod requirit ad om̄imodam ſui ꝑfectōeꝫ: ſꝫ
repugnat tale impedimētū oꝑatōnis oīmode
eius perfectōni. Et ſic ſeꝑatio a corpore dicit
aīaꝫ retrahere a fine. ne tota tēdat in viſionē
diuine eſſentie. Appetit em̄ aīa ſic frui deo. ꝙ
etiā ipa fruitio deriuet ad corpus ꝑ redūdā-
tiam. ſicut eſt poſſibile. Et ideo ꝙ̄diu ipa fruit
deo ſñ corꝑe. appetitꝰ eius quieſcit in eo. ꝙ tñ
adhuc ad ꝑticipatōnem eius vellet corpꝰ per-
tingere. Un̄ corpore reſumpto creſcet beati-
tudo extēſiue nō intēſiue. Ad beatitudineꝫ
aūt impꝑfectam que habet ī via. vtiꝗ requirit
corpꝰ de neceſſitate: qꝛ huiuſmodi beatitudo
eſt ī operatione intellectꝰ practici vel ſpecła-
tiui. Sed oꝑatio intellectꝰ ī hac vita nō pōt
eſſe ſine fantaſmate. que ē ī organo corꝑali.
Requiritur ꝗ̄ꝫ ad beatitudinē ꝑfectā oīno ꝑ-
fecta diſpoſitio corporis antecedenter ⁊ cōſe-
quenter. Antecedēter quidē. qꝛ ſcḋm Aug. Si
tāle ſit corpꝰ cuius ſit difficilis ⁊ grauis mini-
ſtratō. ſicut caro q̄ corrūpit aggrauat aīaꝫ:
auertit mēs ab illa viſione ſūmi celi. Conſe-
quēter vo. qꝛ ex beatitudine aīe fiet redūdā-
tia ad corpꝰ. vt ⁊ ipm ſua ꝑfectione potiatur
Tho. vbi ſupra.

Q ad beatitudinē ꝑ- .§. vj.

fectaꝫ nō requirūt bona exteriora nec ami-
ci. Ratio primi eſt. quia hmōi bona exterio-
ra. vel requirūt ad ſuſtentationeꝫ aīalis cor-
poris. vel requirūtur ad oꝑatōnes quas per
animale corpus exercemꝰ. que humane vite
cōueniunt. Illa aūt beatitudo ꝑfecta. vel erit ī
anima corꝑi vnita. iaꝫ nō aīali. ſed ſpūali. Et
ideo nl̄lo modo iſta exteriora bona. requirū-
tur ad illam beatitudinē. cū ordinet ad vitā
animaleꝫ. Sed ad beatitudinē impꝑfectā que
habet ī via. requirūtur iſta bona: non quaſi
de eſſentia beatitudinis. ſed q̄ſi inſtrumētalit
deſeruientia ipi beatitudini. q̄ ↄſiſtit ī oꝑatōe
virtutis. ſcḋm vitā actiuā vel ↄtemplatiuam.
Q aūt ī ſcripturis ſctīs ꝓmittat ꝑ premio
regnū. vt Mathei. xxv. Uenite bn̄dicti ⁊c̄. vel
eſus ⁊ potus. vt Luc. xxij. vt edatis ⁊ bibatis
ſuꝑ mēſā meaꝫ ī regno meo: hmōi locutōnes
ſcḋm Tho. ſūt metaphorice intelligēde. qꝛ ſolēt
in ſcripturis ſpūalia ꝑ corporalia deſignari.
vt ex his que nouimꝰ. ad deſiderādū incogni-
ta ↄſurgamꝰ. Et ſic per cibū intelligit dele-
ctatō. per diuitias ſufficientia q̄ homini ſuf-
ficiet deꝰ. ꝑ regnū exaltatio hoīs vſꝗ ad con-
iunctōnē cum deo. Q aūt merces ſctīs ꝓmitti-
tur in celis Math. v. Per celos ſcḋm Aug. in-
telligitur altitudo ſpūalium bonoꝝ. Nihilo-
minꝰ tñ locus corporeus aderit nō ꝓpter ne-
ceſſitatem ad beatitudinē: ſed ꝓpter quādam
ↄgruentiam et decorē. Qđ vo Boetiꝰ dicit. ꝙ
beatitudo eſt ſtatus oīm bonoꝝ ⁊c̄. Intelli-
gitur de illis bonis q̄ ↄueniūt vite ſpūali. in q̄
cōſiſtit perfecta beatitudo. Iſta vo bona de-
ſeruiunt vite aīali. ideo illi beatitudini nō ↄpe-
tunt. Tamen quicq̄d boni inuenitur in iſtis.
totū habebit ī ſummo fonte bonoꝝ. Et ſic ē
ibi ↄgregatio oīm bonoꝝ. De amicis aūt
ſi ſūt neceſſarij ad beatitudineꝫ dicit. b Tho.
vbi ſuꝑ. ꝙ ad beatitudinē patrie. nō requiri-
tur ſocietas amicoꝝ đ neceſſitate ſed de bene
eſſe. Et ratio eſt. qꝛ homo hꝫ totaꝫ plenitudi-
nem ſue ꝑfectōis in deo. Quis em̄ caritas q̄
eſt ī patria nō deficiat ſꝫ perficiatur. ſe exten-
dat ad deū et ꝓximū: tñ perfectio caritatis ē
eſſētialis beatitudini ꝙ̄tū ad dilectōꝫ dei. Un̄
ſi nō eſſet niſi vna aīa fruēs deo. beata eēt nō
hn̄s ꝓximū quē diligeret. Sed ſuppoſitū pro-
ximo ſequitur dilectio eiꝰ ex dilectōne dei. Et
qđ Boetiꝰ dicit. ꝙ nulliꝰ boni ſñ ↄſortio ē io-
cūda poſſeſſio. Intelligitur qn̄ ī illo bono qđ
habetur nō eſt plena ſufficientia. Sed ī deo
habetur oīs ſufficiētia. Sed ad felicitatē ſeu
beatitudinem impꝑfectā vie vt dicit phs ī. ix.
ethicoꝝ. felix indiget amicis: nō ꝓpter vtili-
tatem cū ſit ſibi ſufficiēs. nec ꝓpter delectatōꝫ
cū habeat ī ſe ꝑfectā delectatōneꝫ ī oꝑatione
virtutis. Sed ꝓpter bonā oꝑationem vt. ſ. eis
benefaciat. et vt eos inſpiciens benefacere de-
lectetur. Et vt eis benefaciēdo adiuuet. Indi-
get em̄ homo auxilio amicorum in operibus
vite actiue et contemplatiue.

Q hō pōt adipiſci iſtā .§. vij.

ꝑfectā btītudinē. Et hoc ñ ꝑ ſua naturalia. nec
ꝑ oꝑatōꝫ āgeloꝝ. ſꝫ ꝑ oꝑa meritoria. q̄ hn̄t v-
tutē ꝓncipalr ex grā dei. Primū ſic declarat

beat⁹ Tho. pma ſcđe. q. v. Btitudo noĩat adeptionem perfecti boni. Quicũq̃ ḡ eſt capax perfecti boni. ex hoc apparet q̄ e⁹ intellectus apphendere pōt vniuerſale et perfectũ bonũ et volũtas ei⁹ appetere pt̄ illud. Ergo pt̄ hō adipiſci beatitudinem. Cuius em̃ nũc ĩ via ſit homini cõnaturale. vt veritatez intueat̃ ĩ rebus materialibꝫ. vñ ſpẽs intelligibiles ĩ fãtaſmatibꝫ intelligit. nec ſñ fantaſmate pt̄ intelligere. In pãtria habebit aliũ modũ intelligendi cõnaturalez. ¶ Secũdũ. ĩ. q̄ non poſſit hō beatitudinẽ adipiſci per ſua naturalia. pbat ſic. b Tho. q. eadẽ. Beatitudo hoĩs pfecta cõſiſtit ĩ viſione diuine eſſentie: videre aũt deũ per eſſentiã eſt ſup̃ naturã. non ſolũ hoĩs ſed oĩs creature. vt in parte prima oſtendit̃. Naturalis em̃ cognitio vniuſcuiuſq̃. eſt ſm modum ſubſtãtie ſue. Oĩs aũt cognitio q̃ eſt ſm modũ ſubſtãtie create. deficit a viſiõe diuine eſſentie. que in infinitũ excedit om̃ez ſubſtãtiam creatã. Unde nec homo nec aliqua creatura pt̄ cõſequi vltimã beatitudinez per ſua naturalia ¶ Ad qđ facit quod ait aplus. j. ad Corin. ij. Oculus non vidit nec auris audiuit et in cor hoĩs nõ aſcendit q̃ preparauit de⁹ diligẽtibꝫ ſe ⁊c̃. Sed nec etiam virtute angeli vł cuiuſcũq̃ alterius creature poteſt eaz adipiſci. Hui⁹ ratio eſt ſm Tho. vbi ſup̃. q2 cũ oĩs creatura ſit nature legibꝫ ſubiecta. vtpote habens limitatam virtutez et actionẽ. Illud qđ excedit naturaz creatam. nõ pt̄ fieri virtute alicui⁹ creature. Et ideo ſiquid fieri oportet qđ ſit ſup̃ naturam. hoc fit immediate a deo ſicut ſuſcitatio mortui. illumĩatio ceci. ⁊ h⁹ modi. Cum ḡ beatitudo ſit qđdaz bonũ excedẽs naturã creatã. impoſſibile eſt q̄ p actõez alicui⁹ creature ꝯferatur. Sꝫ beat⁹ fit homo ſolo deo agente. Iuxta illud p̃s. Gratiã ⁊ gloriam dabit dñs. Qꝫ autẽ angel⁹ illuminet intellectũ angeli inferioris vel hoĩs. hoc eſt q̃ ad aliquas rationes diuinoꝝ opeꝝ. nõ q̃tum ad viſionẽ diuine eſſentie. Nã ad hanc oẽs a deo illuminãtur ¶ Ultimũ videlicet q̄ reqrãtur bona opera ad beatitudinem ꝯſequendam. ptꝫ ex hoc q̄ xp̃c ait Ioh. xiij. Scitis hec beati eritis ſi feceritis ea. Huius ratio ẽ ſm Tho. vbi ſup̃. quia coꝝ q̃ nata ſunt habere pfectum bonũ: aliquid habꝫ ipſum ſine motu. aliquid per vnũ motũ. aliquid pluribꝫ motibus. Habere bonũ perfectũ ſñ motu cõuenit ei qđ naturaliter habꝫ illud. habere aũt beatitudinez naturaliter eſt ſoli⁹ dei. Unũ ſolius dei eſt ꝓpriũ. q̄ ad beatitudinez nõ moueat̃ p aliquã operatõnem p̃cedẽtez. Cũ ḡ beatitudo excedat om̃ez naturã creatã. Nulla pura creatura ꝯueniẽter ꝯſequit̃ beatitudinem abſq̃ motu operatõnis. per quẽ tẽdit ad ipaz. Sed ãgelus qui eſt ſuperior q̃ homo ordine nature: ꝯſecut⁹ eſt eam ex ordine diuine ſapientie vno motu operatõis meritorie: homines aũt ꝯſequũtur ipaz multis motibꝫ opationũ que merita dicũt̃. Unde ſm phm. beatitudo eſt p̃miũ virtuoſaꝝ operatõnũ. Preexigit̃ aũt operatio hoĩs ad beatitudinẽ: nõ ꝓpter inſufficiẽtiã diuine virtutis beatificãtis. ſꝫ vt ſeruetur ordo in rebꝫ inſtitutis a deo. Notãdũ eſt autẽ q̄ primas creaturas dñs ſtatim de impfectis produxit. abſq̃ aliq̃ diſpoſitõne vel opatione creature p̃cedẽte: qa ſic inſtituit p̃ma indiuidua ſpẽꝝ. vt per ea natura ꝓpagaret̃ ad poſteros. Et ſimiliter q2 per xp̃m q̃ eſt de⁹ ⁊ hō. beatitudo erat ad alios deriuãda. ſm illđ ad Heb. ij. Qui multos filios adduxerat ĩ gloria ſtatim a principio ſue cõceptõis ſñ aliq̃ opatione meritoria p̃cedẽte. aĩa ei⁹ fuit beata. Sꝫ hoc eſt ſingulare ĩ xp̃o. Pueris aũt baptizatis ſubueĩt meritũ xp̃i ad beatitudinẽ ꝯſequẽdaz. lꝫ deſint merita ꝓpa: eo q̄ p baptiſmũ ſũt mẽbra xp̃i effecti. Qđ aũt apl's dic ad Ro. xiiij beatitudinẽ hoĩs eẽ cui de⁹ cõfert iuſticiã ſine opibꝫ. Intelligit̃ de beatitudine ſpei q̃ hr̃ per grãz iuſtificãtem. data ſñ opibꝫ p̃cedẽtibꝫ.

¶ Qꝫ iſta pfecta beati- .§. viij.

tudo nõ poteſt haberi ĩ hac vita ſed hr̃ tm̃ in alia. Et magis ab vno q̃ ab alio. Primuꝫ ſic pbat. b Tho. prima ſcđe. q. v. triplici ratione. Et prima eſt ex ipa beatitudinis ratione. Nã cũ beatitudo ſit ſufficiẽs ⁊ pfectũ bonũ. om̃e malũ excludit. In hac aũt vita nõ poteſt excludi omne malũ: multis em̃ malis p̃ñs vita ſubiacet. que vitari non poſſunt: et ignorantie ex parte intellect⁹. et inordinate affectõis ex parte appetit⁹. et multiplicis penalitatis ex parte corpis. vt diligenter exequit̃ Aug⁹. xix. de ciui. dei. Ad qđ etiã facit illđ Iob. xiiij. Homo natus de muliere breui viuẽs tempore replet̃ multis miſerijs. ¶ Secũda rõ eſt. q̃a deſiderium boni hic ſatiari nõ poteſt. Naturaliter em̃ homo deſiderat permanẽtiaz boni quod habet: bona autẽ p̃ñtis vite ſũt trãſitoria. cum etiam ipa vita trãſeat. quã naturaliter deſideramus. ⁊ cã perpetuo manere vellemus. q2 naturaliter homo refugit mortem.
¶ Tercia ratio eſt. Si ꝯſideret̃ id in quo ſpãliter beatitudo ꝯſiſtit. ſ. viſio diuine eſſentie. que nõ pt̄ homini ꝑuenire ĩ hac vita: q2 non pt̄ intelligere niſi reflectẽdo ſe ad fantaſmata: que cũ ſint materialia. p ea diuinam eſſẽtiaꝫ (q̃ purus ſpiritus eſt) videre nõ pt̄ vnde non pot̃ q̃s ĩ hac vita perfecte eẽ beat⁹. Non obſtat p̃dictis q̄ plures poſuerũt beatitudinẽ ĩ hac vita cõſiſtere. Iuxta illud. Beatũ dixerũt populũ cui hec ſũt. Et quod a pluribꝫ dr̃ non pt̄ eſſe falſũ totaliter. q2 videtur eẽ naturale quod in pluribꝫ eſt. Nam reputãt plures ipi ĩ hac vita eſſe aliquam beatitudinem propter aliquam ſimilitudinez vere beatitudĩs. Et ſic ñ ex toto a ſua extimatõe deficiũt. Impfecta autẽ beatitudo eſt h. ĩ vita tñ virtuoſa

Q̄tum ad ſecūdū ſciēdū q̄ vnus alio ē bea-
tioꝛ in alia vita. q̄tum ad adeptionē beatitu-
dinis ſeu fruitionē. Pro cui⁹ declaratōne dic
beat⁹ Tho. vbi ſup̄. q̄ ī beatitudine nō inclu-
dūt̄ niſi ipē finis vltim⁹. qui ē ſummū bonū:
⁊ adeptio ipi⁹ ſeu fruitio. Q̄tū igit̄ ad ipſum
ſūmū bonū qđ eſt beatitudinis obiectū ⁊ cā:
nō pt̄ eſſe vna beatitudo maioꝛ q̄ alia q꞉ nō
eſt niſi vnū ſummū bonū. ſ. deus. cui⁹ fruitōe
omēs ſūt beati: ſꝫ q̄tū ad adeptōꝫ hui⁹ vl̄ fru-
itionem. pt̄ vn⁹ alio eſſe beatioꝛ: q꞉ quātoma
gis homo bono fruit̄. tātobeatioꝛ eſt. Cōtin-
git aūt aliquē magis frui deo q̄ aliū. ex eo q̄
eſt melius diſpoſit⁹ vel oꝛdinatus ad ei⁹ frui-
tionem. ꝑfecti⁹ fruit̄ deo q̄ clari⁹ videt eū. Sꝫ
clarius et limpidi⁹ videt et perfecti⁹ fruit̄ qui
habuit h̄ ī vita maioꝛē caritatem. Hic ḡ vni-
tas denarij qui ꝓmiſſus eſt laborātib⁹ ī vinea
Math. xx. ſignat vnitatē beatitudinis ex ꝑte
obiecti. Sed multiplicitas manſionū. de qua
xp̄c dic Joh. xiiij. In domo p̄ris mei māſiones
multe ſūt. ſignat diuerſitatē b̄titudinis ſ̄m
diuerſū gradū fruitōnis. Exēpla pn̄t h̄ indu-
ci de eodē cibo. qui delectabili⁹ guſtat̄ ab vno
q̄ ab alio. ſ̄m diſpoſitōeꝫ guſtus. Et de eadeꝫ
re que meli⁹ intelligitur ab vno q̄ ab alio: et
coꝛporaliter pleni⁹ videt̄ ab vno q̄ ab alio. et
cū plurib⁹ differētijs. ſ̄m melioꝛem diſpoſiti-
onem oculi. Non obſtat q̄ beatitudo dr̄ ſūmū
bonū in ſuplatiuo. q꞉ intelligitur q̄ eſt ſūmi
boni adeptio et fruitio. i. dei q̄ oēs fruūt̄.

Q̄ beatitudo nō pōt .§. ix.

amitti ſi eſt ꝑfecta vt ſupne patrie. pꝫ ex eo
qđ xp̄c ait Math. xxv. Ibūt iuſti ī vitā etnaꝫ
que eſt ꝑfecta b̄titudo. Eternū eni̅ defectu ca-
ret. Circa hoc Oꝛige. ſequēs erroꝛē quoꝛūdā
platonicoꝝ. poſuit q̄ pt⁹ beatitudinē hō pōt
fieri miſer. ſed hoc eſſe falſū manifeſte appa-
ret duplici ratione. ſ̄m. b Tho. pꝛima ſcđe. q.
v. Et pꝛima eſt ex ipā cōi ratōne beatitudīs.
Cū eni̅ ipā ſit ꝑfectū bonū et ſufficiēs: opoꝛ-
tet q̄ deſideriū hoīs quietet. ⁊ omne malū ex-
cludat. Naturaliter at̄ homo deſiderat retinē
quod habet bonū. et q̄ retinēdo ipm̄ obtine-
at ſecuritatem: alioquin neceſſe eſt q̄ timoꝛe
amittendi vel doloꝛe de certitudine amiſſio-
nis affligatur. Requiritur ergo ad perfectaꝫ
beatitudinē q̄ homo certam opinionē habe-
at. q̄ bonū quod habꝫ. nunq̄ amittet. Que q̄-
dem opinio ſi vera ſit. cōſequēs eſt ipām bea-
titudinē nunq̄ amittere. Si autem falſa ſit.
hocipm̄ eſt quoddam malū. falſā opinionem
habere. Nam falſum ē malum intellect⁹. ſicut
verum eſt bonum ipſi⁹. Non erit igitur vere
beatus ſi aliquod malum ineſt ei. Secūdo
idem apparet ſi cōſideretur ratio beatitudīs
in ſpāli. Dictum eſt eni̅ ſupra. q̄ cōſiſtit ī vi-
ſione diuine eſſentie. Eſt auteꝫ impoſſibile q̄
aliquis vidēs diuinam eſſentiam velit eaꝫ nō
videre: quia omē bonū habitum quo quis ca-
rere vult. aut nō eſt ſufficiēs et queritur ali-
quid ſufficienti⁹ loco eius: aut habet aliquid
incommodū annexum. ꝓpter quod ī faſtidiū
venit. Viſio aūt diuine eſſentie replet animā
omībus bonis. cū cōiungatur fonti toti⁹ bo-
nitatis. Similiter nō habꝫ aliquod incōmo-
dum adiunctū. et ſic ex ꝓpꝛia volūtate beatus
nō pt̄ deſerere beatitudinē. Similiter nō pt̄
eam perdere deo ſubtrahente. quia cum ſub-
tractio hui⁹ beatitudinis ſit quedaꝫ pena: nō
poteſt talis pena ſubtractōis infligi a deo iu-
ſto iudice. niſi ꝑ aliqua culpa. Sed culpa ca
dere nō poteſt ī eum qui videt dei eſſentiā. cū
ad hāc viſionē ſequitur de neceſſitate rectitu-
do volūtatis. Similiter nec aliud agens pōt
eam ſubtrahere. quia aīa deo ꝯiūcta. ſup oīa
alia eleuatur. et ſic nō pōt aliq̄ modo amitti
perfecta beatitudo: ſed impꝼecta que eſt ī via
poteſt perdi. et ꝑ obliuionem et per occupa-
tionē quo ad cōtemplatiuā. et ꝑ vitia quo ad
actiuam vitam.

Q̄ ſeptem genera bo- .§. x.

noꝝ que hic appetunt̄. ī patria poſſidētur. vn̄
impletur omē deſideriū hoīs. ꝓpter quod me-
rito dr̄ Apoca. xix. Beati q̄ ad cenā agni nu-
ptiaꝝ vocati ſūt. vn̄ figurātur per cenaꝫ ma-
gnam quā fecit Aſſuerus. qui interpꝛetatur
beatitudo. pꝛincipib⁹ ſuis Heſter. j. Et de hac
pt̄ exponi etiam illud. Homo quidā fecit ce-
nam magnaꝫ Luc. xiiij. Et etiam ꝑ illas nu-
ptias factas a rege Math. xxij. Omīa parata
ſūt venite ad nuptias. Hec autem declarat. b
Tho. li. iij. ꝯtra gentiles ſic. Eſt eni̅ quoddaꝫ
deſideriū hominis inq̄tuꝫ intellectualis eſt de
cognitōe veritatis. quod quideꝫ hoīes conſe-
quūtur per ſtudiū cōtemplatiue vite. Et hoc
maxime in illa viſione ꝯfirmabitur. qn̄ ꝑ vi-
ſionē pꝛime veritatis. oīa que intellectus na-
turalit̄ ſcire deſiderat. ei innoteſcit. Iuxta illđ
Hiere. xxxj. In die illa nō docebit vnuſq̄ſqꝫ ꝓ-
ximū ſuum ⁊c̄. Gregoꝛ. iiij. dialogoꝝ. Quid ē
quod neſciāt qui ſcientem oīa ſciūt: Et Exo.
xxxiij. dixit dn̄s Moyſi. Ego oſtēdā tibi omē
bonū que intelligenda ſūt ꝯ hīs. que ꝑtinent
ad ꝑfectōnem intellectualis nature. Vn̄ illa
viſione cognoſcēt omnes naturas omniū ſpe
cierum creaturarū et virtutes ⁊ pꝛopꝛia acci
dentia. que pertinent ad perfectōneꝫ vniuer-
ſi. Et per cognitōnem naturalium ſpecieruꝫ
ꝯgnoſcēt indiuidua ſub huiuſmodi ſpeciebus
exiſtentia. Omnia auteꝫ huiuſmodi que cog-
ſcit per hāc viſionem. ſimul actu cōſiderat: et
ſic videt infinita. Tamen ea que deus facere
pōt. que tamen nūq̄ fecit nec facturus eſt. nō
cognoſcēt ſancti. Similiter q̄tum ad ratōes
rerū factarum. quas omēs intellectus nō pt̄
ꝯgnoſcere niſi diuinā bonitatem ꝯꝑhendat.
Tercio nec etiā cognoſcūt ea que ex ſola vo-
lūtate dei depēdēt. ſic̄ p̄deſtinatio. electō. iuſti-
ficatio ⁊ hmōi. q̄ ꝑtinēt ad ſcificatōeꝫ creat̄e

hec omnia ſoli intellectui diuino reſeruant. Eccl. viij. Intellexi q̄ oīm opeꝝ dei nō poſſit homo inuenire rationē. Et Job. Forte veſtigia dei ꝯphēdes ⁊c. ¶ Eſt ſcḋo q̄dā deſideriū hoīs ſm q̄ hꝫ rōez q̄ inferiora diſponē pt̄ qḋ quidē adipiſcūt hoīes p ſtudiū actiue vite. Quod deſideriū ad hoc eſt pricipalit̄. vt tota vita hoīs ſm rationez diſponatur. quod ē viuere ſm virtutem. Cuiuſlibꝫ enī virtuoſi finis i operādo. eſt ꝓprie virtutis bonū ſicut ḋ̄tus vt fortiter agat. Hoc autem deſideriū tūc implebit̄. q̄a ratio erit i ſummo vigore diuino lumīe illuſtrata. ne a recto deficere poſſit.

¶ Cōſequūt̄ aūt ciuilem vitā etiā q̄dam bona quibꝫ homo indiget ad ciuiles opatōnes. ſicut honoris ſublimitas: quē hoīes inordīate appetētes ambitioſi ⁊ ſupbi fiūt. Ad ſummū aūt honoris altitudinē hoīes p illam dei viſionez pducūtur. inq̄tū deo quodāmodo vniūt̄. Et ꝓpter hoc ſicut de⁹ rex ſeculoꝝ dr̄: ita ⁊ beati deo cōiūcti reges dicūt̄ Apoca. xxij. Regnabūt cum xp̄o. Et alibi videlicet beati dicunt. Feciſti nos deo nr̄o regnū. ⁊ ſacerdotes. i. reges. ¶ Cōſequit̄ ciuilem vitā. et aliud appetibile. ſ. fame celebritas. p cui⁹ inordinatū appetitū efficiūt̄ hoīes inanis glorie cupidi. Bt̄i autem i illa viſione celebres reddūt̄. non ſm hoīm viatoꝝ modū: ſed beatoꝝ. Et iō frequētiſſime illa beatitudo i ſacra ſcriptura gloria noiat̄. ſicut i p̄s. dr̄. Exultabūt ſācti i gloria ⁊c. ¶ Eſt et aliud i ciuili vita appetibile. ſ. diuitie. p cui⁹ inordinatū appetitum et amorem multi efficiūt̄ illiberales ⁊ iniuſti. In illa aūt beatitudine eſt oīm bonoꝝ ſufficiētia. inq̄tū beati fruūt̄ illo qui ꝯprehēdit oīm bonoꝝ pfectōnem: ꝓpter qḋ dr̄ Sapi. vij. Venerūt mihi oīa bona pariter cū illa. Et i p̄s. Gloria ⁊ diuitie i domo ei⁹. ¶ Eſt aliud hoīs deſideriuꝫ. quod eſt ſibi ⁊ alijs aīabꝫ cōe. vt. ſ. delectatōibus pfruat̄: qḋ hoīes maxime ꝯſequunt̄ ſm vitā voluptuoſam. ⁊ per cui⁹ immoderātiam homīes efficiūtur intempati et incōtinētes. In illa vō felicitate. delectatō pfectiſſima tāto erit pfectior ea que eſt ſm ſenſū. qua etiaꝫ bruta aīalia perfruūtur: quāto intellect⁹ eſt altior ſenſu. tanto etiam illud bonū i quo delectabimur mai⁹ eſt oīm ſenſibili bono. ⁊ magis intimū ⁊ magis cōtinue delectans: quāto etiam illa delectatio eſt magis pura ab omni permixtione cōtriſtātis: de qua dicitur i p̄s. Inebriabūtur ab vbertate dom⁹ tue ⁊ cetera.

¶ Eſt et naturale deſiderium oīmibus rebus cōmune. per qḋ cōſeruatōnem ſui deſiderant. ſm q̄ eſt poſſibile: p cuius immoderātiā homines reddūtur timidi et nimis ſibi a laboribus parcentes. Quod deſideriū tūc oīno cōplebitur. qn̄ beati pfectaꝫ ſempiternitatē cōſequētur. ab oīm nocumento ſecuri. ſm illud Iſa. xlix. Et Apocal. xxj. Nō eſuriēt ampli⁹ neq̄ ſitiēt ⁊c. Et ſic patꝫ q̄ p diuinā viſionez ꝯſequunt̄ intellectuales ſubſtātie verā felicitatem: in quo oīno deſideriū quietat̄. et i q̄ ē plena ſufficiētia omniū bonoꝝ. q̄ ſm Areſt. ad felicitatez requirit̄. In hac vō vita nil eſt adeo ſimile felicitati ſupne. ſicut cōtemplatō veritatis: put h̄ eſt impoſſibile. Hinc ⁊ Aug. in vlti. de ciui. dei ait. Quāta ibi felicitas: vbi nullū malum aderit. nullū bonū latebit: erit de⁹ omnia i oīmibus. Et infra. quid eſt enī qḋ dn̄s p ꝓphāꝫ ait. Ero illoꝝ deus imperpetuū: niſi ero eis vn̄ ſatientur. Ero eis quicq̄d honeſte ab hoīmibꝫ deſiderari pt̄. Ero illis ſalus ⁊ vita. gloria ⁊ honor. victoria ⁊ copia. pax ⁊ oīe bonū. Et i fine. Vacabimus ⁊ videbim⁹. videbimus et amabim⁹. amabim⁹ ⁊ laudabimus. Juxta illud p̄s. Beati qui habitāt i domo tua dn̄e: i ſc̄la ſc̄loꝝ laudabūt te;

¶ Titulus octauus de fide.
Fides ſumit̄ octo modis. ¶ Capi. I.

DEmū de fide agēdū de qua apl̄s ad Hebreos. xj. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. Sed ſciēdū q̄ fides ſumitur m̄l'tipliciter. Primo quidē p ꝯſcientia. Juxta illud ad Ro. xiiij. Omne qḋ nō eſt ex fide pcc̄m eſt. Qḋ verbū tractās Grān⁹. xxviij. q. j. omēs. §. Ex his itaq̄: exponit. i. oīe quod eſt contra ꝯſcientiam peccatū eſt. Et ſic etiaꝫ ſumitur i regl'a iuris. poſſeſſor male fidi ⁊c. de reg. iur̄. li. vj. Secūdo ſumitur fides p caſtitate ſeruāda thori cōiugalis. Vn̄ Auguſt. xxvij. q. ij. ait. Omne bonum nuptiarum fuit in illis parētibus xp̄i. ſ. proles. fides. et ſacramētum. Fides quia nullum adulterium ⁊c. Tercio ſumitur p pactione ſeu promiſſione. ſm q̄ dicit Aug⁹. q̄ fides quādo hoſti pmittitur ſeruāda eſt. xxiij. q. j. Noli. Quod eſt verꝫ ſi promiſſio eſt licita. Nam vt dicit Iſidor. In malis pmiſſis reſcinde fideꝫ. Et iterum. Si is cui facta eſt promiſſio. et ipſe ſeruet fidē promiſſam. Nam dicit regula iuris. Fruſtra ſibi petit fidē ſeruari ⁊c. de reg. iur̄. li. vj. Quarto ſumit̄ fides pfidelitate. i. debita adimpletiōe ⁊ diligenti executione ſuper promiſſione facta. tacita vel exp̄ſſa. Et ſic ponit̄ ab apoſtolo fides. i. fidelitas inter fruct⁹ ſp̄ūs. ad Gal'. v. ſm vnam expoſitionē. b' Tho. Et reducitur fidelitas ad virtutem veritatis moralē: ⁊ ab ea denoīatur ſeruus vl' diſpēſator fidelis ſm euangeliū ⁊ apoſtolum. Et ad hāc virtutem pertinēt ſecūda ⁊ tercia acceptio. Quinto ſumitur fides pequitate in actōnibꝫ ꝯſiderata. Inſtit. de act. §. actōnū alie ſūt bone fidi. alie ſtricti iuris. Et ſm hoc dicit lex. q̄ vbi bona fide agitur. nō eſt de apicibꝫ legis diſputādū. Et ſm hoc etiam intelligi poteſt illa regula